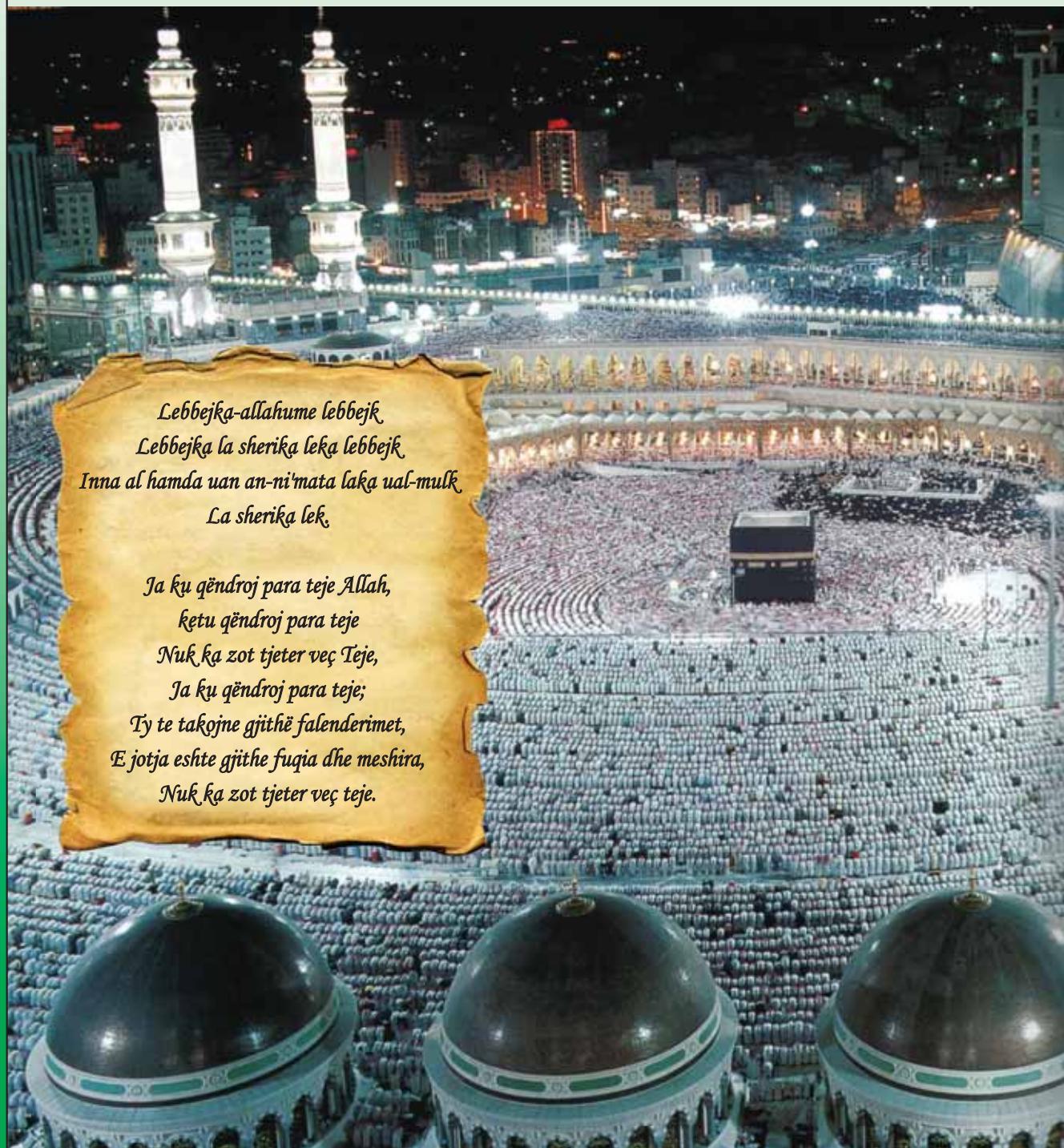

ere HëNA

Viti XIX - Nr.210 • Nëntor 2008 • Dhul-ka'de 1429 h • Çmimi 50 den

www.bim.org.mk
www.henaere.bim.org.mk

Revistë kulturore informative islame

*Lebbejka-allahume lebbejk
Lebbejka la sherika leka lebbejk
Inna al hamda uan an-ni'mata laka ual-mulk
La sherika lek*

*Ja ku qëndroj para teje Allah,
këtu qëndroj para teje
Nuk ka zot tjetër veç Teje,
Ja ku qëndroj para teje;
Ty te takojne gjithë falenderimet,
E jotja është gjithë fuqia dhe meshira,
Nuk ka zot tjetër veç teje.*

Haxhi, turizëm apo ...?

Mr. Sc. Fahrudin Ebibi

Lloj llojshmëria e adhurimeve paraqesin universalitetin e Fesë islame në rrafshin teorik, praktik dhe etiko-moral. Vështruar nga aspekti historik haxhi i takon një periudhe parahistorike por megjithatë ndërlidhet me ekzistimin e njeriut të parë – Ademin alejhis-selam. Në Kur'an theksohet që Ibrahim alejhis-selam është ai i cili e kishte ndërtuar Qaben, përkatësisht, kishte filluar ndërtimin e saj mbi themelet ekzistuese që më parë. E që lë të kuptojë se dikush tjetër para Ibrahim alejhis-selam kishte bërë themelimin e saj.

ADHURIMI

Koncepti teorik i haxhit i përket një fushe të vështirë për mendimin e lirë ashtu siç është edhe pjesa praktike e tij. Mirëpo vështruar nga këndvështrimi si adhurim dhe pozicionimi i tij në mesin e pesë konditave Islame, përjetimet e bukura gjatë kryerjes së haxhit, emocionet e pa përshkruara, paraqesin mozaikun e vlerave të gërshetuara në institucionin e haxhit. Trekëndëshi i formuar nga komponentët siç është koncepti teorik, praktike dhe etiko-moral duhet t'i nënshtrohen dinamikës së ritmit të njëjtë. Në të kundërtën dështon projekti i haxhit dhe si i tillë është jo efektiv. Do të thotë më nuk kemi të bëjmë me një adhurim nga i cili synohet kënaqësia e përhershme dhe pastrimi shpirtëror për çka kërkohet të kryhet haxhi.

Në kuptimin leksikor shprehja haxh do të thotë synim me qëllim madhërimi, ndërkaq në atë terminologjik synohet Meka fisnike dhe vendet e shenjta me qëllim devocioni. Mohuesi i obligushmërisë së kësaj kondite Islame s'do mend se përfundon në jobesim. "Vizita (për haxh) e kësaj Faltoreje (e cila është detyrë) për këdo që ka mundësi ta përballoj rrugën..." (Kur'an, 3: 97) "Islami është ngritur mbi pesë (shtylla); dëshmia se nuk ka Zot tjetër përveç Allahut dhe se Muhamedi është i dëruari i Tij; falja e namazit, dhënia e zekatit, haxhi – vizita e Shtëpisë së shenjtë - dhe agjërimi i Ramazanit". (Hadith, shënuar nga Buhari dhe Muslim) janë dokumente si dhe koncenzi i dijetarëve islam që flasin për atë se haxhi është detyrë obligative një herë në jetë për çdo mysliman, i cili i plotëson kriteret dhe

“Në kuptimin leksikor shprehja haxh do të thotë synim me qëllim madhërimi, ndërkaq në atë terminologjik synohet Meka fisnike dhe vendet e shenjta me qëllim devocioni. Mohuesi i obligushmërisë së kësaj kondite Islame s'do mend se përfundon në jobesim

kushtet përkatëse.

Në pyetjen drejtuar Muhamedit sal-lall-llahu alejhi vesel-lem nëse haxhi është obligim për çdo vit? Pas insistimit tri herë të pyetësit Muhamedi alejhis-selam heshti më pas u shpreh: "Sikur të kisha thënë po do të ishte bërë obligim dhe nuk do të kishit mundur të bënit një gjë të tillë." (hadith).

Haxhi është bërë obligim në vitin e gjashtë ose në vitin e shtatë pas hixhretit dhe kjo ka shkaktuar që juristët islam të mos kishin të ndërtuar një qëndrim unik lidhur me atë se haxhi duhet bërë atëherë kur myslimani ngarkohet me këtë konditë islame apo mund të prolongohet për më vonë. Sipas imam Shafiut haxhi mund të prolongohet ndërkaq shumica e juristëve islamë kanë të ndërtuar qëndrimin në atë se në momentin kur myslimani i plotëson kushtet e nevojshme obligohet të bëjë haxhin.

Hadithe të shumtë pasqyrojnë vlerën dhe rëndësinë e haxhit. Në pyetjen drejtuar Pejgamberit sal-lall-llahu alejhi vesel-lem, cila vepër në Islam do të ishte më e mirë dhe më e vlefshme? "Besimi në Allahun dhe në të Dërguarin e Tij, lufta në rrugë të Allahut dhe haxhi i pranuar," ishte përgjigja e Muhamedit sal-lall-llahu alejhi vesel-lem. "Ai që ka bërë haxhin, që nuk ka bërë diç të turpshme (mëkate) kthehet (i pastër nga mëkatet) sikur atë ditë që e ka lindur nëna e tij." (hadith).

Nuk janë të paktë hadithet që i motivojnë besimtarët që i plotësojnë kushtet të bëjnë haxhin sa më parë "Nxitoni për të bërë haxhin", "Ai që dëshiron të bëjë haxhin le të shpejtoj për atë se nuk dihet se çka mund të ndodh", "Atij që iu është bërë obligim por që nuk e ka bërë haxhi, le të vdes nëse dëshiron si çifut ose si i krishterë."

Si çdo adhurim tjetër edhe haxhi në Islam duhet t'i nënshtrohet kushteve përkatëse. Kushtet e vlefshmërisë së haxhit, siç janë:

1. Islami,
2. Aftësia mendore,
3. Mosha e pjekurisë (pubërteti),
4. Liria,
5. Mundësia.

HAXHI ËSHTË ÇËSHTJE FETARE

Kushtet e këtilla i përkasin tri niveleve; nivelit të obligushmërisë dhe vlefshmërisë, nivelit të obligushmërisë dhe shpërblimit dhe nivelit vetëm të obligushmërisë.

Fëmija para moshës së pubërtetit nëse e ka bërë haxhin, haxhi nga ai i pranohet por nuk do të shpërblehet, përkatësisht, nuk do të marr shpërblimin përkatës për haxhin në Islam. Parimisht robet haxhi nuk i kërkohet por nëse i njëjti e ka kryer haxhin, haxhi i pranohet me kusht të kishte marr leje paraprakisht nga pronari. Mundësia fizike dhe materiale është kusht i obligushmërisë së haxhit. Sa i përket kushteve të tjera siç është islamit, aftësisë mendore dhe mosha e

pjekurisë, janë kushte të obligushmërisë dhe të vlefshmërisë së haxhit. Ndërkaq liria dhe mosha e pjekurisë janë kushte të obligushmërisë dhe të shpërblimit. Këto kushte janë që i përkasin gjinisë mashkullore ngase gjinia femërore kushtëzohet të plotësojë edhe një kusht shtesë nga kushtet që duhet t'i plotësojë gjinia mashkullore, përkatësisht, të kishte përcellësin, respektivisht, shoqëruesin e saj, siç është bashkëshorti, prindi, djali, xhaxhai, daja... me fjalë të tjera të kishte me vete personin me të cilin e ka të ndaluar martesën me atë.

Sa i përket asaj që quhet "mundësi" bëhet fjalë për mjete materiale dhe transporti. Personi i cili obligohet të bëjë haxhin duhet të ishte i pasur materialisht dhe të kishte të siguruar mjetin e udhëtimit, të kishte pasuri të mjaftueshme gjatë rrugës për në haxh, gjatë kryerjes së haxhit në tokat e shenjta si dhe ata që janë nën përkujdesjen e tij të kishin pasuri të mjaftueshme deri në kthimin e tij nga haxhi. Në pyetjen parashtuar Pejgamberit sal-lall-llahu alejhi vesel-lem çka e obligon haxhin? "Mjetet financiare dhe mjetet e udhëtimit" e obligojnë haxhin është përgjigjur Pejgamberi alejhis-selam. Sipas Malikut siguria personale e haxhiut, sigurimi i rrugës dhe mundësia e arritjes deri në tokat e shenjta, haxhin e bëjnë obligim.

Nisur nga parimi se çdo gjë në këtë fe është e dëlirë, e pastër dhe e çiltër mbi bazën e kësaj duhet ndërtuar çdo veprim islam. Në princip askujt nuk i lejohet të bëjë haxhin me pasuri të fituar përmes kanaleve jo legjitime, siç është vjedhja, rrëmbimi, përmes kumarit etj. Por nëse haxhi është kryer me mjete të asaj natyre, juristët islam kanë paraqitur vlerësimet, përkatësisht, gjykimet e tyre. Sipas Ebu Hanifes, Shafiut dhe Malikut, haxhin personi i tillë e ka në rregull por me mëkate. Sipas imam Ahmedit haxhi i kryer me pasuri jo të ndershme për një haxh të atillë haxhiu nuk do të shpërblete.

Sipas kësaj mund të konkludohet që haxhi është çështje fetare, është një nga pesë konditat kryesore të Fesë islame, i cili i nënshtrohet rregullit dhe kushteve përkatëse edhe pse ndoshta në një far forme i ngjason turizmit por për dallim nga ai është adhurim i llojit të vetë, është një formësim i Islamit në formën siç e ka praktikuar i Dërguari i Allahut sal-lall-llahu alejhi vesel-lem.

Qabeja – vendbashkim i të gjithë muslimanëve

Rrugët që shpien drejtë Qabës, këto ditë të bekuara të muajit Dhul-Hixhe, janë të vërsuara nga shumë besimtarë, nga të gjitha visët e botës, të cilët kanë vendosur t'i përgjigjen thirrjes së All-llahut xh.sh. për ta vizituar Shtëpinë e Tij, shtëpinë e parë të ndërtuar në sipërfaqen e tokës, respektivisht për ta kryer obligimin e pestë islam – Haxhin, duke i vizituar edhe vendet e shenjta, në të cilat ka filluar historia e njerëzimit e për të parë vendet në të cilat lanë gjurmë shumë të dërguar të Zotit xh.sh.

Turma e milionshe e haxhive përbëhet prej besimtarëve nga të gjitha anët e botës, pavarësisht nga largësia e tyre gjeografike, apo pavarësisht nga përkatësia e tyre racore, etnike apo dallimeve sociale. Përpara Bejtull-llahit të gjithë janë të barabartë, të gjithë janë të veshur në një uniformë të bardhë - Ihram dhe të gjithë flasin të të njëjtën gjuhë.

Pjesë e kësaj ekspedite janë edhe haxhit e vendit tonë. Organizatori i jetës fetaro-islame, Bashksia Fetare Islame, në kuadër të kompetencave të veta i ka bërë të gjitha përgatitjet e nevojshme për kryerjen e këtij obligimi.

Gjithësesi vizita e vendeve të shenjta, vetvetiu sjellë përjetimin e ngjarjeve të historisë islame duke filluar nga Ademi a.s., Ibrahim i dhe Ismaili a.s. e deri te i Dërguari i fundit i Zotit xh.sh., Muhamedi a.s.

Është i pa përshkruar gëzimi dhe emocionet e çdo një haxhiu kur përballet me Qaben, kur shijonë ujin e Zemzemit, respektivisht kur viziton këto vende përplotë me ngjarje që bënë kthesë në historinë e njerëzimit. Padyshim ngjarja më e madhe që ndodhi po në këto vende është shpallja e Islamit, shpallja e cila solli dritën e civilizimit, moralit, dijes, shkencës etj. Përhapja e Islamit kaloi nëpër shumë ngjarje të rëndësishme, siç është Hixhreti, luftërat e udhëhequra nga vetë Muhamedi a.s., pastrimi i Qabes nga zotrat e kota, etj.

Musafirëve të Qabes u dëshirojmë rrugë të mbarë duke e lutur All-llahun xh.sh. që t'ua pranojë Haxhin, t'ua falë mëkatet dhe shëndosh e mirë të kthehen te familjet e tyre.

P ë r m b a j t j a

REVISTË MUJORE
INFORMATIVE
KULTURORE ISLAME

Botues:
Rijaseti i BFI në RM

Redaksia:
Agim Mehmeti
Abaz Islami
Skender Buzaku

Redaktori teknik:
Halil Berisha

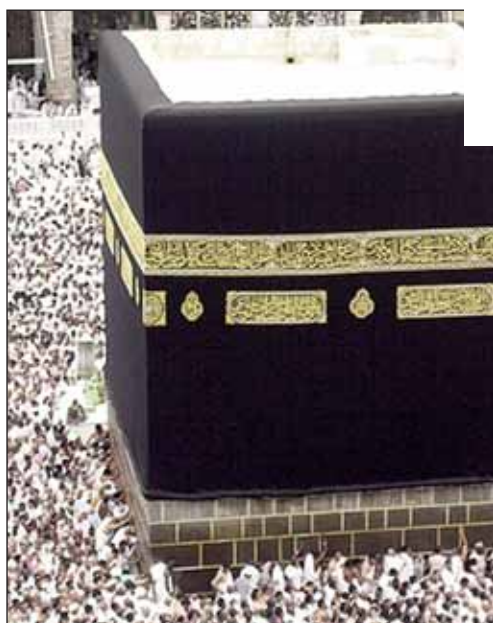
Telefonat e redaksisë:
02 3117 410; 02 3117 412

www.bim.org.mk
e-mail: bim@bim.org.mk
www.henaere.bim.org.mk
e-mail: hena@bim.org.mk

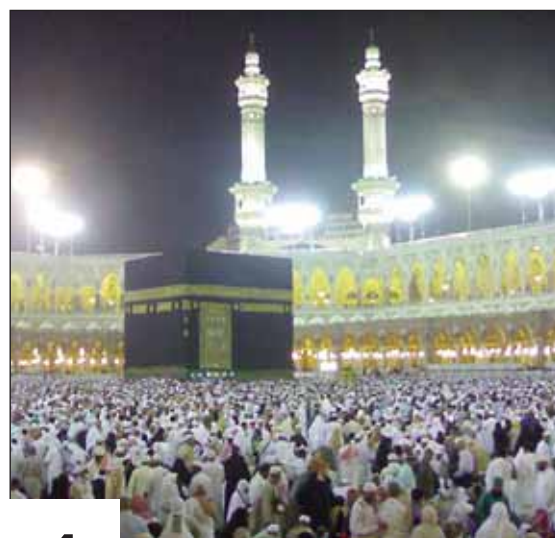

Dorëshkrimet dhe fotografitë
nuk kthehen

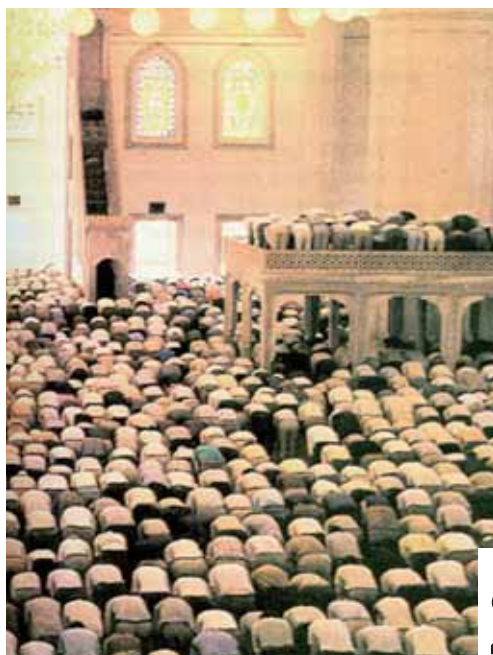

7 KUPTIMI I HAXHIT

CKA ËSHTË HAXHXHI

14

RITET E HAXHIT

22

26

HAXHI I LAMTUMIRËS

U nisën mysafirët e
Allahut Fuqplotë... 6

HAXHI dhe UMRA ... 8

HAXHI, Adhurim me trup
dhe me shpirt ... 13

HAXHI, NJË RRUGË
DREJT XHENETIT ... 16

HAXHXHI - OBLIGIM
FETAR ... 18

Dispozita të
shpërndara ... 24

Ibrahimi dhe Ismaili
shëmbëlltyrë e
sakrificës... 29

Kush mban
Përgjegjësi ... 31

SHTËPIA E PARË NË
BEK-KE ... 36

Trajtimi Biblik dhe
Kuranor në lidhje
me fjalën “Jezusi Bir i
Zotit” ... 41

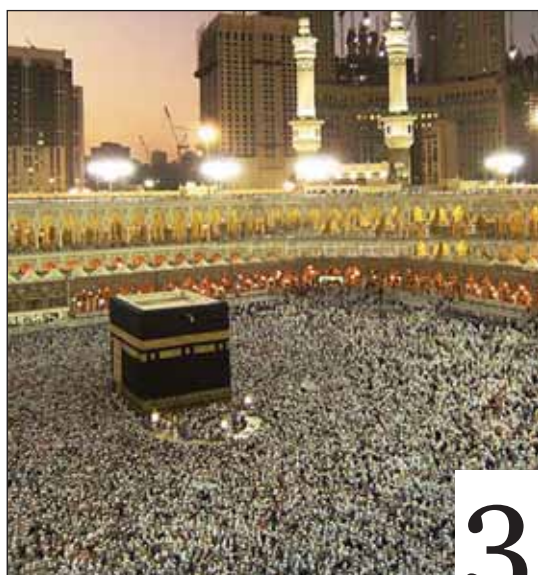
Edhe unë për nusen
tonë... 43

KUR’ANI I MREKULLUESHEM

32

THIRRJA NË ISLAM JASHTË MEKËS

37

U nisën mysafirët e Allahut Fuqiplotë

Agron Vojnika

Haxhilerët udhëtojnë për në vendet e shenjta Islame, pra në Mekë dhe Medinë, për të kryer të gjitha ritet që kërkohen për të plotësuar kushtin e pestë islam, Haxhin. Ata e dinë mirë se haxhi ka lodhje e vështirësi, ka përpjekje e sakrificë, por ajo që i shtyn më tepër ata të jenë optimistë e të gëzuar është fakti se janë të bindur se haxhi i pranuar ka shpërblim të madh dhe e dinë mirë se haxhi është një mundësi e shkëlqyer që besimtarët të afrohen me Allahun Fuqiplotë sa më shumë dhe për të fituar kënaqësinë dhe shpërblimin e madh të Tij.

Kryetari i BFI-së Reis Ulema H. Sulejman ef. Rexhepi në shoqërinë e Kryeministrit të Maqedonisë, z. Nikolla Gruevski u dëshiruan të gjithë axhilerëve rrugë të mbarë dhe e lutën Allahun Fuqiplotë që ti pranon lutjet e haxhilerëve.

Për herë të parë, në historinë e re të Republikës së Maqedonisë, në përcjelljen e Haxhilerëve mer pjesë një Kryetar i Qeverisë. Këtë fakt, e potencoi edhe Reis ul Ulema H. Sulejmën ef. Rexhepi, i cili në emrin e tij personal, në emrin e Bashkësisë Fetare të Maqedonisë si dhe në emrin e të gjithë haxhilerëve dhe familjarëve të pranishëm, e falemderoi Kryeministrin Nikolla Gruevski për respektin e tij që ka ndaj Islamit dhe ndaj besimtarëve myslimanë.

Nga ana e tij Kryeministri Nikolla Gruevski, sapo arriti në vendin e manifestimit u përshëndet dorë më dorë me të gjithë hax-

hilerët e më pas në fjalimin e tij drejtuar të pranishmëve, u dëshiroi të gjithë haxhilerëve rrugë të mbarë për në vendet e shenjta Islame. Kryeministri Gruevski gjithashtu shtoi se Maqedonia po kthehet në një vend shembull për Evropën, për vetë faktin se këtu dominon koloriti dhe toleranca ndër-fetare dhe ku të drejtat e të gjitha religjioneve garantojnë me Kushtetutë dhe respektohen si të tilla. Ai theks të veçantë vuri në tolerancën ndërfetare ku edhe dha mesazh që të vazhdohet me këtë rritëm për ta ndërtuar ardhmërinë e vendit tonë mbi tolerancën dhe respektimin e të gjithëve njësoj, pavarësisht besimit apo nacionalitetit.

Edhe këtë vit Qeveria e Maqedonisë, në bashkëpunim me Ministrinë e Shëndetësisë, ka dhënë kontributin e saj për sigurinë dhe shëndetin e haxhilerëve duke donuar një makinë-ambulancë e pajisur me të gjitha mjetet dhe ilaçnat e cila do të shërben për nevojat e haxhilerëve tanë gjatë

udhëtimit për në vendet e shenjta.

Për këtë klimë shembullore të tolerancës dhe respektimit të religjioneve, Reis ul Ulemaja e lavdëroi dhe njëherit e falemderoi Kryeministrin Gruevski për të cilin tha se po vendos themelet e një Shteti model multireligjioz ku besimi i secilit respektohet dhe garantohet me ligj.

“Vetë prezenca e Kryeministrit Gruevski në këtë ceremoni të përcjelljes së haxhinjve vërteton se kjo Qeveri po tregon respektin meritator ndaj besimtarëve muslimanë në Republikën e Maqedonisë. Për këtë arsye ne i shprehim Mirënjohje Kryeministrit dhe Qeverisë, për gjithë vigjilencën që po e tregojnë ndaj basimtarëve myslimanë në përgjithësi dhe ndaj Islamit në veçanti”, tha mes tjerash Reis ul Ulema H. Sulejman ef. Rexhepi në fjalimin e tij. Ai gjithashtu iu drejtua edhe mysafirëve të Allahut Fuqiplotë, duke u thënë se me këtë hap që po ndërmarrin, ata jo vetëm që po dëshmojnë imanin e palëkundur ndaj Allahut Fuqiplotë,

“

Të martën më datë 18 nëntor, në mënyrë madhështore nga parkingu i Agjencisë Turistike AR-DI u nisën mysafirët e parë të Allahut Fuqiplotë. Numri i tyre ditëve në vijim do të arrin në 1100 haxhilerë, të cilët këtë vit do të udhëtojnë nëpërmjet rrugës tokësore, nën udhëheqjen e Bashkësisë Fetare Islame të Maqedonisë dhe në bashkëpunim me partnerët strategjikë

por janë edhe shembull se në këto troje Islami jeton dhe do të jetojë edhe më tej.

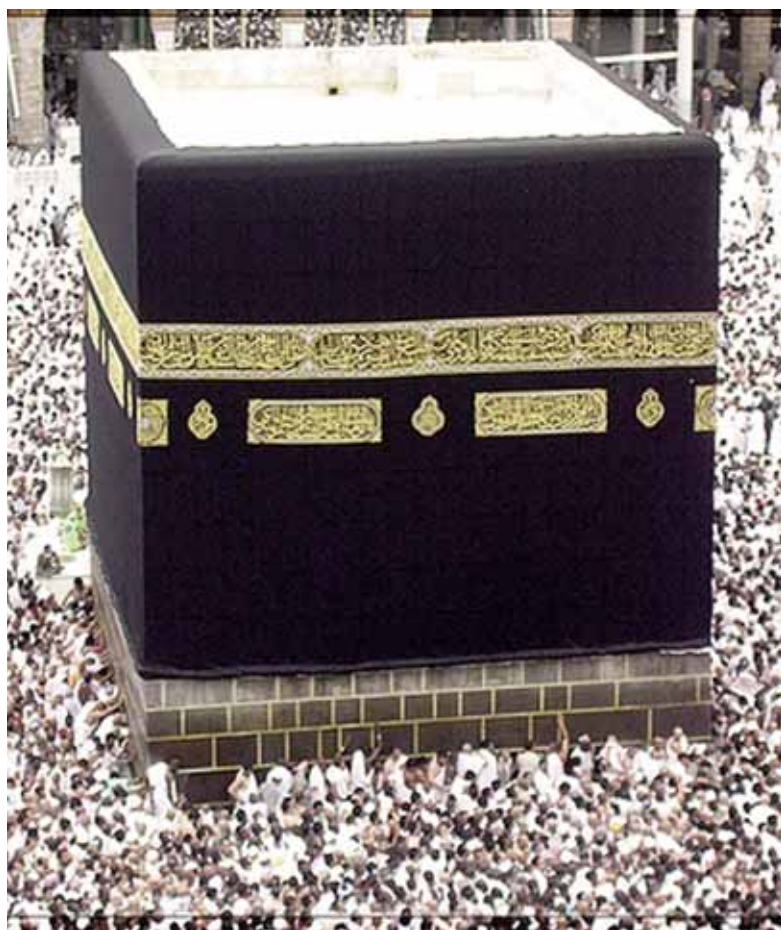
Siç njofton Bashkësia Fetare Islame në Republikën e Maqedonisë, gjatë ditëve në vijim, do të nisen edhe rreth 500 haxhilerë të tjerë të cilët do të udhëtojnë me aeroplan për në Mekë dhe Medinë.

Kuptimi i haxhit

"Për hirë të All-llahut, vizita e shtëpisë (Qabes) është obligim për atë që ka mundësi udhëtimi te ajo." (Kur'an, 3:97)

"Dhe përgatituni me furnizim (per rruge), e furnizimi me i mire eshte devotshmeria." (Kur'an, 2:197)

Figurat që vijnë paraqesin vendet që vizitohen nga Haxhinjtë gjatë ritualit të shenjtë të Haxhit.

Per Haxhin ne Traditen e Profetit Muhamed (alejhi selam), apo ne Hadithe, gjejmë se Muhamedi (as) ka thënë:

"Islami mbështetet ne pese shtylla: ..." Dhe nje nga shtyllat eshte Haxhi.

"Shperblimi i personit te cilit i pranohet Haxhi eshte Xheneti."

"Ai qe kryen Haxhin duke mos folur gjera te kota dhe duke mos kryer vepra te mbrapshta, do te kthehet nga Haxhi i paster nga gjynahet sikunder ne ditën e pare te lindjes."

Profeti as. ka thene: "O njerëz, Allahu e beri Haxhin obligim per ju, ndaj kryejeni ate." Ne lidhje me kete nje person e pyeti, "O i Derguari i Allahut, a duhet kryer Haxhi per cdo vjet? Muhamedi as. heshti dhe njeriu ia perseriti pyetjen tre here. I tha Muhamedi as. se "Nese une do te them 'PO', atehere do te behej obligim per ju qe ta kryeni ate (Haxhin) cdo vit, por ju nuk do te jeni ne gjendje ta beni ate."

Kaba: Disa të dhëna mbi madhësinë dhe historinë e saj

Kaba (Qabja) është ndërtesa drejt të cilës Muslimanët drejtohen pesë herë në ditë gjatë namzait të tyre. Literalisht, fjala 'Kabë' në Arabisht i referohet një vendi të nderuar dhe prestigjioz.

Aktualisht Kaba është e lartë afërsisht 12 metra. Dhoma brenda Kabes është 13 me 9 metra. Muret e Kabes janë 1 metër të gjerë. Muret janë të gjitha prej guri. Muret brenda, në dallim nga ato jashtë, nuk janë të lustruara. Dyshemeja e dhomës qëndron 2.2 metra më lartë se vendi ku njerëzit kryejnë ritin e rrotullimit rreth Kabës (Ta'uafin).

Kaba është ndërtuar dhe rindërtuar nga këta profetë: Ademi, Ibrahim, Ismaili dhe Muhamedi (paqja qoftë mbi ta). Asnjë godinë tjetër nuk e ka patur këtë nder. Ndërtimi i parë i Kabës është bërë nga Profeti Adem (alejhi selam). Në Kur'an Allahu thote se kjo ishte shtëpia e parë e ndërtuar nga njerëzimi për të adhuruar Allahun. Pas kësaj, Ibrahim dhe Ismaili (paqja qoftë mbi ta) e rindërtuar Kabën.

Historianët dhe dijetarët janë të mendimit se Kaba është rindërtuar diku nga 5 deri në 12 herë. Rikonstruksioni më i fundit i Kabës u bë në vitin 1996.

Haxhi - apo Pelegrinazhi - është një nga ngjarjet më të rëndësishme të Kalendarit Islam. Haxhi është një obligim fetar për çdo Musliman, burrë dhe grua, që është në gjendje ta kryejë ate, te pakten nje here ne jeten e tyre, nese mjetet financiare lejojne. Per 14 shekuj Muslimanet mblidhen ne Mekë duke ndjekur shembullin e profetit tone, Muhamedit alejhi selam (paqja qofte mbi te), dhe duke rikujtuar historine e profeteve Ibrahim as. dhe birit te tij Ismailit as. **Ne ditën e Arafatit**, dita e 9 e muajit te Dhul-Hixhes, gjihe pelegrinet mblidhen ne rrafshin e Arafatit, 6 milje jashte Mekes ne nje dite lutjesh dhe adhurimi per Zotin. Dita e nesërme eshte **dita e Kurbanit**, qe festohet nga Muslimanet ne gjihe boten.

Pelegrinet e ardhur nga cdo pjese e rruzullit tokesor kane ne buzet e tyre keto fjale adhurimi:

Talbija

Lebbejka-allahume lebbejk
Lebbejka la sherika leka lebbejk
Inna al hamda uan an-ni'mata laka ual-mulk
La sherika lek.

**Ja ku qëndrojnë para teje Allah,
ketu qëndrojnë para teje
Nuk ka zot tjetër veç Teje,
Ja ku qëndrojnë para teje;
Ty te takojnë gjithë falenderimet,
E jotja është gjithë fuqia dhe meshira,
Nuk ka zot tjetër veç teje.**

Literarisht: Fjala 'haxh' do te thote te shkosh tek nje person apo nje vend i nderuar. Per Muslimanet fjala 'haxh' nenkupton adhurimin e Allahut permes kryerjes se ritualit te Haxhit ne nje kohe te caktuar (dita e 9-12 e muajit Dhul-Hixhe) dhe ne nje vend te caktuar (Mekë), si dhe ne nje menyre te caktuar. Allahu xh.sh. e beri obligim kryerjen e Haxhit per Muslimanet ne vitin e nente te Hixhres (shpernguljes ne Medine). Ndaj Muhamedi as. ka bere vetem Haxhin e Lamtumires. [Lexo Fjalën e Lamtumirës se Profetit]

HAXHI dhe UMRA

Kur'ani fisnik thotë: "Dhe thirr ndër njerëz për haxhin, se të vijnë ty këmbësorë e edhe kalorës me deve të rraskapitura që vijnë prej rrugëve të largëta." (El Haxh, 27).

Falënderimi qoftë për Allahun, shpëtimi i bekimi qofshin mbi të Dërguarin e Tij, Muhamedin a.s. dhe mbi të gjithë ata që e ndjekin rrugën e tij

Nga leximi i ajeteve kur' anore vërejmë se Haxhi është obligim i domosdoshëm dhe se është njëra nga shtyllat-shartet e fesë së pastërt islame. Pejgamberi a.s. ka thënë: "Islami është ngritur në pesë shtylla: në dëshmi se NUK KA ZOT TJETËR PËRVEÇ ALLAHUT, DHE SE MUHAMEDI ËSHTË I DËRGUARI I ALLAHUT, FALJA E NAMAZIT, DHËNIA E ZEQATIT, AGJËRIMI I RAMAZANIT, DHE VIZITA E SHTËPISË (HAXHI) NË QABE."

Shumë nga dietarët u ndalën dhe i dhanë një sy studiues më të thellë këtij ajeti kur' anor i cili tregon për fshehtësitë e Allahut në universin e Tij. Nga ky ajet gjithashtu mësojmë për një element shumë me rëndësi! Shtrohet pyetja: si mund të renditet apo të organizohet i gjithë njerëzimi për të arritur nga të gjitha anët dhe rrugët e largëta, kur dihet se thirrësi prej Qabes mund t' i thërrasë vetëm haxhinjtë që gjenden brenda aty. Është e vërtetë se ata asnjëherë nuk e kanë prishur rendin e haxhit, asnjëherë nuk kanë shprehur pakënaqësi, porse gjithmonë kanë qenë të kënaqur. Është imani-besimi i fortë e i paluhatshtëm (në Allahun xh.sh.) që ua shëndrit rrugën të gjithëve atyre që arrijnë aty dhe gjatë qëndrimit të tyre në atë vend të shenjtë. Nëse mundësitë e njerit janë të kufizuara, fuqia e Allahut është e pakufsishme. Nëse zëri i thirrësit është i dobët apo mund të dëgjohet jo më larg se një kilometër, atëherë nuk kemi se ç' të bëjmë tjetër veçse t' i pranojmë gjërat që mund të ndodhin vetëm prej Allahut Fuqiplotë, i Cili vendos çdo gjë që dëshiron në këtë botë me vullnetin e Tij të paskajshëm. Këtë më së miri e sqaron momenti kur Allahu xh.sh. e urdhëroi Ibrahimin a.s. që të thirrë njerëz për në haxh: "Dhe thirr ndër njerëz për haxhin..." Ai (Ibrahimi a.s.) i tha: "O Zot! E çfarë vlefte mund të ketë zëri im që ta njohtë hapësirën?" Allahu xh.sh. iu përgjegi: "Për ty është që të thërrasish e ta paraqesësh thirrjen, kush të dëgjojë le të dëgjojë..."

Allahu xh.sh. e urdhëroi Ibrahimin a.s. që t' i thërrasë njerëzit për në haxh nga shkak se zëri mund të depërtojë edhe deri ta ata që janë të verbët apo që nuk dinë të lexojnë. Ndaj, telbija mbeti si simbol

dhe pjesë e haxhit përmes së cilit haxhinjtë thirren me zë: "LEBEJKE ALL-LLAHUME LEBEJK. LEBEJKE LA SHERIKE LEKE LEBEJKE. INNEL HAMDE VE NIAM-ETE LEKE VEL MULKU LA SHERIKE LEKE". Me këtë pos që i bëhet lutje Allahut xh.sh. në të njëjtën kohë i përgjigjemi edhe thirrjes së Tij, duke thënë: "Lebejke" që do të thotë "të përgjigjem..."

Përveç përgjigjes sonë për në haxh, gjithashtu hyjmë edhe në zbatimin e shumë rregullave që i përmbledh haxhi në esencën e vet, për të cilat do të flasim në vazhdim.

Mirëpo, i nderuari haxhi! Ta keshë parasysh se i gjithë haxhi përbën një edukatë të brumosur e të farkuar në kullën e imanit-besimit në një Zot të Plotëfuqishëm. Pra, udhëtimi për në haxh për atë që ka mundësi është shprehje e besimit të thellë e të paluhatshtëm në një Zot. Po ashtu, ky obligim, apo, kjo shtyllë e pestë e islamit, i nxitë muslimanët kudo në botë që të jenë punëtorë të palodhshëm dhe që me përpjekjet dhe mundin e tyre të shkojnë në vendin e tyre të shenjtë për ta pastruar shpirtin i cili ka nevojë për pastrim dhe ushqim. Vizita e Shtëpisë së Shenjtë, pra, Qabes, është me të vërtetë një ushqim i plotë shpirtëror.

Haxhi dhe Umreja mes kuptimit gjuhësor (terminologjik) dhe kuptimit në Sheriat (etimologjik)

1. Fjala HAXH do të thotë qëllim, synim. Në këtë rast, qëllim apo synim është të vizituarit e Qabes, Shtëpinë e pastër të Allahut xh.sh. të cilën e bekoj Ai dhe e bëri obligim vizitën e saj.

2. Ndërkaq, fjala UMRE do të thotë vizitë - pra vizitë Qabes me qëllim të afrimit tek Zoti Fuqiplotë.

Vlenë të theksohet se që të dyja, edhe Haxhi edhe Umreja kanë dallim njëra prej tjetrës dhe bartin karakteristika për të cilat do t' ju njohtojmë në vazhdim.

RREGULLAT E HAXHIT DHE TË UMRES

Haxhi është obligim i domosdoshëm, i argumentuar me ajete kur' anore e me hadithe të Pejgamberit a.s.

a) Argument i Kur'anit Famëlartë është ajeti ku Allahu xh.sh. urdhëron: "Për hirë të Allahut, vizita e shtëpisë (Qabes) është bërë obligim për atë që ka mundësi udhëtimi te ajo".

Nga ky ajet kuptohet se Allahu xh.sh. haxhin e bëri obligim që për hirë të Tij besimtarët të cilët posedojnë pasuri të shkojnë në Qabe, pa kursyer, ngase Krijuesi Fuqiplotë është Ai që i dhuroi njeriut të mira të panumërta materiale e shpirtërore.

b) Si argument nga suneti i Pejgamberit a.s. mund të shërbejë hadithi që e transmeton Ibni Abasi e që thotë: "Gjatë një fjalimi të vet Resulullahu s.a.v.s. mes tjerash tha: "O ju njerëz, haxhi është caktuar për ju, e ju veproni ashtu, shkoni në haxh." Në ndërkohë u ngrit Akrea, djali i Habisit dhe e pyeti: "A për çdo vit, o i Dërguari i Allahut?" Pejgamberi a.s. iu përgjegi: "Nëse ju them po, do t' ju obligoj, e nëse ju obligoj, nuk do të veproni ashtu e as që do të keni mundësi përherë. Haxhi duhet të bëhet njëherë, e ai që e përsërit disa herë, e bën këtë nga dëshira dhe vullneti i tij."

Po të sqarohet siç duhet porosia e Pejgamberit a.s., mund të konstatohet se i Dërguari i Allahut xh.sh. na e bën me dije se "haxhi është bërë

farz".

2. Po ashtu, në bazë të ligjeratës së Pejgamberit a.s. të ciloin e transmeton Ibni Abasi, argumentohet se haxhi, respektivisht vizita e Qabes, nuk është obligim të bëhet më shumë se një herë dhe, ai që e viziton më shumë se një herë, këtë e bënë nga dëshira e vet.

3. Kur bëhet fjala për Umren, një grup dietarësh islam e vlerësuan atë si punë të lavdëruar, pra mustehab, e kurrësi farz. Lidhur me këtë Ebu Hurejra r.a. transmeton një hadith të Pejgamberit a.s. ku thuhet: "Ka thënë Pejgamberi i Allahut: "Haxhi në kohë të caktuar është farz, ndërsa umreja është vullnet." Njëri nga të pranishmit iu drejtua: "O i Dërguari i Allahut, na trego për umren, është apo nuk është obligim!" E Pejgamberi a.s. iu përgjegi: "Jo, por kush e kryen umren është gjë e mirë për të."

Siç shihet edhe nga ky hadith, umreja nuk është obligim, farz, por kryerja e umres e afron besimtarin tek Allahu xh.sh. dhe pa dyshim është më mirë të afrohem tek Krijuesi se sa ta lëmë anash umren. Pra, më i lavdëruar është vullneti i mirë dhe dëshira se sa përtacia dhe kopracia.

Një grup tjetër dietarësh islam, e

konsideron umren, në një mënyrë, si farz, duke marrë për mbështetje hadithin të cilin e bart gojarisht i biri i Allahut, Xhabiri, që thotë: “Ka thënë Pejgamberi a.s.: “Haxhi dhe umreja janë dy farze.” Po ashtu, transmetohet prej Aishes r.a. e cila e paska pyetur Pejgamberin a.s.: “O i Dërguari i Allahut, a kërkohet nga femra xhahadi?” Pejgamberi a.s. u përgjigj: “Po, edhe nga ato kërkohet xhahadi, pa vrasje e dyluftim, e kjo është shkruarja në haxh dhe në umre.”

Duhet theksuar këtu se, edhe fëmija i cili ka arritur moshën e pjekurisë dhe ka vetëdije të plotë, e si i këtillë dëshiron të shkojë në haxh për hirë të Allahut xh.sh., atëherë ai e ka obligim që vërtet të shkojë e ta kryej këtë obligim

4. Ndër obligimet tjera që parashtrihen për kryerjen e haxhit është edhe kjo që del nga porosit e Pejgamberit a.s. i cili porositi që duhet shpejtuar në kryerjen e Haxhit.

PËR KEND ËSHTË HAXHI OBLIGIM

1. Haxhi është obligim për çdo musliman që është i pjekur në moshë dhe i mençur (psikikisht i aftë), e nuk është obligim për jomuslimanin, as për fëmijët, e as për të rinjtë që ende nuk kanë hyrë në pubertet, siç nuk është obligim as për atë që psikikisht nuk është i aftë.

Kjo konfirmohet edhe në këtë hadith të Pejgamberit a.s.: “Është ngritur lapsi për tri kategori njerëzish: “Për atë që është në gjumë për derisa të zgjohet, për fëmijën derisa të rritet e të hyjë në moshën e pjekurisë dhe për atë që në një periudhë është i sëmurë psikikisht

përderisa t’i rikthehet vetëdija.”

2. Mirëpo për kryerjen e këtij obligimi kushtozohet që personi të ketë edhe kushte materiale. Këtë e vërteton edhe ajeti kur’anor i cili thotë: “Për hirë të Allahut vizita e shtëpisë (Qabes) për njerëzit është obligim për atë që ka mundësi udhëtimi te ajo.”

Dijetarët islam kur e zbërthen këtë ajet kur’ anor konstatuan se termi “mundësi udhëtimi” i dedikohet atyre që kanë mundësi t’i përballojnë harxhimet e udhëtimit. Kur e pyetën Pejgamberin a.s. për fjalën “ES SEBIL” që në përkthim do të thotë “mundësi udhëtimi”, iu përgjigj duke u sqaruar se fjala është për tepricën dhe prehjen.

Nga kjo nënkuptohet se këtu fjala është për ata që nuk jetojnë as në Meke e as në rrethinë e që posedojnë pasuri për t’i përballuar rrugës deri në haxh dhe, po ashtu, prej pasurisë që ka një pjesë të saj ia lë familjes e cila duhet të mos ndjejë mungesë ushqimi përderisa të kthehet ai prej haxhit.

Pra kjo që u tha këtu është kusht i domosdoshëm për atë i cili shpreh dëshirë për ta zbatuar urdhërin e Allahut xh.sh. , porse që nuk është vendas i Mekes por i vendeve të largëta. Ndërsa sa i përket banorëve të Mekes e të rrethinës, meqë e kanë mundësinë e udhëtimit për çdo moment, ky kusht për ta nuk mund të vijë në konsiderim.

Sa po kalon koha aq më tepër shkenca po përparon e po përsoset e me këtë edhe mjetet e komunikacionit po modernizohen, kështu që sot udhëtimi për në Shtëpinë e Zotit xh.sh. po bëhet i mundshëm përmes lloj-lloj mjeteve, të paisura, veç tjerash, edhe me ushqime te ndryshme e të freskëta. Kjo po

mundëson që në rrugë për në haxh nuk ka më nevojë që haxhiu të marrë ushqim me vete, sepse, pos në mjetet e udhëtimit ushqimin e gjenë të bollshëm e të freskët në çdo vend e skaj të rrugës.

3. Kusht tjetër që kërkohet për kryerjen e haxhit është edhe ai që personi duhet të jetë i moshës së pjekur, që do të thotë se, sabiu-kalamani nuk obligohet ta bëjë haxhin. Mirëpo nëse shkon në haxh bashkë me familjen e vet, ai mund t’i kryej të gjitha ceremonitë, ndërkaq, në këtë rast, haxhi i tij është i vërtetë. Por, kur i njëjti hy në pubertet haxhi i tij më nuk merret parasys, që do të thotë se ai edhe më tej mbetet i obliguar të shkojë në haxh. Kjo sepse, përderisa ka qenë fëmijë ai nuk ka qenë në gjendje për ta kuptuar përgjegjësinë dhe ka qenë i varur prej prindërve të vet si dhe ka vepruar ashtu siç ka parë. Këtë e konfirmon edhe ky hadith: “Në qoftë se një voglush e ka kryer haxhin me prindërit e vet, pastaj (më vonë) hy në pubertet (në moshën e pjekurisë) për të njëjtin kërkohet përsëritja e haxhit.”

Nëse fëmija nuk ka ihram, për atë tërë barrën e mbanë prindi i tij, për të lutjet si dhe hudhjen e gurëve e bën prindi i tij.

4. Ndërkaq, sa i përket kryerjes së haxhit nga ana e femrës këtu shtrohen edhe disa kushte tjera që u theksuan nga disa dietarë islam të cilët thonë se, femra e cila shkon në haxh duhet të jetë e shoqëruar nga bashkëshorti i saj, ose nga një mashkull që është shumë i afërt me të, si p.sh.: djali apo vëllai.

Ekziston edhe një mendim tjetër i një grup dietarësh të cilët theksojnë se femra është e obliguar të shkojë në haxh, pa varësisht se a ka burrë apo të afërm tjetër.

5. Nëse i ndjeri nuk arrinë ta kryej haxhin, ndërkaq për këtë ka shprehur dëshirë para se të vdesë, atëherë trashëgimtari i tij duhet të shkojë në vend të tij me pasurinë e vet, apo me pasurinë që e ka lënë i ndjeri, e nëse nuk ka mundësi të shkojë vetë, atëherë kërkohet që ta caktojë një njeri tjetër të cilit do t’i ia paguajë të gjitha shpenzimet.

6. Nëse personi ka hyrë në kohën e pleqërisë së rëndë, apo vuan prej ndonjë sëmundje të pashëruar, atëherë prej tij kërkohet që ta caktojë ndonjë njeri i cili do të shkojë në haxh për të. Në këtë rast, personi që shkon bedel është i obliguar që të gjitha ceremonitë dhe lutjet t’i kryejë në emër të atij për të cilin ka shkruar në haxh.

Të theksojmë këtë se, në këtë rast ai person që shkon në haxh si bedel, paraprakisht ai duhet ta ketë të kryer këtë kusht, pra të ketë qenë në haxh për vete.

KOHA E POSAÇME PËR HAXH DHE UMRE (MIKATET E HAXHIT DHE UMRES)

Kohët përcaktojnë shumësin e

kohës. Ndërsa, koha e posaçme është kohë e caktuar për kryerjen e ndonjë urdhëri.

Kur është fjala për kohën e caktuar për haxh, atë e përbëjnë kohëzgjatja e qëndrimit në haxh dhe kryerja e ceremonive. Në kohën e posaçme hy momenti i kryerjes së urdhërit dhe vendi në të cilin duhet kryer urdhëri. Te haxhi dhe umreja janë të caktuara vendet për ta kryer urdhërin, e po ashtu është e caktuar edhe koha për takimin e haxhinjëve. Për këtë shkak këto përcaktime ndahen në dy lloje:

- përcaktimi i kohës
- përcaktimi i vendit

1. PËRCAKTIMI (MIKATI) I KOHËS.

Kohën e kryerjes së haxhit e përcaktoi dhe e urdhëroi Zoti i Madhërishtë dhe, pikërisht Ai e caktoi edhe kohën kur duhet të kryhet haxhi me të gjitha ceremonitë e veta. Lidhur me këtë Kur’ani famëlartë thotë: “Haxhi është në muajt e caktuar...” E këta muajt janë: muaji sheval, dhul-kade dhe dhul-hixhe. Lidhur me këta muajt shumica e dietarëve islam thonë se, vetëm dhjetë ditët e parë të muajit dhul-hixhe bëjnë pjesë në muajt e haxhit.

Kur analizohet urdhëri i Allahut: “Haxhi është në muajt e caktuar”, mund të konstatohet se, kurrësi nuk lejohet që haxhi të kryhet as para e as pas këtyre muajve. Pra, nuk lejohet të hymë në haxh para muajve të caktuar.

Ndërsa, kur është në pyetje umreja, dihet se për kryerjen e saj nuk ka kohë të caktuar. Umreja mund të kryhet në çdo periudhë kohore, pra edhe gjatë muajit të haxhit, çështje kjo që, esencialisht, e dalton haxhin prej umres.

Është e njohur se Pejgamberi a.s. e ka bërë umren në muajin sheval dhe në muajin dhul-kade, dhe, lidhur me këtë ka thënë: “Umreja në muajin ramazan, është i përafërt me haxhin”.

Duhet theksuar se porosit e këtij hadithi nuk do të thotë se umreja e kryer në muajin ramazan mund ta zëvendësojë haxhin, por do të thotë se, umreja në ramazan ka vlef të madhe dhe ai që e kryen atë në këtë muaj pret shpërblim të madh nga Allahu Fuqiptotë. Sidoqoftë, edhe po që se kryhet umreja në muajin ramazan, njeriu që e kryen ka sevape të mëdha, por obligimi i kryerjes së haxhit mbetet domosdoshmëri.

2. PËRKUFIZIMI (MIKATI) I VENDEVE.

Siç theksuam më sipër, koha për kryerjen e haxhit dhe të umres është caktuar prej vetë Allahut xh.sh., i Cili për mysafirët e Mekes, qoftë në haxh apo umre, ka kërkuar që në Shtëpinë e Tij të hynë të pastër në çdo aspekt, të veshur me ihrame që janë simbol i pastërtisë.

Edhe vetë veshja e ihramit ka

kohën dhe vendin e caktuar, ngase duhet të vishet jashtë Mekes, e me qëllim që ai i cili udhëton për në Qabe ta ndërrojë gjendjen e tij shpirtërore dhe pamjen fizike, të pastrohet nga çdo e keqe dhe ta largojë çdo gjë të mallkuar prej vetes. Vetëm i këtillë mysafiri i Allahut mund ta kryej vizitën e vendeve të bekuara e të shenjta.

Vendet ku vishen haxhinjtë në legjislaturën islame njihen si mikate, gjegjesisht, si vendtakime, si vende të përcaktuara apo si vende të nisjes.

Rëndësi të posaçme mikateve u dha edhe vetë Pejgamberi a.s. i cili i caktoi në të katër anët e Mekes:

a) Dhul-Halife: për afërsisht gjen-det katërqindpesëdhjetë kilometra në veri të Mekes, e vend i nisjes konsiderohet edhe Medina dhe çdo vend tjetër që gjendet në veri të Mekes.

b) El-Xhuhafe: është një fshat në veriperëndim të Mekes. Pejgamberi a.s. pat thënë se populli i Shamit e ka këtë vend për vendnisje. Përndryshe, ky vend u pat shkatërruar tërësisht në kohërat kur i takonte tokave të Shamit, kurse sot në atë vend gjendet fshati Rabig që konsiderohet vendtubim i haxhinjëve të Shamit, apo vend prej ku kërkohet që haxhinjtë e Shamit, të Egjiptit, të tokave të Turqisë, të shteteve të Ballkanit dhe vendeve të tjera rreth tyre, siç janë Libia, Maroku, Tunisi, Algjeria etj. që haxhinjtë e këtyre viseve vendin e fundit për ta veshur ihramin ta kenë pikërisht këtë vend.

c) Jelmelem: është një kodrinë që shtrihet në jug të Mekes, vend të cilin Pejgamberi a.s. e caktoi për ta veshur ihramin populli i Jemenit. Jelmelemi është vendtakimi i fundit për të gjithë ata që vijnë nga jugu i Mekes.

d) Kurnul Menazil: është mal në lindje të Mekes dhe vendtakimi i haxhinjëve të Nexhdit si dhe të vendeve të tjera që gjenden në lindje të Mekes dhe pas këtij mali.

Të gjitha këta vendtakime apo mikate duhet të respektohen plotësisht, sepse janë pika të fundit ku mund të vishen ihramet, pa marrë parasysh a vijnë haxhinjtë nga toka apo deti. Pejgamberi a.s. pat caktuar që nëpër këta vende duhet kaluar medoemos i veshur në ihram.

Sa i përket banorëve të cilët jetonë brenda kufijve të këtyre vendeve, apo mes Mekes dhe këtyre vendtakimeve, ata duhet të vishen me ihram në vendbanimin ku jetojnë, pra të dalin nga shtëpitë e tyre të veshur me ihram. Ndërsa, nëse ihrami është për umre, atëherë ju lejohet të dalin me veshje normale perderisa t' i afrohen Mekes. Distanca hapësirore ku këta njerëz duhet t' i veshin ihramet është gjashtëmbëdhjetë kilometra rreth e përqark Mekes. Në kohërat e hershme arabët nga çdo anë vendosnin shenja të bardha për të bërë me dije se ku është caku apo kufiri i fundit për veshjen e ihramit. Ata që jetonin tej shenjave të bardha ose mes shenjave dhe Mekes, shkarkoheshin nga obligimi i veshjes së ihramit.

FJALËT TË CILAT NË BRENDINË E TYRE KANË KUPTIM TË MADH

Kur flasim për haxhin, gjatë sqarimit të këtij sharti islam hasim në disa fjalë të cilat në brendinë e tyre kanë kuptim të gjërë. Këto fjalë janë të lidhura ngusht me ceremonitë e këtij obligimi, si p.sh.: El Ihram, El Ifrad, El Kiran dhe Et Temettu. Rreth këtyre fjalëve do të japim vetëm disa sqarime të shkurtëra, sepse gjatë shpjegimeve që do t' i bëjmë për konditat e haxhit për to do të flasim pak më tepër.

1. EL IHRAM

Në gjuhën arabe kjo fjalë me pak ndryshime në shqiptim merr kup-time të ndryshme, kështu që nëse themi el hurime, kjo fjalë do të thotë se njeriu vetveten e ka ndaluar prej diçkafi. Ndërkaq kur të njëjtën fjalë e thelsojmë me një theks pak më ndryshe, p.sh. el hurume, kjo fjalë tregon se njeriu veten e ka ndaluar prej diçkafi vetëm për një kohë të caktuar. Bie fjala, akcila femër ka ndërprerë me namaz për shkak se këtë ia kanë imponuar për një kohë të caktuar menstruacionet. Edhe fjala IHRAM mund ta ketë kuptimin e ndalesës që i bënë njeriu vetvetes edhe në disa gjëra kur, para se të hyjë në zbatimin e një urdhëri apo obligimi, ai e bën nijet apo e vendosë që edhe ato gjëra që i ka të lejuara gjatë jetës së përditshme t' ia ndalojë vetes për një kohë të caktuar. Kjo dukuri shprehet sidomos gjatë kohës së haxhit dhe umres. Në fjalorin më të njohur të gjuhës arabe "El Misbahul Munir" fjala ihram do të thotë kur njeriu derisa hy në haxh dhe umre e ndalon epshin e vet për diçka për ç' gjë më parë e ka pasur të lejuar.

2. EL IFRAD, EL KIRAN, ET TEMETU:

Për t' ia bërë sa më të qartë lexuesit këto fjalë, është mirë që këtu të flitet në përgjithësi për veprimet që duhet të kryhen gjatë haxhit dhe umres. Në këtë vazhde të flisim këtu për kushtet e umres të cilat janë: Ihrami, Tavafi rreth Qabes, lëvizja prej Safes në Merve dhe anasjelltas, dhe në fund, qethja e flokëve apo shkrutimi i tyre. Me këto veprime edhe përfundon umreja së bashku me ihramin.

Ndërkaq kushtet e haxhit janë: Ihrami, Tavafi rreth Qabes, lëvizja mes dy kodrinave Safes dhe Merves, pastaj për dallim prej umres gjatë haxhit kusht është edhe qëndrimi në Arafat që bëhet në ditën e nëntë të muajit dhul-hixhe, pastaj Remj-i apo gjuajtja e guralecëve në vendin e caktuar që quhet Akabe e që gjendet në Mine, ndërsa grumbulli i guralecëve quhet "Xhemretul-a' kabe".

Të kthehemi edhe një herë e të flasim për dallimet që ekzistojnë

mes umres dhe haxhit.

Në këtë aspekt do të kishim mundur të flasim shkurt e të theksojmë se të gjitha veprimet që kryhen gjatë umres kryhen edhe gjatë haxhit, porse, duhet pasur parasysh se gjatë haxhit kryhen edhe disa veprime më tepër se në umre, siç janë: qëndrimi në Arafat dhe disa veprime tjera që pasojnë pas kësaj. Në anën tjetër, umreja pas tavafit, lëvizjes në mes Safes e Merves dhe qethjes së flokëve, merr fund dhe këtu mbaron edhe mbajtja e ihramit. Ndërkaq, siç theksuam më sipër, gjatë haxhit ihrami zhvishet pasi të kryhen edhe veprimet tjera pas qëndrimit në Arafat. Dhe, pas zhveshjes së ihramit haxhiu e fillon atë jetë të rëndomtë duke ia lejuar vetes ato gjëra që ia kishte ndaluar gjatë kryerjes së haxhit.

Gjithashtu, siç kemi theksuar më sipër, një ndër dallimet tjera mes haxhit dhe umres është edhe koha. Umreja mund të bëhet në çdo kohë, madje edhe gjatë kryerjes së haxhit, ndërsa haxhi është i caktuar të kryhet në kohë të caktuar e kurrësi në ndonjë kohë tjetër.

Çka duhet bërë gjatë muajve të haxhit - shevalit, dhul-kades dhe gjatë dhjetë ditëve të para të dhul-hixhes? A është e mudnur të kryhet haxhi e mos të bëhet umreja, a mund të kryhen edhe haxhi edhe umreja njëkohësisht?

a) Për ta kryher haxhin duhet medoemos në vendin e caktuar të veshet ihrami, pastaj të bëhet tavafi, të ecet mes Safes e Merves, të qëndrohet i veshur në ihram deri në ditën e tervies në Mine, të qëndrohet në Arafat, e në fund, pasi të kalohet dita e nahirit duhet bërë tavafin që quhet Tavaful ifade. Vetëm pas kryerjes së këtyre veprimeve të haxhit, ai që dëshiron mund ta kryej edhe umren duke i përsëritur kushtet e parapara për umre.

Duhet theksuar se, haxhiu i cili e bën nijet kryerjen vetëm të haxhit, pa umre, quhet mufred.

b) Nga ana tjetër, besimtarët të cilët dëshirojnë që nën një ihram ta kryejnë edhe haxhin edhe umren quhen karin, por në veprimet e mufredit dhe karinit nuk ka kurrfarë dallimesh, përveçse në nijet. Sepse, i pari e bën nijetin vetëm për haxh kurse i dyti edhe për haxhin edhe për umren.

c) Mënyra e tretë e nijetit është ajo që bëhet vetëm për umren, pas kryerjes së të cilës personi që e bënë atë vazhdon jetën e rëndomtë, duke i përdorur gjërat që i kishte të ndaluara gjatë kryerjes së umres. Ky lloj i nijetit quhet et-temettu.

RREGULLAT E HAXHIT DHE TË UMRES

Rregullat dhe veprimet e caktuara që duhet medoemos bërë gjatë haxhit dhe umres janë:

- El Ihram,
- Telbie,

- Tavaf,
- Sa' ji,
- Qethja e flokëve,
- Dalja prej ditës së tervies dhe shkuarja në Mine,
- Qëndrimi në Arafat,
- Kthimi në Muzdelife dhe qëndrimi në Mesh' ari Haram,
- Veprimet që duhet bërë ditën e Nahrit (hudhja e guralecëve në Xhumretul Akabe, prerja e kurbanit, qethja e flokëve apo rruarja e kokës, Tavaful Ifadatu),
- Kthimi i fundit në Mine dhe hudhja e guralecëve të mbetur

Çdonjëri prej personave kur e bënë nijet për veshjen e ihramëve, qoftë për haxh a për umre, është e pëlqyeshme që më parë t' i shkurtojë thonjtë, mustaqet, të rruhen të gjitha vendet të cilat zakonisht rruhen apo pastrohen, pastaj të merret abdest ose të lahet i tërë trupi, dhe në fund, trupi të mbështjellët me dy çarçafët e bardhe e të pastër, me ç' rast, me njërën mbulohet pjesa e poshtme e trupit e me tjetren pjesa e sipërme dhe, me këtë rast, e pëlqyeshme është që sipas mundësive trupi të parfymoset me erëra të mira e të këndshme.

Çarçafët të cilat vishen për haxh apo umre quhen IHRAM, ndërsa kjo do të thotë të bëmurit nijet apo vendosje për ta bërë haxhin apo umren. Sa i përket çarçafëve, ata mund të jenë ta bajtur por të pastra dhe të ngjyrërave të ndryshme, porse aq më mirë do të ishte sikur të jene të rinjë e të bardhë.

Pas kësaj haxhiu duhet t' i falë dy reqate namaz, e nëse është mufrid, pas faljes së namazit duhet të thotë: Allahume inni uridul-haxhxhe fe jessirhu li ve tekabbelhu minni - që në përkthi do të thotë: O Zot, vendosa që ta bëj haxhin, ma lehtëso këtë dhe pranoje prej meje.

Ndërsa ai që ka për qëllim që ta bëjë së bashku edhe haxhin edhe umren, gjatë këtij nijeti i shton edhe këto fjalë "vel umrete fe jessirhuma li ve tekabbelhuma minni", dhe, këto fjalë vijnë pas fjalës "uridul-haxhxhe", që do të thotë: O Zot, vendosa që ta bëj edhe haxhin edhe umren, m' i lehtëso dhe m' i prano ato prej meje. Nijeti mund të bëhet edhe në gjuhën amëtare, porse këtu me rëndësi është që ai nijet apo qëllim të shprehë pastër, qartë dhe nga thellësia e shpirtit.

Posa ta thotë personi telbijen dhe ta bëjë nijetin për haxh ose për umre, konsiderohet se e ka kryer aktin e ihramit dhe është bërë muhrim. Pas këtij akti ai duhet të ketë kujdes të posaçëm dhe t' u shmangte marrëdhënieve seksuale, kontakteve intime bashkëshortore, nuk lejohet as të përmendurit e marrëdhënieve seksuale në prani të femrës, duhet të kihet kujdes në mospërdormin e fjalëve të ndyta, t' u shmanget veprave të shëmtuara, grindjeve dhe llomotitjeve, pastaj nuk guxohet të mbyten gjallesat në tokë e as të këshillohet tjetri madje as me shenjë për gjah, duhet të kihet

kujdes që të mos mbyten as insektet, të mos parfymoset me livantë e erëra të ndryshme, të ketë kujdes nga të prerit e thonjëve, rruarja dhe nënqethja e flokëve dhe të pjesëve të tjera të trupit.

Po ashtu, muhrimi nuk guxon ta nënqethë mjekrën, ta mbulojë kokën apo fytyrën, nuk guxon t' i lajë mjekrën apo kokën me sapun që ka aromë të mirë e të fortë, por vetëm mund të përdorë ndodnjë sapun që ka aromë të rëndomtë. Gjithashtu, ai nuk guxon të veshë këmbësorë e as brekë, pallto të gjatë, xhybe, qyrk, herkë, nuk guxon ta vë sarëkun në kokë e as kapelën, nuk guxon të mbathë meste apo çorape. Pra, muhrimi duhet t' ia ndalojë vetes çdo petk të prerë ose të qepur që shërben për veshjen dhe mbathjen e trupit të njeriut, me përjashtim të nalleve apo papuçeve të cilat lejohen. Nuk duhet të përdoren çarçafe apo ihrame që janë të ngjyrosura e të parfymosura era e të cilave nuk hiqet por ndihet vazhdimisht.

Ndërkaq, femra është më e lirë dhe mund ta mbulojë kokën e t' i mbathë mestet edhe çorapet, mund të veshë rrobe të qepura. Është karakteristike në këtë rats të theksohet se, femrat të cilat gjatë menstruacioneve nuk e kanë të lejuar të falin namazin e as të agjërojnë, në haxh i lejohen këto veprime. Ajo duhet të pastrohet dhe të fillojë t' i zbatojë të gjitha rregullat e haxhit, me përjashtim të tavafit rreth Qabes, të cilin duhet ta bëjë në fund të haxhit.

Muhrimi mund të lahet në banjo ose gjetiu, të përdorë ombrellën (çadrën) ose në ndonjë mënyrë tjetër të mbrohet nga dielli, ka të drejtë ta lidhë qemerin rreth vete, të hy në luftë kundër armikut ose kundër atij që sulmon i pari. Pejgamberi a.s. ka dhënë leje që në rastet kur muhrim-it i kanoset rreziku nga ndonjë shtazë e egër, siç është luani, tigri, ujku, akrepi etj., ai mund ta mbysë atë në vetëmbrojtje.

Përveç këtyre ndalesave, nga muhrimi kërkohet që pas namazit të shqiptojë shumë telbije, t' i thotë ato kur hyp mbi majen e ndonjë bregu apo kur zbret në luginë, kur të takohet me grupe kalorësish apo këmbësorësh, dhe përherë para agimit. Telbijet mund të shqiptohen edhe në autobuse e aeroplanë.

Përmbajtja e telbies është kjo:

LEBEJ KELL - LLAHUME
LEBBEJK. LEBBEJKE LA
SHERIKE LEKE LEBBEJK.
INNEL-HAMDE, VEN-NI'AMETE
VEL-MULKE LEKE. LA SHERIKE
LEKE! - që në përkthim do të thotë:

Të përgjigjem o Zot. Të përgjigjem, të përgjigjem. Ti nuk ke shok. Të përgjigjem. Ty të takon çdo lavdërim, mirësi dhe pushtet, në këtë Ti nuk ke shok.

Në këtë mënyra ka vepruar edhe Pejgamberi a.s., i cili ka thënë: "Më erdhi Xhibrili dhe më tha: "Thuaju shokëve tu që ta ngrisin zërin me telbije, se ajo është pjesë e rregullave të haxhit." Të potencoj

jmë këtu se telbija thuhet prej momentit kur të vishet ihrami e deri sa të hyhet në Mesxhidul-Haram

Kur muhrimi hy në Meke, pas vendosjes së plaçkave që i ka me vete, duhet të shkojë në Mesxhidul-Haram, dhe sapo ta vërejë El-Bejtul-Haramin, duhet ta thotë tekbinin (Allahu Ekber) dhe tehlilin (La ilahe ilall-llah), edhe atë nga tri herë, e po ashtu, duhet të thotë ALL-LLAHUME ENTES-SELAM, VE MINKES-SELAM, FEHAJNA RABENA BIS-SELAM. Tavafin e nis nga Haxherul Esfedi dhe pasi të drejtohet nga ai e thotë tekbinin dhe tehlilin, i ngritë duart lartë sikur kur hy në namaz, e pastaj në shenjë respekti e puth Haxherul Esvedin, nëse mund t' i afrohet pa vështirësi, e nëse nuk mundet, vetëm do ta prek me shuplakë të dorës (istilam), ose me ndonjë send tjetër të cilën pastaj, në shenjë respekti, duhet ta puthë, ngase atë e ka prekur edhe vetë Pejgamberi a.s.

Mirëpo, nëse ndodhë që të mos i afrohem fare Haxherul Esvedit, atëherë vetëm i ngrisim duart lartë në drejtim të tij dhe kështu përfundon kjo shenjë respekti. Gjatë tërësaj thuhet tekbirot dhe tehlilet, i drejtohen falënderime Allahut të Madhërishëm dhe bashkë me këtë bijnë edhe salavatet mbi Pejgamberin a.s.

Pas këtij akti fillon tavafi, të cilin duhet nisur në të gjathtë kah dera (multezem), në atë mënyrë që Qabja të mbetet në anën e majtë, duke e mbajtur ihramin e sipërm nën sjetullën e djathtë dhe duke i hjedhur skajet e tij në krahun e majtë. Haxhiu duhet të sillet rreth Qabes shtatë herë, duke pasur kujdes që, gjatë tri tavafeve të para të shpejtohet me hapa të shkurtër duke i luhatur ngapak krahët (reml), kurse gjatë katër tavafeve të fundit duhet ecur qetë. Gjatë kësaj, sa herë që të kalojmë pranë Haxherul Esvedit duhet përsëritur atë (duhet bërë istilamin) dhe kështu përfundon tavafi. Këtu duhet theksuar se, istilami preferohet edhe sa herë të kalohet pranë El-Ruknul Jemanisë.

Pas kësaj haxhiu duhet t' i falë dy reqate namaz pranë Mekami Ibrahimit, ose kudoqoftë tjetër në Mesxhidul Haram dhe, këto dy reqate janë vaxhib që falen pas çdo tavafi, pra, pas shtatë qarqeve që bëhen rreth e rrotull Qabes. Ky është i ashtuquajturi Tavaful Kudum, i cili është sunet për çdo haxhi përveç se për banorët e Mekes. Pas këtij veprimi haxhiu duhet të kthehet kah Haxherul Esvedi, dhe pasi ta bëjë istilahin e të pijë ujë nga burimi i Zemzemit, shkon në Safa, ngjitet lartë sa ta shohë Bejtullahun dhe kthehet drejt tij duke kënduar tekbirot, tehlile dhe salavate për Pejgamberin a.s. Më në fund duhet bërë dua duke kërkuar nga Allahu çdo gjë që do. Pas kësaj duhet të niset drejt Merves duke ecur ngadal

deri te vendi ku ndodhen shenjat prej ku ecja bëhet me hapa më të shpejta (sai). Kur arrihet në Merve veprohet ngjashëm sikur edhe në Safa. Me kaq është kryer vetëm një ecje (shevt). Pra, edhe këtu duhet të kryhen shtatë shevte, duke filluar që nga Safa e deri në Merve. (Nga Safa deri në Merve llogaritet një ecje apo shevt, dhe nga Merva e deri te Safa llogaritet ecja tjetër).

Pas kësaj, haxhiu do të qëndrojë në Meke si muhim, tavafet rreth Bejtullahut mund t' i bëjë sa herë që të dëshirojë si nafle.

Në ditën e shtatë të Dhul-hixhes imami do të mbajë hutbe në Bejtullah, me çrast besimtarët i udhëzon për rregullat e haxhit. Po kështu, imami do të veprojë edhe në ditën kur do të qëndrohet në Arafat. Në këtë ditë e në këtë vend imami do t' i mbajë dy hutbe si me rastin e xhumasë, dhe me atë rast do t' i udhëzojë haxhinjtë mbi rregullat pasuese të haxhit (mbi qëndrimin në Arafat, në Muzdelife, mbi gjuajtjen e guralecëve në Xhemre, mbi therrien e kurbanëve, rruarjen dhe tavafiz-zijaretin). Pas hutbes imami bashkë me xhematin do të falë namazin e drekës dhe të ikindisë me një ezan dhe dy ikamete.

Pas kësaj fillon vukufi. Ai mund të bëhet hipur në kalë apo në deve, ose duke qëndruar më këmbë gjë që është më e preferueshme, duhet të merret abdest apo të lahet i tërë trupi, sepse kjo është sunet, në afërsi të bregut i cili quhet Xhebelul-rahmeti. Arafati është në përgjithësi vend ku mund të bëhet vukufi, porse duhet pasur kujdes se, në të majtë Arafatit, nga vendi ku bëhet vukufi gjendet një terren që quhet Batnu Ureme e në të cilin kurrësi vukufi nuk lejohet të bëhet.

Me rastin e vukufit, imami kthehet drejt kibles me krahë të hapur e të ngritur lartë, i falënderohet Allahut Fuqiptotë duke i kënduar tekbiere, tehlile, telbie dhe salavate Pejgamberit a.s., me ç' rast i lutet Zotit xh.sh. t' ua plotësojë nevojat dhe dëshirat të gjithë muslimanëve, kurse xhemati qëndron pranë tij i drejtuar në drejtim të kibles dhe përcjell fjalët që i thotë ai. Pas përdimit të diellit, të gjithë haxhinjtë kthehen bashkarisht me imamin në Muzdelife ku do të qëndrojnë në afërsi të bregut Kuze ku falet namazi i akshamit dhe i jacies bashkarisht me një ezan dhe dy ikamete.

Në Muzdelife kalohet nata. Sapo të fillojë agimi falet namazi i sabahut e pastaj bëhet vukufi. Imami vendoset në Mesh' ari Haram dhe bashkë me të gjithë haxhinjtë veprojnë sikurse në Arafat, pra, thuhet tekbiere, tehlilet, telbiet, salavatet dhe duaja.

Përndryshe Muzdelife është në tërësi vendi ku bëhet vukufi, përveç luginës Vadi Muhasir, që gjendet në të majtë të Muzdelifes. Me të zbardhur të dritës haxhinjtë fillojnë rrugën për në Mine ku imami fillon t' i gjuajë nga shtatë guralecë në

Xhemretul-Akabe, të cilët paraprakisht janë mbledhur në Muzdelife edhe atë në madhësi të një lejthie.

Me rastin e gjuajtjes së çdo guraleci thuhet tekbiere. Largësia e gjuajtjes nuk duhet të jetë më shumë se tre deri pesë metra. Përndryshe, para hudhjes guraleci vendoset në majen e gishtit të madh dhe atij tregues dhe gjuhet. Kur fillon gjuajtja e guralecëve ndërpritet telbia. Duhet thënë se, në Xhemretul Akabe nuk është i domosdoshëm qëndrimi dhe haxhiu mund të ec kur të dojë dhe kah të dojë. Pas hudhjes së guralecëve në Xhumretul Akabe, nëse nijeti është bërë për haxhi kiran, ose, nëse është muttemett, në këtë rast duhet të therret kurban, e nëse është mufrid kurbanin mund ta therret nëse dëshiron. Pas therries së kurbanit haxhiu mund të rruhet ose të qethet dhe tani e tutje lirohet prej ndalesave, por akoma nuk ka të drejtë të bëjë marëdhënie seksuale. Po atë ditë, të nesërmen, ose të pasnesërmen haxhiu shkon në Meke që ta bëjë tavafiz-zijaretin, pa reml dhe pa sa' j, me ç' rast haxhiut i hiqet edhe ndalesa e fundit, pra është i lirë që të bëjë marëdhënie seksuale me bashkëshorten.

Koha e tavafiz-zijaretit fillon prej dites së parë të Bajramit dhe është mirë që të bëhet po atë ditë. Është mekurh të shtyhet pas ditëve të Bajramit, edhe pse vlenë kurdo që të bëhet. Pastaj haxhiu prej Mekes kthehet në Mine dhe, në ditën e dytë të Bajramit, pas dreke, i hedh sërish shtatë guralecë në Xhemret. Me këtë rast duhet filluar nga Xhemreja e cila vjen e para me radhë prej xhamisë që quhet Mesxhidul Haif, dhe gjatë hedhjes së guralecëve duhet shqiptuar tekbin, e pas hudhjes së çdo guraleci haxhiu qëndron para Xhemres dhe e thotë një dua. Është mustehab që me atë rast të kërkojë nga Allahu xh.sh. falje për vetveten, për prindërit e vet, për farefisën, për miqtë dhe për të gjithë besimtarët muslimanë. Pastaj shkon edhe te dy Xhemret tjera dhe vepron njësoj si në të parën (pra hudhë nga shtatë gurë), me përjashtim se në atë të fundit, pra në Xhemretul Akabe nuk ka nevojë të qëndrojë. Edhe në ditën e tretë të hudhjes së guralecëve veprohet po ashtu si në dy ditët e para, dhe pastaj haxhiu nëse dëshiron mund të kthehet në Meke por mund të mbetet edhe në Mine ku edhe gjatë ditës së katërt mund t' i gjuajë gurët si gjatë ditëve të mëparshme.

Haxhiu me rastin e kthimit prej Mines në Meke do të pushojë pak në vendin e quajtur El Muhassabe. Haxhiu para se të largohet prej Mekes duhet ta bëjë Tavafis-sadri që quhet edhe Tavaful-veda (Tavafi lamtumirës). Ky tavaf bëhet pa remj dhe pa sa' j dhe është vaxhib për të gjithë haxhinjtë, pos për mekasit. Pastaj haxhiu i afrohet Zemzemit ku do të pijë ujë. Nëse do të ketë mundësi, haxhiu pastaj do të afrohet te dera e Qabes dhe do ta

puthë atë dhe derën e saj (në shenjë nderimi), do të mbështetet me faqen e djathtë, me gjoks e me bark për El multezeme, pra për murin e Qabes në më të Haxherul Esvedit dhe të derës së saj, pastaj për një çast kapet për mbulesën e Qabes (El istar), dhe, me zemër të penduar i lutet Allahut Fuqiptotë për atë çka dëshiron dhe, më në fund, kthehet duke ecur mbrapa (në shenjë respekti) deri sa të dalë nga Mesxhidul Haremi (Qabja).

Duhet theksuar këtu se, ai që së paku për një moment zbret në Arafat ose vetëm kalon andej prej drekës së Jevmu-Arefes (ditën e nëntë të dhul-hixhes) e deri në agimin e Jevmun-Nehras (ditën e dhjetë), ai haxhi e ka kryer haxhin, madje nëse këtë e bënë rastësisht apo i alivanosur, madje edhe sikur të mos e dijë fare se gjendet në Arafat. Ndërkaq, personi i cili në Arafat nuk qëndron aq sa theksuam më sipër, nuk e ka të kryer haxhin, porse megjithatë do ta bëjë tavafin, sa' jin dhe do ta përfundojë ihramin, pra do të lirohet prej të gjitha ndalesave me kusht që vitin e ardhshëm sërish ta bëjë haxhin kada. Pasi nuk e ka plotësuar haxhin personi i tillë nuk është i obliguar që të therret kurban.

Të potencojmë këtu se, gjatë qëndrimit në Arafat është shumë mirë të thuhet lutja, të cilën edhe vetë Pejgamberi a.s. e thoshte gjatë qëndrimit në këtë vend: LA ILAHE ILALL-LLAHU VEHDEHU LA SHERIKE LEH LEHUL MULKU VE LEHUL HAMDU, BIJEDIHIL-HAJRU, VE HUVE ALA KULI SHEJ' IN KADHR.

Të flasim diç edhe për femrën që merr udhë për në haxh. Edhe gruaja duhet t' i zbatojë të gjitha rregullat dhe ceremonitë që ndërlidhen për haxhin, njëjtë sikurse mashkulli, me përjashtim se gruaja duhet t' u përmbahen edhe këtyre rregullave:

- nuk duhet që ta mbajë kokën të zbuluar, ka të drejtë ta bartë vellon, porse velloja nuk guxon t' ia prejë fytyrën,
- nuk e shqipton me zë telbijen,
- nuk vrapon në mes shenjave të theksuara që gjenden mes Safas dhe Merves,
- nuk e rruan kokën, porse i shkurton flikët pak,
- duhet të veshë rrobe të qepura,
- nuk i afrohet Haxherul Esvedit, kur pranë tij gjenden meshkujt,
- nëse i paraqitet hajzi (menstruacionet) duke qenë në ihram, lahet dhe i kryen të gjitha veprimet dhe rregullat e haxhit, përveç tavafit.
- nëse hajzi i paraqitet pasi ta kryejë Tavafiz-zijaren, Tavafu-sadri nuk i mbetet borxh dhe nuk ka nevojë për shpagim (kurban).
- Tavafi-sadri nuk i mbetet borxh as atij që vendosë për të

mbetur në Meke.

Ndërkaq ai që vendosë të therret ndonjë kafshë të trashë (deve a lopë) me qëllim për t' u shpague për thyerjen e ndonje rregulle të haxhit, me këtë ai konsiderohet se e ka kryer obligimin si duhet.

VIZITA E XHAMISË SË PEJGAMBERIT A.S.

Pejgamberi a.s ka thënë: "Nuk është forcuar vizita (haxhi apo umreja) përderisa nuk vizitohen tri xhamitë: Mesxhidul Harami, Mesxhidi, apo xhamia ime dhe, Mesxhidul Aksa."

Deri këtu theksuam se si të gjitha rregullat dhe ceremonitë e haxhit janë të përqëndruara rreth Qabes-Mesxhidul Haremit, porse nga hadithi i Pejgamberit nënkuptojmë se në përfundim të haxhit bënë pjesë edhe vizita e xhamisë së Pejgamberit a.s. që gjendet në Medinetu-munevere.

Hyrja dhe të vizituarit e kësaj Shtëpie të Zotit të Madhërishëm mund të bëhet gjatë kalimit pranë saj, gjë që kjo vizitë mund të ndikojë në pastrimin shpirtëror të muslimanit, i cili kur e viziton këtë xhami e përkupton udhëzimin dhe moralin e lartë të Pejgamberit a.s. , historinë e tij të ndritshme, e cila është e mbushur përplot rreze udhëzimi për atë se si duhet të organizohet shoqëria muslimane për të ecur në rrugë të drejtë, në rrugën e mbarë, në rrugën e islamit. Gjithashtu, është një moment i veçantë i kënaqësisë kur ke parasysh se po shkel në po atë tokë ku ka shkelur fytyra më e dritshme e mbarë njerëzimit - Muhamed Mustafaja a.s.

Ata që e vizitojnë këtë xhami është mirë që kur të arrijnë në vendin e quajtur Err-rrevda sherife (vendi ku është falur Pejgamberi a.s. dhe ku gjendet varri i tij) dhe përderisa kalon pranë varrit të ndritshëm të Pejgamberit a.s., t' i japë selam atij me zë të ulët duke thënë "Es-selamu alejke ja Resul-Allah. Eshhedu en la ilahe il-lallah, ve eshhedu in-neke abduhu ve resuluhu", që dmt: Paqa qoftë mbi ty o i Dërguari i Allahut, dëshmoj dhe deklaroj se nuk ka zot tjetër përveç Allahut dhe se ti je rob dhe i dërguar i Tij.

Po ashtu, është mirë që të merret një qëndrim paksa në të djathtë dhe t'i jepet selam edhe Ebu Bekrit dhe Ymerit r.a. të cilët që të dy janë të varrosur pranë varrit të Pejgamberit a.s.

Të theksojmë se gjatë qëndrimit në Medinen është mirë që namazet të falen rrevda sherif.

DHE
FALËNDEROJE
ALL-LLAHUN QË NË FILLIM E
DERI NË MBARIM TË JETËS SË
KËSAJ BOTE!

HAXHI, Adhurim me trup dhe me shpirt

Haxhi është një obligim madhor fetar, i cili ngërthen në vehte dispozita, principe, norma dhe moral, ky lloj adhurimi ka peshë dhe rëndësi të jashtëzakont, që është e dëshmuar në shumë dimensione. Ai njihet fillimisht si shtyllë përbërëse e fesë islame, ritual që grumbullon gjithë muslimanët në një vend dhe kohë të caktuar, reformator shpirtëror, postullat i cili e vë në dukje barazinë njerëzore. Haxhi është adhurimi me trup dhe me shpirtë, d.t.th reformator i përkryer individual dhe shoqëror.

Nexhmi FERATI

KEQINTERPRETIMET

Shumë njerëz kur bisedohet për haxhin, mendojnë se kryerja e haxhit është detyrë vetëm për pleqtë dhe ata që kryejnë vepra të këqija. Ne të gjithë e kemi të njohur se shumica e pejgamberëve e kanë kryer haxhin. A do të thotë kjo se ata paskan qenë gjunahqarë?

Haxhi është i rëndësishëm për të rinjtë poashtu edhe për të vjetrit. Shpesh parashtrohen pyetje të ndryshme pse të shkojmë në haxh?! A nuk do të ishte më mirë që me ato para t'i ndihmojmë të vobektit apo të ndërtojmë spitale, shkolla ose t'u ndihmohet studentëve?

Unë jam i sigurtë se këta njerëz të cilët paraqiten si "përparimtarë" duke anashkaluar urdhërat e Allahut, le të mos harrojnë se Islami gjithmonë porositi për ndihmë të ndërsjelltë. Ku ishin këta njerëz gjatë gjithë vitit që nuk thirrnin për ndihma.

Do t'i kisha këshilluar të gjithë ata që mundohen të tregohen "dashamirë" të këtij ummeti le të distancohen këtyre qëndrimeve, le të konsultojnë literaturë islame dhe le të binden për rëndësinë e këtij rriti fetarë, sëpaku ta pyesin ndonjë dijetarë për vlerën e haxhit. Përse është e detyrueshme për çdo musliman që të shkojë e t'i bëjë nderimet e tij asaj faltoreje? Po, pra ekziston një lidhje e cila i jep pelegrinazhit në shtëpinë e Allahut atë vlerë të jashtëzakonshme dhe ato çaste të paharrueshme. Faltorja e shenjtë në Mekke ishte tempulli i parë i themeluar dhe i kushtuar për adhurimin e Zotit në tokë. Ngritja e sajë mbi rrënojat e paganizmit dhe pastrimi nga të gjitha mbeturinat e idhujtarisë ishte shenjë e ngadhënjimit të njëshmërisë së Zotit. Ndërtuesit që ndërmoren këtë nismë ishin dy prej pejgamberëve të mëdhenj të Zotit. Njëri prej tyre u hodh në zjarr si dënim për të, meqë heqi dorë nga adhurimi i idhujve- Ibrahim a.s. dhe tjetri ishte djali i tij, Ismaili a.s., i cili e dorëzoi veten për t'u bërë thërror. Kur i ati i tij i tregoi se Zoti e kishte urdhëruar për t'a sakrifikuar atë, ai

iu përgjigj: "O babai im, punojë atë që urdhëroresh, e t'i do të më gjesh mua, nëse do Allahu, prej të durueshmëve."

Këta dy njerëz, të përkushtuar krejtësisht vetëm ndaj Krijuesit, ndërmoren nismën për rindërtimin e asaj xhamie të njohur me emrin Kaba, e cila do të ishte një faltore për besimtarët dhe një vend për adhurimin e Zotit.

Madhështia e një xhamie të këtillë nuk mund të mos përfillet. Deshi Allahu t'i drejtonte të gjithë muslimanët në një drejtim apo kible. Xhamitë e botës, në të pesë kontinentet duhet të drejtohen nga ajo kible. Bota muslimane, përmes asaj kible, lidhet me bababin e saj, Ibrahim a.s. dhe betohet se nuk do të devijojë nga doktrinat dhe parimet e të dërguarve të më hershëm. Ata që nuk u pajtuan me këtë ishin idhujtarët.

Ata gabuan dhe e prishën fenë e pastër dhe tërhoqen mbi vete zemërimin e Allahut. Për hirë të këtyre lidhjeve historike dhe shpirtërore, Zoti e bëri të obligueshme për bashkësinë muslimane kryerjen e haxhit një herë një jetë, çdo njeriu, nëse mund ta përballojë atë udhëtim. Ritet jetëdhënëse të kësaj vizite të shenjtë gjallërojnë ndjenjat e besimit dhe bindjes, dhe i forcojnë më shumë ndjenjat e përkushtimit ndaj Zotit.

Thënie të thëna nga çdo pelegrin, janë përplot me domethënie fisnike.

Megjithatë, ka njerëz që përpiqen t'i paraqesin këto rite të pelegrinazhit si obligime të rënda e të koklavitura e që janë të vështira për t'u realizuar. Kjo është krejtësisht opinion i gabuar dhe si i tillë nuk duhet qenë i krijuar në intelektin e një mendje të shëndosh. Haxhi është një udhëtim shpirtëror frymëzues i cili është jetëdhënëse dhe shpirt-qetësues.

Haxhi nënkupton vizitën e Qabes, tempullit të shenjtë për shkak të kryerjes së ceremonive të caktuara, në kohë të caktuar dhe në kushte të caktuara.

Haxhi është një nga pesë shtyllat themelore të islamit. Obligimi i haxhit është përcaktuar nga fundi i vitit të nëntë sipas hixhres. Ky është obligim me Kur'an, hadith

dhe qëndrim unanim i medimtarëve islamik.

Allahu i madhëruar thotë: "Për hirë të Allahut, kryerja e haxhit në shtëpinë e shenjtë(Qaben) është obligim për atë që ka mundësi udhëtimi të ajo." (Ali Imran, 97)

Sunneti dëshmon për atë që është obligim kryerja e haxhit një herë gjatë jetës. Pejgamberi i Allahut, Muhammedi a.s. ka deklaruar: "O njerëz Allahu u ka urdhëruar kryerjen e haxhit, prandaj kryejeni." Një nga shokët e tij pyeti: A do të thotë çdo vjet, o pejgamber i Allahut? Pejgamberi i Allahut heshti derisa personi në fjalë këtë pyetje nuk e përsëriti tri here. Pas kësaj Pejgamberi i Allahut deklaroi: "Sikur të kisha thënë po, kjo do t'u bëhej obligim, ndërsa ju nuk do të mund ta kryenit."

Në një version tjetër të këtij hadithi gjendet shtesa: "Haxhi u është obliguar vetëm një herë, ndërsa ai që e kryen disa herë, kjo është nafile."

Ekzistojnë shumë hadithe që dëshmojnë për begatitë e haxhit. Këtu do t'i dallojmë vetëm disa: "Kush viziton këtë shtëpi (Qaben), duke u larguar nga gjërat që e prishin haxhin dhe pa kryer ndonjë mëkat, do të kthehet si ditën që e ka lindur nëna."

Pra, ai që përballë këtyre argumenteve kategorike, nuk beson në detyrimin e haxhit dhe në shenjtërinë e tij, nuk mund të quhet musliman.

DOMOSDOSHMERIA

Që për një njeri haxhi të konsiderohet detyrim, duhet që ai njeri të jetë i shëndoshë mentalisht, të ketë arritur moshën e pjekurisë, të mbërrijë stinën e haxhit, të ketë mundësi materiale për të shkuar dhe për t'u kthyer dhe të ketë të ardhura për të siguruar, gjatë kësaj periudhe, jetesën e familjes në mënyrë të mjaftueshme. Kur të jenë siguruar këto kushte, bëhet i detyrueshëm haxhi njëherë në jetë. Është i pamundur pagimi i këtij borxhi me vepra të tjera si ndërtimi i xhamive, urave etj. Edhe pse në bazë të parimeve fetare islame punë të këtilla e të ngjashme me këto

janë me vlera, nuk mund ta zëvendësojnë haxhin siç pandehin disa. Po qëse një musliman i pasur nuk shkon në haxh përse kohë ka mundësi dhe pastaj varfërohet e nuk mundet ta kryejë këtë detyrë në kohën e vet, i mbetet sipër si borxh hyjnor. Është e domosdoshme që njeriu ta plotësojë këtë detyrim sepse ne nuk dimë asgjë për të ardhmen tonë se si do të rrjedhin punët, prandaj mundësia e parë që mund të të vijë është e domosdoshme të realizojmë.

Por duhet të dijmë se, që të bëhet haxhi i pranueshëm, fillimisht duhet që paraaja për te të fitohet në mënyrë të bekuar, hallall dhe, pastaj haxhi të bëhet vetëm për të fituar miratimin e Allahut.

Personat që mendojnë se duke u bërë haxhinjë, do t'u falen mëkatet dhe, duke u nisur nga kjo, përziejnë të bekuaren me të ndaluarën e grumbullojnë pasuri, janë në rrugë të gabuar. Nga këto dy gjëra nuk shpëtojmë dot edhe sikur të bëhemi haxhinj, edhe sikur të biem dëshmorë: e drejta e robit dhe borxhet hyjnore, si detyrimet e zekatit, namazit dhe agjerimit. Njolllosja e kësaj detyre të bekuar me synime tregtare ose kënaqësi turistike, është një sjellje shumë e gabuar dhe ata që e bëjnë këtë, e largojnë nga synimi i vërtetë besimtarin që realizon këtë kusht të islamit. Piknisja për në haxh duhet të ketë qëllim të pastër, karakteri i tij të jetë i ndërtuar në parime të shëndosha islame dhe me një reformim moral t'i kërkon falje Allahut dhe të pendohet për mëkatet e bëra dhe se nuk do t'i përsërisësh të njejtat edhe pas kthimit, për vetë faktin se do të jetë një individ i ngritur me cilësi të larta pozitive. Po qëse pas kthimit nga haxhi njeriu nuk do të ndiente ndonjë ndryshim në gjendjen e tij të vjetër, në pasionet e tij si dhe një lëvizje drejtë të mirës, kam frikë se është përpjekur kot.

Përdorimi i haxhit si mjet për hipokrizi, për intresa të kësaj bote e për popullaritet, do të thotë t'i veshë zjarrin një veprë të krijuar me shumë mund e sakrifica.

Lusim Allahun që haxhinjtë të kuptojnë rëndësinë e haxhit dhe t'i kryejnë me përkushtim të plotë të gjitha obligimet.

Çka është haxhxi

Haxhxi (Arab.:Përkthyer: Haxhxi) në islam paraqet vizitën e vendeve të caktuara (Kabas dhe Arafatit) në kohë të caktuar (gjatë muajve të haxhxi) duke kryer vepra të caktuara. Si kusht i pestë i fesë sonë Islame është kryerja e haxhxi. Këtë obligim duhet ta kryejnë muslimanët e pasur, sepse ky obligim është i karakterit material, andaj kërkon edhe fljimin e pasurisë krahas mundit. All-llahu xh.sh. në suren Ali Imran, ajetet 96/97, thotë: "Shtëpia (xhamia) e parë e ndërtuar për njerëz është ajo që ungrit në Bekë (Meke), e dobishme, udhërrëfuese për mbarë njerëzimin. Aty ka shenja të qarta: vendi i Ibrahimit dhe kush hyn në të, ai është i sigurt. Për hirë të Allahut xh.sh., vizita e shtëpis (Qabas) është obligim për ata që kanë mundësi udhëtimi të ajo, e kush nuk e beson (ai nuk e viziton), Allahu xh.sh. nuk është i nevojshëm për (ibadetin që e bëjnë) njerëzit". Këto dy ajete qartë argumentojnë mbi obligimin e haxhxi, që duhet kryer sipas mundësive. Haxhxi duhet kryer një herë në jetë, e kush ka mundësi edhe më shumë, duke u bazuar në hadithin e Pejgamberit paqa qoft mbi të i cili thotë: "Haxhxi, është një herë në jetë, e kush e përsëritë bën punë të mirë". Sipas mundësisë haxhxin duhet kryer në atë kohë kur të arrijnë mundësitë materiale dhe shëndetësore. Nuk duhet vonuar edhe ky është urdhëri i pejgamberit alejhisselam i cili thotë: "Shpejtoni për në haxhxi, se askush nga ju nuk di se çka mund t'i ndodhë". Haxhxi është bërë obligim në vitin e nëntë të hixhretit.

VLERAT E HAXHXHIT

- Kryerja e haxhit tregon faktin se si besimtari i singertë, i nënshtrohet urdhërit të Zotit duke braktisur pasurinë, punën dhe familjen e tij.
- Haxhxi e stërvit njeriun me sabër (durim) dhe aftëson t'i përballojë vështërsitë.
- E forcon imanin (besimin), e edukon shpirtin dhe i shlyen mëkatet.
- Në haxhxi arrihet barabarësia dhe vëllazërimi i plotë në mes pjesmarrësve të kombësive, racave, gjuhëve dhe kategorivetë ndryshme të njerëzve.
- Në këtë mënyrë afrohen njëri me tjetrin, njihen me popuj të ndryshëm, këmbejnë mendimet dhe shfrytëzojnë përvojat e njëritjetrit.

KUSHTET QË DUHET PLOTËSUAR HAXHIU

1. Të jetë musliman
2. Të jetë pa të meta psikike
3. Të jetë i moshës madhore
4. Të jetë i lirë
5. Të ketë mundësi për të kryer haxhxin (pasuri dhe shëndet)
6. Të kryhet haxhxi në muajtë e haxhxit; Shewal, Dhu-lka'de dhe dhjetë ditët e Dhulhixhes.
7. Gruaja të jetë e shoqëruar nga të afërmit e saj (mahrem)

*Haxhxi duhet kryer
një herë në jetë, e
kush ka mundësi
edhe më shumë, duke
u bazuar në hadithin
e Pejgamberit paqa
qoft mbi të i cili
thotë: "Haxhxi,
është një herë në
jetë, e kush e
përsëritë bën punë të
mirë"*

FARZET E HAXHXHIT

- Ihrami: që do të thotë nijeti, vendosja për haxh.
- Qëndrimi në Arafat, në kohë të caktuar.
- Tavafi-zijareti, tavafi më i rëndësishëm që bëhet ditën e Bajramit.

Nëse lëshohet njëri nga këto farze, duhet përsëritur haxhxin.

Vaxhibet e Haxhit

- Veshja e ihrameve nga Mikatet (Mikat është vendi, kufiri të cilin nuk guxon ta kalojë ai që dëshiron të hyjë në Meke)
- Të mos mbathë rroba të qepura
- Burrat mos ta mbulojnë kokën
- Të mos mbulohet fytyra te femrat
- Sa'ji në mes Safasë dhe Merves (Sa'j do të thotë ecje me hapa të shpejtë)
- Zgjatja e qëndrimit në Arafat (nga zevali i diellit deri në perëndim)
- Largimi nga Arafati me lejen e imamit
- Qëndrimi në Muzdelife (mjafton një kohë të shkurtër)
- Të vonuarit e akshamit dhe falja e tij bashkë me namazin e jacisë në Muzdelife
- Gjuafta e guralecave në xhemre, në Mine, në ditë të caktuara
- Rruarja ose nënqethja e kokës
- Therja e një dashi (kurban)
- Në fillim gjuatja e guralecave, pastaj prerrja e kurbanit dhe rruajtja ose nënqethja
- Tavafu-sadri për të largëtin (quhet tavafi para kthimit në shëpi)
- Të jetë tavafu-zijareti në ditët e Bajramit: të parën, të dytën ose të tretën ditë para akshamit. Gjatë kryerjes së këtij tavafi duhet me qenë i pastër.

Nëse njëri nga këto akte që i përmendëm lëshohet duhet therrë kurban, të gjitha aktet e tjera, përpos këtyre që u përmendën, janë sunnete dhe adabe. Çdo person i cili e bën tavafin është i detyruar të falë dy rekatë pasi të rotullohet shtatë herë. Tavafi të fillojë prej haxherul-esvedit (gurrit të zi), niset nga ana e djathtë, është e parapëlqyer të hecet në këmbë.

SUNNETET E HAXHXHIT

Sunnetet e haxhxit janë të shumta, mirëpo ne do t'i përmendim disa nga ato:

- Të pastrohet trupi para se të vishet ihrami, (të priten thonjtë, të qethen flokët, të rruhem)
- Të parfymosen burrat
- Të falen dy rekatë namaz para fillimit
- Të kënduarit e Telbijes pas ihramit: Leb-bejke All-llahumme leb-bejk, Lebe-bejke la sherijke leke leb-bejk, Inel-lhamde, ve ni'mete vel mulku leke la sherijke lek. (Të përgjigjemi, O Zot, të përgjigjemi. Të përgjigjemi. Ti nuk ke shok, të përgjigjemi. Ty të takon çdo lavdërim, mirësi dhe pushtet. Ti nuk ke shok)
- Të qëndruarit në Mine, në ditë të caktuara, dhe largimi nga ajo pas daljes së diellit të ditës së nëntë për në Arafat
- Të mbajturit e rregullave dhe diciplinës gjatë kryerjes së sharteve të Haxhxit

UMREJA

Vizita e Qabes në mënyr të veçantë. Umreja përbëhet prej: Ibrahimit, Tavafit dhe S'ajit pasë të cilave duhet qethur oserruajtur.

Umreja është sunneti-muekkede, kohën nuk eka të caktuar, por më e lavdëruar është umreja të kryhet në muajin e Ramazanit, bazuar në hadithin e të Dërguarit tonë i cili thotë: " Umreja në Ramazan e arrijnë vlerën e Haxhxit".

Fjala pvrfundimtare mbi haxhxin

Kur është pyetur Pejgamberi alejhisselam se:

Cilat punë janë më të rëndësishme?

Besimi në All-llahun dhe Pejgamberin e Tij, u përgjigj.

E pas kësaj? - e pyetën përsëri.

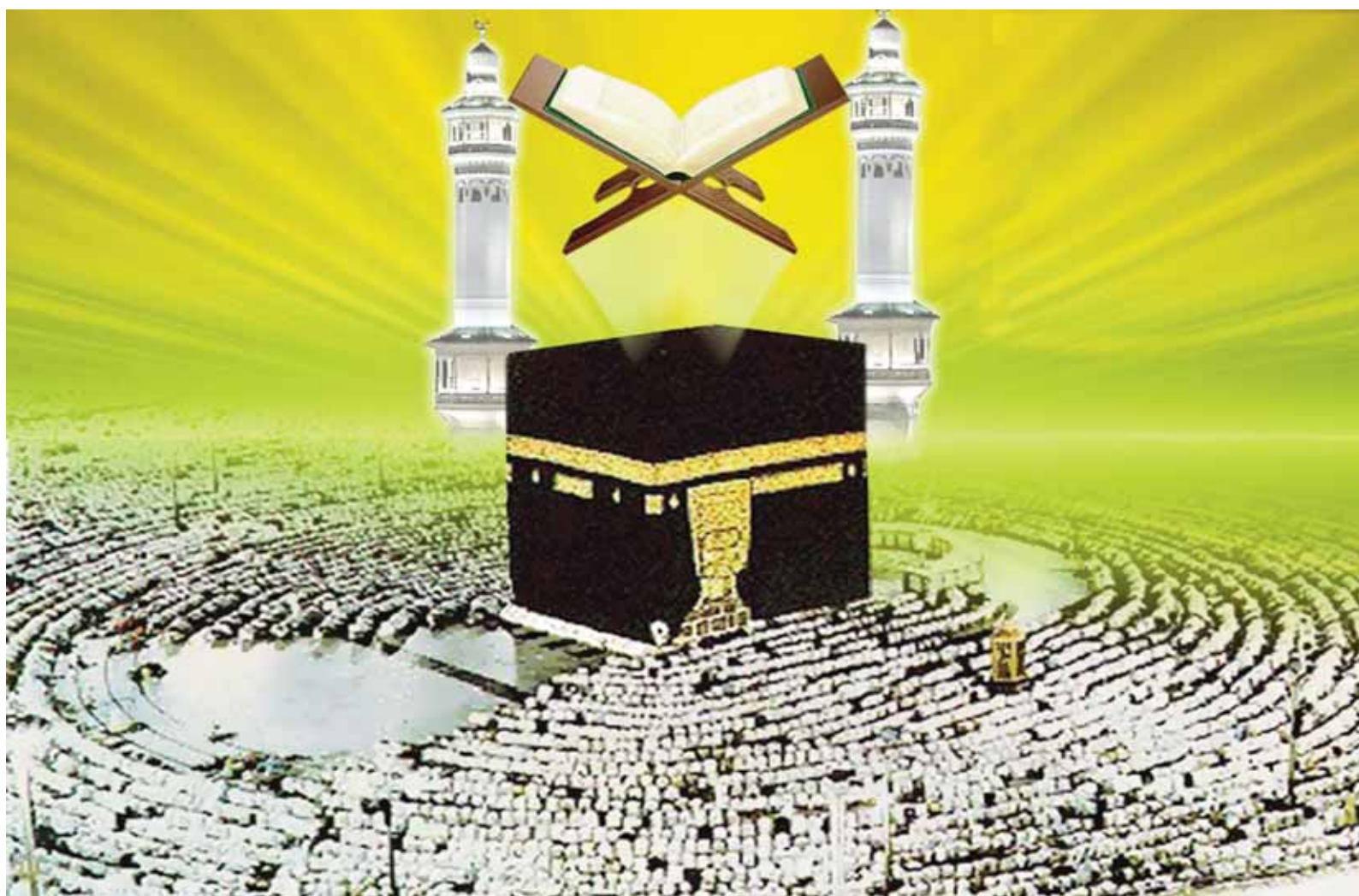
Lufta në të rrugë të All-llahut tha ky.

E pasë kësaj? - e pyet përsëri.

Haxhxi që kryhet sipas normave fetare (pa gabime) dhe pranohet te All-llahu xh.sh.

Kjo është fjala e Pejgamberit alejhisselam për rëndësinë e haxhxit, sepse haxhxi i vlefshëm dhe i pranuar te All-llahu xh.sh. trajtohet ai i cili është kryer me para të fituara me nderë - hall, dhe është kryer me devotshmëri dhe sinqeritet, duke epasur frigën e All-llahut xh.sh., e jo për qëllime të tjera ose interesa personale.

HAXHI, NJË RRUGË DREJT XHENETIT

Falënderimi i takon vetëm Allahut, Krijuesit të plotfuqishëm. Paqja dhe shpëtimi i Tij, si dhe përshëndetjet e salavatet tona qofshin mbi të Dërguarin e Allahut, familjen dhe shokët e tij, si dhe mbi të gjithë ata që e pasojnë me sinqeritet rrugën e tij deri në Ditën e Gjykimit.

Lexues të nderuar!

Lusim Allahun e Madhëruar të na kurorizojë me sukses në çdo punë të mirë, të na i pranojë veprat e mira, të na mbrojë nga të këqijat e fitnet, të na shpëtojë nga dënimi i Tij me zjarr! Edhe haxhinjve që kanë mësyre Qaben ua mundësoftë ta kryejnë ibadetin e tyre si duhet dhe ua pranoftë duke i shpërblyer me të mirat e Tij të panumërta!

OBLIGIMET

Porosia e madhe për të gjithë është frika dhe përkushtimi i madh ndaj Allahut xhel-le shanuhu në të gjitha situatat e në të gjitha punët, mbajtja e fesë së Tij, si dhe kujdesi e largimi nga gjërat që e nxitin hid-

“*Haxhi bën pjesë në Sheriatin e Allahut, të cilin e shpjegoi i Dërguari i Tij, Muhammedi sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, dhe për ta kryer atë drejt e mirë duhet ndjekur udhëzimet e Mësuesit tonë, Muhammedit alejhi selam, i zgjedhuri i njerëzimit për t'i drejtuar ata në rrugët e mirësisë, gjegjësisht në rrugën e Xhenetit.*

hërimin e Tij. Obligimi kryesor dhe më i rëndësishmi është Tevhidi (Njëshmëria e Allahut) dhe sinqeriteti i plotë (Ihlasi) në të gjitha ibadetet duke pasur parasysh gjithmonë pasimin e rrugës së Pejgamberit sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem (Sunnetin e tij) në mendime, fjalë e vepra.

Andaj, edhe haxhi bën pjesë në Sheriatin e Allahut, të cilin e shpjegoi i Dërguari i Tij, Muhammedi sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, dhe për ta kryer atë drejt e mirë duhet ndjekur udhëzimet e Mësuesit tonë, Muhammedit alejhi selam, i zgjedhuri i njerëzimit për t'i drejtuar ata në rrugët e mirësisë, gjegjë-

sisht në rrugën e Xhenetit.

Gjëja më e urrejtur dhe mëkati më i rrezikshëm është politeizmi (shirku-bërja shok Allahut në ibadete, apo bërja e ibadetit për tjetërkënd), andaj edhe Allahu thotë: “S’ka dyshim se Allahu nuk falë (mëkatin) t’i përshkruhet Atij shok (idhujtarinë), e përpos këtij (mëkati) i falë kujt do.” [Nisaë, 48]

Poashtu edhe Pejgamberit të Tij i është drejtuar me këto fjalë: “Pasha Allahun! Të është shpallur ty, e edhe atyre para teje: “Nëse i bën shok (Allahut), veprat tua janë të asgjësuar dhe ti do të jesh prej të humburve.” [Zumer, 65]

Besimtarë të nderuar!

Pejgamberi ynë i nderuar nuk ka bërë haxh pas shpërnguljes së Tij (hixhretit) vetëm se një herë dhe atë në fund të jetës së tij, i cili njihet me emrin “Haxhi Lamtumirës”. Gjatë ritualit të këtij haxhi ua mësoi njerëzve rregullat e tij me fjalë dhe me vepra, ku edhe thotë: “Merrni nga unë rregullat e haxhit tuaj.”

Nga kjo del se është obligim për të gjithë muslimanët që të ndjekin shembullin e tij në të gjitha çështjet, respektivisht edhe në haxh, të cilin duhet kryer ashtu si iu është obliguar, ngase Pejgamberi alejhi selam është Mësuesi Udhëzues. E dërgoi Allahu mëshirë për botërat, dëshmitar për apo kundër robërve, dhe urdhëroi që të pasohet duke sqaruar se pasimi i tij është rrugë që shpie në Xhenet, është mburojë që të mbrohet nga dënimi me zjarr, është simbol i çiltërsisë së dashurisë së robit ndaj Zotit si dhe dashurisë së Allahut ndaj robit. Për këtë edhe thotë Allahu xhel-le shanuhu: “Çka t’ju jep Pejgamberi, merrnie atë, e çka t’ju ndalojë,

largohuni prej saj!” [Hashr, 7], poashtu porositi: “Faleni rregullisht namazin, jepni zekatin dhe pasone të Dërguarin në mënyrë që të mëshiroheni.” [Nurë, 56], si dhe thotë: “Kush i bindet Pejgamberit, ai i është bindur Allahut.” [Nisae, 80]

Andaj, besimtarëve të devotshëm që kanë frikë Allahun si dhe shpresën e vetme e kanë lidhur te Allahu, u drejtohet: “Ju e kishit shembullin më të lartë në të Dërguarin e Allahut, kuptohet, ai që shpreson në shpërblimin e Allahut në botën tjetër, ai që atë shpresë e shoqëron duke e përmendur Allahun shumë shpesh.” [Ahzabë, 21]

Për këtë thekson dhe përmend pasojat e pasimit apo mospasimit të rrugës së Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem, rrugë e cila shpie në xhenet, dhe thotë: “Kush i bindet Allahut (urdhërave të Tij) dhe të Dërguarit të Tij, atë e dërgon në xhenete nën të cilët burojnë lumenj. Aty do të jenë përgjithmonë. E ky është shpëtim i madh. Kush e kundërshton Allahun dhe të Dërguarin e Tij dhe i shkel dispozitat e Tij, atë e shtie në zjarr të përjetshëm. E për të është një dënim i rëndë.” [Nisae, 13-14]

Madje e urdhëron Pejgamberin e Tij që t’i drejtohet tërë njerëzimit duke thënë: “Thuaj (o Muhammed): O ju njerëz! Unë jam i Dërguari i Allahut te të gjithë ju. Allahut, që vetëm i Tij është sundimi i qiejve e i tokës, s’ka të adhuroar tjetër me meritë pos Tij; Ai jep jetë dhe Ai jep vdekje. Pra besoni Allahun dhe të Dërguarin e Tij, Pejgamberin e pashkolluar që beson Allahun dhe shpalljet e Tij, ndiqne rrugën e tij që të udhëzoheni.” [Arafë, 158], si dhe të thotë, madje edhe më fuqishëm dhe më bindës: “Thuaj (o Muhammed): Nëse e doni Allahun, atëherë ejani pas meje (rrugës sime) që Allahu t’ju dojë, t’ju falë mëkatet tuaja, se Allahu është që falë shumë, mëshiron shumë.” [Ali Imran, 31]

Mu për këtë u drejtohem i gjithëve me thirrje fisnike që të kenë frikë Allahun në çdo kohë dhe vend si dhe ta pasojnë rrugën e Pejgamberit në çdo gjë në mënyrë që të shpëtojnë dhe të kenë jetë të lumtur në të dy botërat!

Haxhi si ibadet është shumë i rëndësishëm dhe domethënës për besimtarët, sepse ka të bëjë me vendin e shenjtë, Qaben në Mekë, për të cilin Allahun në Kur’an thotë: “Shtëpia (xhamia) e parë e ndërtuar për njerëz, është ajo në Bekë (Mekë), e dobishme, udhërrëfyese për mbarë njerëzimin.” [Ali Imran, 96]

Haxhi është një nga pesë shtyllat e Islamit dhe një nga aktet më domethënëse të adhurimit në jetën e muslimanëve, si individ dhe si popull. Allahu në ajetin kur’anor urdhëron: “Dhe thirr ndër njerëz për haxhin, se të vijnë këmbësorë dhe kalorës me deve të rraskapitu-

ra prej rrugëve të largëta.” [Haxh, 27]

Haxhi i barazon të gjithë njerëzit, cilido qoftë statusi i tyre. Të gjithë veshin të njëjtën rrobë të thjeshtë dhe recitojnë: “Të përgjigjem o Allah të përgjigjem” gjë që të kujton qëndrimin para Allahut në Ditën e Gjykimit.

Vlera e këtij ibadeti është gjithpërfshirëse, ngase adhurimi i Zotit manifestohet në të gjitha aspektet dhe ritualet e haxhit. Ai manifestohet në aktin e kryerjes së ritualeve të caktuara, duke qenë i nënshtruar. Adhurimi mishëron thelbin e vërtetë të krijimit, siç tregohet në ajetin kur’anor, ku Allahu thotë: “Unë i krijova xhinët dhe njerëzit që të më adhurojnë.” Haxhi është një rast i vlefshëm për të gjithë muslimanët. Ata, pasi kryejnë haxhin, kthehen në shtëpi “të pastruar”, si të ishin të sapolindur; mëkatet e tyre janë falur, lutjet u janë pranuar dhe dyert e Xhenetit janë të hapura për ta. Pejgamberi alejhi selam thotë: “Ai që e kryen haxhin, duke mos bërë veprime epshore apo mëkate, kthehet prej tij (i pastruar prej mëkateve) si atë ditë kur e ka lindur nëna.”

Muhammedi alejhi selam vetë i udhëzoi besimtarët për ritualet e haxhit duke e bërë në dy mënyra: Me anë të praktikimit nga ana e tij dhe duke miratuar praktikën e shokëve të tij. Kjo i bëri disi më komplekse ritualet, por rriti gjithashtu fleksibilitetin në kryerjen e tyre, shumë më në dobi të besimtarëve.

Haxhi në Mekë është një detyrim, një herë në jetë, për mashkullin dhe femrën e rritur, të cilëve ua lejon shëndeti dhe të ardhurat, ose, sipas fjalëve të Kur’anit, për “ata që mund të shkojnë atje”. Nuk është detyrim për fëmijët, ndonëse disa fëmijë i shoqërojnë prindërit e tyre në këtë udhëtim.

PENDIMI

Përpara se të niset, haxhiu duhet të pendohet për të gjitha gabimet, të shlyejë të gjitha borxhet, të planifikojë që të marrë para të mjaftueshme me vete, për të mbajtur veten dhe familjen e tij, për sa kohë që do të jetë i larguar, si dhe të përgatitet për sjellje të mirë gjatë haxhit. Pastaj pasi të ketë arritur në Arabinë Saudite, në paraditen e ditës së tetë të muajit dhulhixhe vendos kryerjen e haxhit (nga vendi ku është në Mekë). Nëse ka zgjedhur haxhin Temettu (pra, e ka bërë umren më parë), lahet plotësisht e më pas vesh ihramin duke thënë: “Lebbejke All-llahumme haxhen.” Nëse është duke kryer haxhin Kiran (bashkimi i haxhit dhe i umres në një njet) apo Ifrad (e bën vetëm haxhin pa umre dhe pa kurban), qëndron me ihrame pa i hequr ato. Ditën e tetë të dhulhixhes niset për në Mine dhe atje falë: drekën dy rekate, ikindinë dy

rekate, akshamin tre rekate, jacinë dy rekate dhe sabahun dy rekate, çdo falje në kohën e vet.

Kur të lindë dielli i ditës së nëntë, niset për në Arafat duke kënduar telbijen. Pasi të ketë hyrë koha e drekës, falë aty drekën me ikindinë të bashkuar me një ezan dhe dy ikamete me nga dy rekate secili namaz. Pastaj qëndron në Arafat deri në perëndim të diellit, duke shtuar lutjet dhe duatë, i drejtuar nga Qabja, gjithmonë duke qenë i siguruar se qëndron brenda kufijve të Arafatit dhe në asnjë mënyrë të mos dalë prej kufijve të tij para se të perëndojë dielli.

Pasi të ketë perënduar dielli plotësisht, niset me qetësi nga Arafati në Muzdelife dhe posa arrin atje, falë akshamin tre rekate dhe jacinë dy rekate, të bashkuara me një ezan dhe dy ikamete. Kur të hyjë koha e namazit të sabahut, falë sabahun dhe më pas qëndron duke bërë dua dhe dhikër derisa të afrohet lindja e diellit (lejohet largimi më shpejt për të pamundurit). Me t’u afruar kjo kohë, niset nga Muzdelifeja për në Mine dhe për gjatë rrugës këndon telbijen. Sapo të arrijë në Mine kryen këto veprime:

a-Qëllon me shtatë guralecë shtyllën e Akabesë, e cila ndodhet më afër me Mekën, duke i hedhur të shtatë guralecët, njërin pas tjetrit dhe duke thënë për çdo gjuajtje: “Allahu Ekber” çdoherë duke pasur parasysh që guralecët të bien brenda rrethit që është në formë pusi.

b-Therë kurbanin (sigurisht ai që e bën haxhin me kurban), hanë prej tij dhe pjesën tjetër ua ndanë sadaka të varfërve. Kurbanin është vaxhib vetëm për mutemetiun dhe karinin (jo për mufridin që bën haxh pa umre). Nëse e ka të pamundur prerjen e kurbanit, atëherë agjëron tre ditë në haxh dhe shtatë kur të kthehet (në vendin e tij).

c-Rruan kokën plotësisht ose shkurton flokët, pasi rruajtja është më me vlerë, ndërsa femra i shkurton sa një mollëz gishti. Është mirë që këto tre veprime të kryhen me këtë renditje: gjuajtja e guralecëve, therja e kurbanit dhe rruajtja, e po që se nuk ka mundësi të kryhen ato sipas kësaj radhe, kjo nuk përbën ndonjë problem. Pasi gjuan guralecët, rruan apo qeth flokët dhe heq ihramin, tashmë lejohen ato gjëra që ishin të ndaluara, me përjashtim të afrimit me bashkëshorten.

Më pas zbret në Mekë dhe bën tavafin e haxhit (Ifadah) së bashku me shtatë xhirot nga Safaja deri në Merve (sa’jin e haxhit), nëse është mutemeti. Pas këtyre veprimeve, i lejohet gjithçka që ishte e ndaluar më parë (edhe marrëdhëniet me gruan).

Nëse haxhin e ka Ifrad apo Kiran, atëherë bën tavafin Ifadah dhe Sa’jin mes Safas dhe Mervas, nëse nuk e ka bërë Sa’jin pas tavafit

të mbërritjes.

Kur përfundon këto rite, niset për në Mine dhe flenë atje natën e njëmbëdhjetë dhe të dymbëdhjetë të dhulhixhes.

Kur të ketë kaluar paraditja e këtyre dy ditëve, fillon gjuajtja në tre shtyllat duke filluar nga ajo që është më larg Mekës, më pas të mesit dhe në fund të tretën, me nga shtatë guralecë secilën, duke thënë para çdo goditjeje “Allahu Ekber”. Është e pëlqyeshme që pas goditjes së shtyllës së parë dhe të dytë, haxhiu të qëndrojë i drejtuar nga Kibla duke i bërë lutje, i përqendruar, Allahut. Duhet pasur parasysh që goditja (e shtyllave) në këto dy ditë nuk është e vlefshme para mesditës. Kjo fillon vetëm pas faljes së drekës.

Pasi përfundon gjuajtja në ditën e dymbëdhjetë, lejohet largimi nga Mineja, me kusht që largimi të bëhet para se të perëndojë dielli i kësaj dite, në të kundërt, duhet kaluar edhe këtë natë në Mine duke ditur që kjo e fundit është më e pëlqyer. Si më parë, në ditën vijuese gjuhen guralecët në tre shtyllat pas dreke (dhe bëhet nisja për në Mekë).

Nëse dëshiron të kthehet në vendlindjen e tij, e kryen tavafin e lamtumirës rreth Qabes dhe me këtë rit përfundojnë plotësisht veprimet e haxhit.

Femra me lehonë dhe mestruacione nuk e ka kusht tavafin e lamtumirës.

Me kthimin e haxhinjve të racave dhe ngjyrave të ndryshme në shtëpitë e tyre, ata mbartin me vete kujtesat e panumërta për Ibrahimin, Ismailin, Haxheren dhe Muhammedin alejhi selam. Ata do ta kujtojnë përgjithmonë këtë konkurs universal, ku të varfër e të pasur, të zinj e të bardhë, të rinj e të moshuar, takohen të barabartë.

Ata kthehen me një ndjesi frikë-respekti dhe qetësie: Frikë-respekti për përvojën e tyre në Arafat, ku u ndjenë më pranë Zotit se kurrë, teksa qëndronin në vendin ku Pejgamberi alejhi selam mbajti hytben gjatë haxhit të tij të fundit; qetësi për pastrimin e mëkateve në atë luginë, dhe duke u çliruar kështu nga kjo barrë e rëndë.

Ata kthehen gjithashtu me një kuptim më të mirë të kushteve të vëllezërve të tyre në Islam. Kështu lind një shpirt përkujdesjeje për të tjerët dhe një kuptim i trashëgimisë së pasur që kanë, dhe që do të zgjasë gjatë tërë jetës.

Haxhinjtë kthehen rrezatues, me shpresë dhe gëzim, pasi kanë përmbyshur urdhëresën e kahershme të Zotit për njerëzimin, që të kryejnë haxhin. Mbi të gjitha, ata kthehen me një lutje në gjuhët e tyre: Na e prano o Allah haxhin dhe bëj që të jetë e vërtetë për haxhin tonë, ajo që ka thënë Pejgamberi alejhi selam: “Për haxhin e suksesshëm, nuk ka shpërblim tjetër veç Xhenetit.”

HAXHXHI OBLIGIM FETAR

Shtylla e pestë e ndërtesës së dukshme Islame, ose obligimi i pestë i muslimanëve të pasur është haxhxi në Qabe (në Mekke), Arefat dhe në vende të tjera të përcaktuara për kryerjen e ibadeteve gjatë haxhshit. Ky obligim kryhet në kohë të caktuar. Këto janë muajt e haxhshit: Shevval, Zul-kade dhe dhjetë ditë të Zul-hixhes. Ky obligim fetar është përcaktuar me një numër të madh të ajeteve dhe haditheve.

Vehbija Hoxhiq

"Për hir të All-llahut, vizita e shtëpisë (Qabes) është obligim për atë që ka mundësi udhëtimi te ajo, e kush nuk e beson (ai nuk e viziton); All-llahu nuk është i nevojshëm për (ibadetin që e bëjnë) njerëzit." (Ali Imran: 97)

"Dhe thirr ndër njerëz për haxhin, se të vijnë ty këmbësorë e edhe kalorës me deve të rraskapitura që vijnë prej rrugëve të largëta. (Vijnë për të qenë të pranishëm me dobitë e tyre dhe që ta përmendin All-llahun në ato ditë të caktuara (në shenjë falenderimi) dhe për atë që i ka furnizuar me kafshë. Hani pra, prej tyre (kurbanëve) dhe ushqeni të ngushtuarin e të varfërin." (El Haxh: 27-28)

Mëtej në Kur'an, përmenden obligimet dhe ceremonitë që duhet bërë, për gabimet eventuale (kefaretet), rreth therjes së kurbanit, dhënies së lëmoshës etj. Duke e pasur parasysh se obligimet dhe ceremonitë e haxhshit janë të gjera, që më hollësisht janë të sqaruara në fikh, këtu nuk do të

ndalemi që t'i sqarojmë më detajisht. Këtudo t'i cekim vetëm disa:

OBLIGIMET KRYESORE TË HAXHXHIT (FARZET, VAXHIBET)

Nga ajetet e lartpërmendura dhe disa ajete tjerë, dalin obligimet e kryerjes së haxhshit: Farzet dhe vaxhibet.

FARZET E HAXHXHIT JANË;

- 1.- Ihramet,
- 2.- Qëndrimi në Arefat, dhe
- 3.- Tavafuz - zijare.

1.Nën termin ihrame nënkupetohet veshja e ihrameve, dy çarçafë, kryesisht me ngjyrë të bardhë, me njërin mbulohet pjesa e epërme e trupit, e me tjetrin pjesa e poshtme, dhe atë pas zhveshjes së rrobeve të qepura. Ky ihram veshet në MIKAT (vend i larguar nga Mekkeja disa dhjetëra kilo-metra). Prej atij vendi me veshjen e ihrameve fillojnë ceremonitë e haxhshit, ndërsa vetë veshja e

ihrameve paraqet nijetin. Ihrami, gjithashtu dmth, nënshtrim vetvetes me disa përkufizime. Nuk lejohet p.sh., veshja e rrobave të qepura, mbulimi i kokës (te meshkujt), të rruarit, të nënqethurit, shkurtimi i thonjëve, gjuetia etj.

Ceremonitë e haxhshit, përpos veshjes së ihramit në Mikat, fillojnë me faljen e dy rekatave namaz, duke lexuar tekbiere dhe telebije: "LEBEJKE, ALL-LLAHUME LEBEJKE! LEBEJKE, LA SHERIKE LEKE LEBEJKE! INNEL HAMDE VENNI'METE LEKE VEL-MULKE LA SHERIKE LEKE." (Të mbështetem o Zot, të mbështetem. Vetëm Ty të mbështetem ngase nuk ke shok. Vërtet, të gjithë falenderimet, begatitë dhe mbretëria të takojnë Ty, ngase Ti nuk ke shok".

Këtu (në Mikat) haxhshinjtë i shkurtojnë apo tërësisht i qethin flokët (ndërsa gratë vetëm i shkurtojnë pakëz) dhe i kryejnë edhe pastrimet e tjera.

Pas arritjes në Mekke, kryhet "Tavaful-Kudum", (sjellje rreth Qabes - shtatë herë). Pas kësaj kryhet "sa'j" - ecja e shpejtuar në mes

Safës dhe Merves (shtatë herë). Ditën e tetë të dhul-hixhes, mandej shkohet në Arefat.

2. Në Arefat me imam falet namazi i drekës dhe i iqindisë në kohën e drekës, kryhet qëndrimi dhe ceremonitë tjera të përcaktuara. Pas përendimit të diellit imami dhe haxhshinjtë kthehen në Muzdelife ku i falin namazin e akshamit dhe të jacisë. Këtu qëndrohet deri në agim, pastaj kthehen në Mine, ku kryhet "Remj-i" - hudhja e gurëve në vende të caktuara dhe pastaj theren kurbanët.

Pas kryerjes së ceremonive në vendet e cekura, haxhshinjtë kthehen në Mekke, për ta kryer edhe farzin e fundit.

3. TAVAFUZ-ZIJARE. Kjo nënkupton ecjen rreth Qabes. Ky tavaf kryhet në ditët e Bajramit, e më së miri është të kryhet ditën e parë të Bajramit. Pas kryerjes së tavafit, haxhshiu lirohet nga të gjitha ndalesat pos bashkimit me bashkëshorten. Pas kryerjes së tavafit, haxhshinjtë kthehen në Mine, ku, ditën e tretë dhe të katërt hudhen gurët në tre vende (xhemarete).

Në fund të këtyre ceremonive, gjatë lëshimit (largimit) nga Mekkeja haxhxhilerët e bëjnë tavafin e lamtumirës (Tavafus-Sadër), i cili kryhet dikur edhe tavafet e tjera.

Lehtësimet për gratë gjatë ceremonive të haxhxhit përbëhen në atë se ato mund të mbeten në rroba të qepura, nuk e zbulojnë kokën dhe nuk i shkurtojnë flokët. Disa nga parimet e haxhxhit janë vaxhib, disa sunnet ose mustehab.

VAXHIBET E HAXHXHIT JANË:

- 1.- Qëndrimi në Muzdelife,
- 2.- "Sa'j" ndërmjet Safës dhe Merves;
3. Hudhja e gurëve në Mine;
4. "Tavafus-sadri", (të gjithë haxhxhinjtë pos Mekkasit), dhe
5. Rruajtja, nënqethja, shkurtimi i thonjëve etj.

KEFARETET: Meqë ekzistojnë një sërë ceremoni të përcaktuara dhe ndalesa që disa nga to pa dashje mund të thehen, - në këtë rast janë paraparë "kefaretet" - shëlbimet, për gabim, që përbëhen në therjen e kurbanit ose në dhënien e lëmoshës, sipas rëndësisë së gabimit, që më detajisht janë të precizuara në fikh.

SUNETET E HAXHXHIT, JANË:

- 1.- Falja e dy rekatëve namaz në Mikat, (ku veshen ihramet),
- 2.- Pastrimi (në Mikat),
- 3.- Veshja e dy ihrameve,
- 4.- lëximi i shpeshtuar i telbi-jeve "Lebejke-s",
- 5.- dhënia e lëmoshës, etj.

TË OBLIGUARIT E HAXHXHIT

Ky obligim fetar është i obligueshëm për çdo musliman dhe muslimane të pasur, që është në

moshën madhore që është i mençur i shëndoshë dhe që është në gjendje t'i mbulojë harxhimet për kryerjen e ceremonive, sikur edhe për therjen e kurbanit etj. është i obligueshëm që edhe familjen ta sigurojë materialisht deri në kthim. Kusht është gjithashtu edhe ekzistimi i lirisë dhe i sigurisë së plotë personale, ngase Islami nuk e ngarkon askend tej mundësive psikofizike, obligim nga i cili mund të rrjedhë ndonjë rrezik për jetën apo shëndetin e njeriut.

Ndërsa për gruan kusht është që të jetë me burrin e vet ose me ndonjë "Mahrem" - farefis me të cilin nuk mund të martohet.

QËLLIMI DHE DOMETHËNIA E HAXHXHIT

Domethënia e haxhxhit është jashtëzakonisht e çmueshme si në aspektin fetar ashtu edhe për këtë botë. Dobitë e tij janë të shumëfish-ta, jo veç për besimtarët që e kryejnë obligimin, por edhe për shoqërinë Islame.

Këtu do të mundohemi në pika të shkurtëra ta ekspozojmë këtë përcaktim Islam.

HAXHXHI SI IBADET

Kryerja e këtij obligimi (urdhëri të Zotit), është pa dyshim, një nga vertetimet më të forta të besimit të singertë. Sepse ai i cili vendos ta kryejë këtë obligim fetar, jo veçse që do të sakrifikojë një pjesë bukur të mirë të pasurisë, por u ekspozohet edhe mundimeve të ndryshme, madje të rrezikshme për shëndetin dhe jetën e tij. Kjo ka qenë më e spikatur më parë, kur njerëzit ishin të detyruar të kalojnë largësi të mëdha me karavane. Shpesh herë kanë qenë të sulmuar dhe të grabitur, mirëpo besimi i fortë i tyre i përballonte të gjitha këto. Ata, prapëseprapë, shkonin dhe shkojnë, që ta vizitojnë tempullin e shenjtë të Zotit (Bejtullahun), t'i përkulen Krijuesit

të Tokës dhe qiejve, Krijuesit të botës së dukshme dhe të padukshme, duke thënë: "Ja ku jam Zot, ja Ty të mbështetem, mbasi nuk kam kujt tjetër..." Shkojnë për të kërkuar falje për vete dhe për besimtarët e tjerë, ta falenderojnë për begatitë që ua dhuroi, dhe njëkohësisht ta kryejnë urdhërin dhe vullnetin e tij, dhe që ta vërtetojnë sakrificën e vet për të Vërtetat e mëdha të cilat na i rrëfeu Ai, dhe që nga ana tjetër, sikur edhe Ibrahim a.s., të shprehin gadishmëri edhe për sakrifica më të mëdha, bile ta flijojnë edhe më të dashurën në botë.

Që ta meritojë mëshirën dhe dashamirësinë e Zotit, që ta meritojë shpërblimin e madh të tij, të cilin ia premtoi, haxhxhiu para së gjithash duhet ta pastrojë shpirtin nga të gjitha papastërtitë e kësaj bote, të pendohet t'i pastrojë llogaritë me të tjerët e pastaj të niset në këtë rrugë të madhe, t'a kërkojë mëshirën e Zotit. Dhe për këtë mëshirë, haxhxhiu mund të shpresojë, sepse është premtim i Tij i dhënë në Kur'an dhe i komentuar nga komentuesi më kompetent i fjalëve të Tij (Kur'anit) - Muhammedi a.s., peygamberi i Tij. "Kush e kryen haxhxhin dhe nuk bën më mëkate, nuk bën vepra të turpshme, nuk flet fjalë të pahijshme, do të kthehet në shtëpi i pastër nga mëkatet, sikur prej nëne i lindur". Ose

"Vërtetë, Zoti xh.sh. haxhxhiut, kur ai shkon në haxh për çdo hap do t'i shkruajë nga një sevap e do t'i shlyejë nga një mëkat". Mandej:

"E kanë pyetur Muhammedin a.s., cila vepër (devotshmërie) është te Zoti më e vlefshme?

- Besimi në All-llahun dhe peygamberin e Tij.

E pas kësaj? - pyetën përsëri.

- Lufta në rrugë të Zotit, u përgjigj Muhammedi a.s.

E mandej - Kryerja e haxhxhit, me besim të singertë dhe vepra të mira - tha Muhammedi a.s.

Nga hadithet e sipërpërmendura qartë kuptohet se haxhxhi i kryer, si shenjë e besimit të singertë dhe i plotësimit të urdhërit të Tij është garancë e përfitimit të mëshirës së Zotit dhe shpërlarje nga mëkatet, garancë që njeriu të bëhet i pastër sikur kur lindet prej nënës. Mirëpo, në frymë të hadithit të parë, ai edhe më tej (tërë jetën) duhet ta ruaj renesansën e tij shpirtërore, duke iu përmbajtur pikë për pikë urdhërave të Zotit dhe rrugës së peygamberit të Tij.

Haxhxhi, dmth, është shenjë e përrultësisë së singertë All-llahut xh.sh.. Prandaj është ibadet i madh, i cili rezulton me shpërblimin e Zotit.

DOMETHËNIA E BRENDSHME E AKTEVE TË HAXHXHIT

Sikur që shohim, obligimi i haxhxhit përbëhet nga një sërë aktesh: veshja e ihrameve, tavafi rreth Qabes, vrapimi në mes Safës dhe Merves, hudhja e guralecëve, etj. Dhe çdo akt e ka edhe domethënien e vet të brendshme. Lënia e teshave të qepura dhe veshja e ihrameve dmth, flakja e të gjitha pasurive botërore, sipas të cilave njerëzit dallohen ndërmjet veti, me fjalë të tjera, gadishmëria që njeriu t'i sakrifikojë të gjitha pasuritë e kësobotshme për arritjen e mëshirës së Zotit. Veshja e ihrameve e përkujton haxhxhiun në vdekjen, kur në varr nuk do të merr asgjë tjetër pos qefinit, i cili përbëhet në këto dy copa pëlhure, etj. Edhe aktet e tjera, gjithashtu e kanë domethënien dhe rëndësinë e vet.

Qëndrimi në Arefat na e përkul-

jton qëndrimin para All-llahut xh.sh., atë ditë kur do t'i pastrojmë llogaritë për jetën në këtë botë dhe definitivisht do të lirohemi nga fati njerëzor, etj.

Pra, e shumëfish të dhe e madhe është rëndësia e haxh-xhit. Muhammedi a.s. ka thënë:

"Kush është i obliguar ta kryejë haxh-xhin dhe nuk e kryen, gjendja e tij në ahiret do të jetë sikur e hebrenjëve dhe e krishterëve".

HAXHXHI - RENESANSË MORALO-SHPIRTËRORE

Zoti xh.sh. e dalloi muajin e Ramazanit nga muajt e tjerë me atë që në këtë muaj filloi ta shpallë Fjalën e Vet të fundit dhe Porosinë njerëzimit (Kur'anin), me ibadet të posaçëm (agjërimin e Ramazanit), mandej "Lejletul-Kadri", natën e bekueshme të ibadetit të posaçëm, i cili rezultoi me mëshirimin e tij të plotë të atyre besimtarëve që sinjerisht pendohen duke kaluar në ibadet dhe në dhenien e llogarive para All-llahut dhe ndërgjegjies së vet. Pastaj Ai i dalloi edhe disa vende nga disa të tjera. Ndër ato vende të dalluara janë në radhë të parë, xhamija e parë në botë - Qabeja (Bejtullahu) dhe Mekkeja, qytet - vend ku gjenden edhe vendet tjera përreth saj: Mineja, Muzdelifi, Arefati etj. Ato janë vende ku në të kaluarën e lashtë, për herë të parë stërgjyshërit e Muhammedit a.s. Ibrahim a.s. dhe Ismaili a.s., ia shpallën njerëzimit besimin në një të vetmin Zot (Dini Hanifa). Këto vende janë pra, Mekkeja, Hira dhe vendet tjera të bekueshme, ku edhe u paraqit dhe veproi Muhammedi a.s., i Dërguari i fundit i Zotit.

Haxhxiu duke i vizituar këto vende i përkujton të gjithë këto. Atëherë në shpirtin e njeriut paraqitet fuqi e re fetare dhe njohja për atë se domethënia e jetës në këtë botë mund të gjendet veçse në rrugën nëpër të cilën kaluan edhe paraardhësit tanë, sforcohet bindja se vetëm se përmes sakrifikimit, siç veprouan këta madhështorë për ta kuptuar të Vërtetën e përhershme, mund të arrihet deri te caku, kah i cili tenton shpirti njerëzor. Duke i vizituar këto vende dhe duke u thelluar në meditime, për ndodhitë dhe individët e kaluar, haxhxiu përjeton rilindje moralo-shpirtërore, e fisnikëron shpirtin dhe e përforcon fuqinë e vullnetit dhe gadishmërinë për sakrifikim, sikur paraardhësit e mëdhenj - misionarët e së Vërtetës, e posaçërisht peygamberi i fundit Muhammedi a.s., i cili bëri aq shumë sakrifica për fatin e trashëgimtarëve, për fatin e njerëzimit në përgjithësi.

HAXHXHI - SIMBOL I

BARAZISË

Haxhxi! Kjo është devotshmëri e madhe e vertetuar me sakrifica personale dhe pronësore. Dhe i Plotëfuqishmi e pranon këtë sakrificë, sinjeritet dhe përulje të robit të vet dhe e shpërblen me shpërblim të denjë në këtë botë dhe në Ahiret, ku do të pritët me fjalët: "ESSELAM, ESSELAM!" - Paqë, Paqë! Mirëpo, Zoti xh.sh. nuk e pranon në mëndafsh ose në petka të stolisura me ari. Prandaj haxhxiu doemos duhet t'i largojë nga vetja të gjitha ato dhe të veshë rrobën e vdekjes - vetëm dy copë pëlhere të bardhë, me të cilën do të mbulohet ashtu siç mbulohen të vdekurit, gjë që i shkakton mendimin e lëshimit të kësaj bote, në ditën e Gjykimit, kur të gjithë edhe mbretërit edhe lypësit, njëloj dhe baraz do të qëndrojnë para Gjyqit Absolut e të Drejtë për pastrimin e llogarive të veprave të tyre. Ceremonitë e haxh-xhit, simbolikisht na e ekspozojnë shkencën Islame e cila angazhohet që njerëzit, muslimanët edhe në këtë botë të jenë të barabartë dhe të ndjehen si një trup dhe se nuk duhet të ekzistojë asnjë faktor, i cili do ta shkatërrojë ndjenjën e barazisë, p.sh.:

"O ju njerëz, vërtetë Ne ju krijuam juve prej mashkulli dhe një femre, ju bëmë popuj dhe fise që të njiheni ndërmjet vete, e s'ka dyshim se tek All-llahu më i ndershmi ndër ju është ai që më tepër është ruajturi (nga të këqijat), e All-llahu është shumë i dijshtëm dhe hollësisht është i njohur për çdo gjë". (El Huxhuratë: 13)

Edhe porosia e fundit e Muhammedit a.s. në haxh-xhin e lamtumirës (Haxhetul-Veda-u) ka qenë:

"Njerëz! Zoti juaj është vetëm Një. Prindi juaj është një. Prindi i të gjithë juve është Ademi a.s. e ai është i krijuar prej dheu. Më i zgjedhuri ndër ju është ai që bën më tepër bëmërisë. S'mund asnjëherë të ketë epërsi arabi ndaj joarabit dhe anasjelltas, i ziu ndaj të bardhit e anasjelltas. Ekziston veçse një epërsi, e ajo përbëhet në devotshmëri dhe vepra të mira. Kush është më i devotshëm dhe bën më tepër vepra të mira, ai ka te Zoti epërsi".

Deklaratë madhështore e barazisë së njerëzimit dhe kundër diskriminimeve kombëtare dhe racore, deklarata e shpallur me Islamin para 14 shekujve - ideal kah i cili edhe sot bota moderne tenton, por jashtë kufinjëve të Islamit, gjë e cila në territorin Islam menjëherë është aprovuar, pa marrë parasysh racën, kombin dhe përcaktimet e tjera. Muhammedi a.s. ka thënë:

"Të gjithë njerëzit janë të njëjtë sikur dhembët e krehërit.", - e ky konsiderohet si ligj i shenjtë

te muslimanët në mardhëniet e tyre me popujt e tjerë - pjestarë të racave dhe kombeve tjera.

Barazia simbolike e njerëzve gjatë kryerjes së haxh-xhit, përpos tjerave për qëllim ka edhe t'i mësojë dhe t'ua tërheqë vërejtjen muslimanëve që ndjenja e barazisë dhe e dashamirësisë në përgjithësi, doemos t'u qëndrojnë në zemër dhe të tentojnë që kjo barazi të realizohet në jetë të kësobotshme. Për këtë shkak princi dhe lypësi, sulltani dhe i varfëri, krah për krah i kryejnë këto ceremoni të shenjta të haxh-xhit. Të barabartë dalin para Zotit, ngase Ai është Krijues i tyre, madje nga cildo komb apo racë qofshin, të gjithë Atij i takojnë dhe përfundimisht Atij do t'i kthehen. (Kur'an: 156)

Ja, kjo ndjenjë dominon në shpirtin e haxh-xhinjve gjatë kryerjes së haxh-xhit. Synimi i haxh-xhit është edhe ajo që kjo ndjenjë te ata (haxh-xhinjtë dhe muslimanët në përgjithësi) të mbahet gjatë tërë jetës.

Këtë realitet dhe kusht për fat të mirë të njerëzve në këtë botë, e ndjen çdo haxh-xhi pa marrë parasysh pozitën e tij shoqërore, e ndjen edhe atë se kjo është barazi e mrekul-lueshme dhe se duhet si e tillë pikëpërpikë të aplikohet edhe te ligjet botërore dhe në kontakt me të gjithë pjestarët e të gjitha racave dhe kombeve.

Haxhxi, pra, është vërejtje e madhe për sunduesit dhe politikanët në përgjithësi: barazi dhe drejtësi, dashamirë-si para së gjithash! Pse ajo krijesë e imët (njeriu) nuk e sheh njeriun tjetër, vëllain e vet, ose më së miri - vetveten? Prej nga ai sundues, princ etj., që ndoshta përmes rastit, por ndoshta edhe në mënyrë të pandershme (me dhunë, etj.) erdhi deri te ato pozita të larta, - të jetë më i mirë se njeriu i rëndomtë? Haxhxiu vie në njohje se, Zoti është më i Madhi dhe gjithçka që ekziston në realitet është asgjë në krahasim me Madhërinë e Tij.

HAXHXHI-REALIZIM I VËLLAZËRIM-BASHKIMIT

Pamë se gjatë haxh-xhit të gjithë janë të barabartë. Zhiuken ndarjet racore, kombëtare, zhduken edhe pozitën shoqërore. Të gjithë kuptohen në mes vete, ngase të gjithë në maje të gjuhës e kanë "ALL-LLAHU EKBER!", "LEBEJKE ALL-LLAHUME LEBEJK!"... Me fjalë të tjera, të gjithë janë prej një nëne dhe një babe, e Krijuesi i tyre është Krijuesi i vasionës grandioze dhe i mikrobeve të imëta. Muslimanët: kinezët, japonezët, indoneziasit, indianët, afganët, persianët, turqit, etj., qëndrojnë krah për krah me zezakët afrikanë dhe muslimanët e Evropës: anglezët,

francezët, gjermanët etj. Të gjithë ata janë një popull dhe anëtarë të një familjeje. Siç thuhet në Kur'an, ata janë vëllezër.

Ky përfundim, se të gjithë popujt e të gjitha kombeve dhe racave janë vëllezër prej një babe dhe një nëne, i sjell haxhxhinjtë deri në një përfundim tjetër se, kufinj të artificialë ndër popujt (shtetet) janë të tepërta dhe se ato duhet eliminuar për fatin e mbarë njerëzisë, ngase toka është pronë e All-llahut, të cilën Ai ua dorëzoi njerëzve në disponim.

HAXHXHI - KONGRESI GJITHISLAMIK

Vëllazëria e muslimanëve e proklamuar me Islam (Kur'an) s'mund të mbetet vetëm si deklaram brenda faqeve të librit. S'mund të mbetet vetëm me ndjenjat e zhveshura. Ai doemos të realizohet. Haxhxhi për këtë është më i volitshëm dhe mu për atë edhe shërben. Fakt është se muslimanët në shtete të ndryshme u ekspozohen kushteve të ndryshme: fetare, ekonomike, arsimore e politike. Me rastin e haxhxhit, muslimanët e vendeve të ndryshme njoftohen dhe pyeten mes vete nën çfarë kushtesh jetojnë. Ashtu haxhxhi e arrin një prej qaveve më themelore - bëhet edhe kongresi gjithëislamik ku muslimanët duhet t'i shqyrtojnë problemet mes vete që në kohën e dhënë i mundojnë. Mirëpo, për fat të keq, ky qëllim i haxhxhit qe 14 shekuj shprehet veçse me kontakte spontane të haxhxhilerëve (individëve). Sipas kësaj haxhxhi nuk e ka arritur qëllimin e plotë, atë që duhet ta ketë. Që haxhxhi ta arrijë atë që me të vërtetë të jetë kongres gjithëislamik është e nevojshme që t'i jepet përmbytje të përgatitur sistematik dhe formë më të organizuar.

Kësisoj haxhxhi, si kongres gjithëislamik, kur krahas përmbytjes fetare do t'a arrijë edhe këtë program dhe përmbytje, atëherë do ta arrijë qëllimin dhe domethënien e vet të plotë. A thua do të kishte rast më të volitshëm se ky, që haxhxhi ta fitonte atë karakter të kongresit gjithëislamik, edhe atë atje ku u paraqit Islami dhe ku ndezi flakë në rrapëllimën gjithëbotërore, në kulturë e arsim, në progresin ekonomik dhe në moralin e shëndoshë? A thua nuk ka pasur aq raste në historinë e popullit Islam që ta aplikojnë këtë nevojë? A thua Islami është një përmbledhje e formave të vdekura dhe formulave (lutjeve verbale), të lidhura vetëmse me botën e ardhshme, dhe a duhet që Islamin ta kuptojmë ashtu siç vepruan gjeneratat dekadente, të udhëhequra me misticizëm destruktiv, me elemente shkatërruese të futura në shkencën e shëndoshë

- në Islam? Jo, Islami nuk është i tillë. Ai është program jetësor elastik, të cilin duhet përmbytshur me përmbytje dhe metoda në konforin e kohës në të cilën jetohej dhe në përputhshmëri me shkencën, ngase ai dhe shkencën janë një, ngase ai gjithmonë është bashkëkohor dhe mbron kauzën që në të gjitha kohërat ta udhëheqë trurin e njerëzimit dhe shpirtin kah fati gjithëpërfshirës, i dyfishtë. Ky është caku përfundimtar i Islamit. Këtij qëllimi përfundimisht duhet t'i shërbejë kjo instancë. Atëherë kur pos ibadeteve fetare do t'a arrijë edhe këtë përmbytje dhe program, mbase atëherë do ta arrijë qëllimin dhe domethënien e vërtetë.

Islami dhe jeta jonë janë të pandashme. Të kthehem prapa, në kohën e Muhammedit a.s., kur kështu kuptohej Islami. Atëherë do të shohim se xhamitë p.sh., përpos për lutje shërbenin edhe si shkollë, universitete popullore, asamble popullore, ku është diskutuar për problemet politike, shkencore dhe problemet tjera socialo-shoqërore. Xhamitë ishin edhe gjykata, ku ndahej drejtësia. A nuk është kjo se Islami më parë është jetë e mandej lutje? Thënë ndryshe, sipas shkencës Islame, jeta dhe lutja doemos duhet të shkojnë krahas dhe të mbështeten njëra në tjetrën, e assesi të ndahen.

A do të vijë koha kur Islami i sotshëm do t'u shmanget kthetave vdekjeprurëse dhe të kthehet në jetë, që ta udhëzojë njerëzinë në rrugët të cilat iu treguan me Kur'an?

HAXHXHI ZGJERIM I DIAPAZONIT ARSIMOR

Me kryerjen e haxhxhit, muslimani e plotëson edhe një urdhër të Zotit xh.sh. me domethënie të pavlerësueshme. Ky urdhër është ekspozuar në ajetin Kur'anor:

"A nuk udhëtuan ata nëpër tokë e të shohin se si qe përfundimi i atyre që ishin para tyre? Ata ishin edhe më të fortë se këta, ata e lëruan tokën dhe e rindërtuan atë më shumë se sa këta, e rindërtuan, atyre u patën ardhur të Dërguarit e vet me fakte të qarta. Pra, All-llahu nuk ishte që t'ju bëjë të padrejtë atyre, por ata vetvetes i bënë të padrejtë". (Er Rrum: 9), ose:

"A nuk udhëtuan ata nëpër tokë e të shohin se si ishte mbarimi i atyre që ishin përpara tyre e që All-llahu ata i rrënoi, e edhe mosbesimtarët (Mekkas) i pret shembulli i tyre. Këtë ngase All-llahu është mbrojtës i atyre që besuan, kurse për jobesimtarët nuk ka mbrojtje." (Muhammed: 10-11)

Nga format pyetëse të ajeteve të cituara qartë shihet urdhëri

për besimtarët që të udhëtojnë nëpër tokë. Në atë udhëtim ata shumëçka do të mësojnë, që do t'u shërbejë, jo vetëm për këtë jetë, por edhe për të ardhmen. Do të shohin shumëçka: troje dhe qytete, popuj të shteteve të ndryshëm dhe mënyrën e jetesës së tyre, ashtuqë do ta zgjerojnë diturinë e vet, duke e marrë atë që është e mirë dhe duke e gjykuar ligësinë. Haxhxhi në këtë aspekt është i mrekullueshëm. Pos kësaj haxhxhinjtë në rrugë për në Mekke do të kalojnë nëpër ato vende, ku dikur në të kaluarën e lashtë qenë të banuara me popuj të fortë që kishin qytete të bukura dhe me civilizime të larta, pas të cilëve nuk mbeti asnjë gjurmë, siç konfirmon Kur'ani:

"Dhe vendin e tyre ta bëjë rrafsh pa farë bime e ndërtese. E nuk do të shohësh në të as ultësirë as lartësirë". (Tâ Hâ: 106-107)

Haxhxhinjtë do të kalojnë nëpër ato vende, ku pejgamberët e Zotit: Saliu, Hudi, Shuajbi dhe të tjerët, predikonin fjalën e All-llahut xh.sh. (shpalljen) dhe do të mendojnë për shkaqet e shkatërrimit dhe zhdukjes së atij populli.

Duke kaluar pranë detit të vdekur do t'ju kujtohet Luti a.s. dhe qytetet e mrekullueshme Sodoma e Gomora, që gjendeshin atypari ku sot gjendet ky det i pikëlluar dhe fati tyre.

"Ne e shpëtuan atë dhe me familjen e tij, pos gruas së tij që mbeti aty (ndër të shkatërruarit). Ne lëshuam mbi ata një lloj shiu (me gurë). E shiko se si ishte fundi i kriminelëve!" (El A'rafë: 83-84)

"Dhe kur për ju e ndamë detin, e ju shpëtuan, ndërsa ithtarët e faraonit i fundosëm, e ju i shihnit (me sytë tuaj)." (El Bekare: 50)

Popujve të këtyre qyteteve Luti a.s. ua predikoi fenë (shpalljen) e All-llahut xh.sh., e ata nuk e dëgjuan, por përkundrazi e dëbuan. Ndërsa emrat "Sodoma e Gomora" edhe sot mbeten si simbol i shkatërrimit të ndonjë vendi në aspektin moral. Duke kaluar pranë detit të kuq, haxhxhinjtë do ta përkujtojnë edhe Musën a.s. dhe popullin e tij, të cilin Musa a.s. e shpëtoi nga robërimi i Faraonit dhe i nxori përmes fundit të thatë të detit në skajin tjetër përderisa njëkohësisht u mbyt ushtria e Faraonit e cila i ndiqte ata. Haxhxhinjtë në rrugë për në Mekke do të shohin shumëçka, dhe do të vijnë në përfundimin e vetëm e të drejtë se fati i njerëzisë qëndron në besimin e thellë dhe në respektin dhe kryerjen e ligjeve - urdhërave të Tij, ngase fundi i çdo populli do të jetë i tillë sikur që ishte i atyre para nesh, të cilët u zhdukën.

Ritet e haxhit

Obligueshmëria e haxhit bazohet në urdhëresën kur'anore:

"Aty ka shenja të qarta: vendi i Ibrahimit, dhe kush hyn në te, ai është i sigurt. Për hirë të All-llahut, vizita e shtëpisë (Qabes) është obligim për atë që ka mundësi udhëtimi te ajo, e kush nuk e beson (ai nuk e viziton); All-llahu nuk është i nevojshëm për (ibadetin që e bëjnë) njerëzit." (Ali Imran, 97)

Urdhëresa e haxhit bazohet edhe në hadithin e Muhammedit alejhisselam, ku thuhet: "O njerëz, rreptësisht ju është urdhëruar haxhi, ndaj vizitoheni Qaben".

Haxhi, sipas kësaj, është urdhëresë e domosdoshme e All-llahut xh.sh., të cilën çdo musliman e ka për detyrë, kur t'i plotësojë kushtet, ta kryejë një herë në jetë.

Haxhin e ka për detyrë ta kryejë çdo musliman i mençur, i moshës madhore, i lirë, i pasur, i shëndosh dhe i siguruar. Me moshën madhore nënkuptohet muslimani (muslimanja) i pjekur i cili, sipas dispozitave të Sheriatit, është i detyruar të kryejë obligime të caktuara fetare.

Obligimi i haxhit hyn në fuqi menjëherë sapo muslimani të sigurojë tepricë të caktuar të mjeteve materjale, të mos jetë borxhli, ta ketë të siguruar banesën dhe furnizimin e familjes gjatë mungesës së tij, pastaj të sigurojë mjete për shkuarje dhe ardhje nga haxhi.

Që muslimanja të jetë e obliguar për kryerjen e haxhit, patjetër të ketë mahremin e vet, gjegjësisht burrin ose mashkullin, i cili s'mund të martohet me të, ose të jetë në shoqëri me më shumë gra.

Obligimi i haxhit fillon prej atij momenti kur të plotësohen kushtet e lartpërmendura.

Përsëri që është i obliguar ta kryejë haxhin, por nuk është i aftë për shkak të shëndetit apo të moshës, është i detyruar të përgatisë një bedel - zëvendës i cili do ta kryejë haxhin në emër të tij. Bedeli do ta bëjë njet për atë që e zëvendëson.

Për bedel duhet marrë përsosnin që e ka kryer haxhin për vete dhe i cili i njeh dispozitat islame dhe ato të haxhit

DISPOZITAT DHE RREGULLAT E HAXHIT

Haxhi si dhe detyrat e tjera kryesore islame, ka dispozitat dhe rregullat e veta të bazuara në Kur'an dhe Sunnet.

Farzet e haxhit janë:

ihrami,
qëndrimi në Arafat - vukufi dhe
tavafuz - zijare.

Ihrami është nijeti, me të cilin haxhiu fillon t'i kryejë ceremonitë e haxhit, me çka disa gjëra i ndalohen edhe pse përndryshe i ka të lejuara. Ihrami, gjithashtu, nënkupton veshjen e dy çarçafëve të bardhë të cilët e mbulojnë pjesën e sipërme dhe të poshtme të trupit, ndërkaq veshen menjëherë para shkuarjes për në Meke, në vende të caktuara - mikate.

Ihram do të thotë nënshtrim i vetëdijshëm ca shtrëngimeve dhe kufizimeve gjatë kryerjes së haxhit. Kështu, për shembull, për meshkujt është e ndaluar të veshin tesha të qepura, ta mbulojnë kokën, të rruhen, t'i presin thonjtë, të gjuajnë, t'i shkatërrojnë bimët etj.

Ceremonitë e haxhit, pas veshjes së ihramit, fillojnë me faljen e dy rekateve së bashku me telbijen, që shqiptohet kështu:

Lebbejkall-llahumme, lebbejk. Lebbejke la sherike leke lebbejk. Innell-hamde ven-ni'mete leke vel-mulk. La sherike lek!

"Të përgjigjem, o Zot, të përgjigjem. Vetëm Ty të përgjigjem, Ti s'ke shok. Çdo lëvdatë, mirësi dhe fuqi vetëm Ty të takon! Sepse Ti s'ke shok!"

Pas ardhjes në Meke, kryhet tavafukudumi shtatë rrotullime rreth Qabes, e pastaj sa'ji - ecja më të shpejtë ndërmjet dy kodrinave - Safasë dhe Merves - po ashtu shtatë herë.

Ditën e nëntë të Dhulhixhjes (në prag të Bajramit të Kurbanit) bëhet vukufi - qëndrimi në Arafat afër Mekes.

Në Arafat, në kohën e drekës, falen bashkë dreka dhe ikindia, e pastaj haxhinjtë pas përendimit të diellit shkojnë në Muzdelife, ku gjithashtu, falin akshamin dhe jacinë duke i bashkuar këto në kohën e jacinë.

Me ardhjen në Mine, në afërsi të Mekes, haxhinjtë e kryejnë njërin nga vaxhibet e haxhit - hudhjen, gjuajtjen e guralecave - gurëzim simbolik i shejtanit, e pastaj sipas nevojës e bëjnë edhe therrjen e kurbanëve.

Pas këtyre ceremonive haxhinjtë kthehen në Meke, ku e kryejnë farzin e fundit të haxhit - tavafuz-zijaren - shtatë rrotullime rreth Qabes.

Pas kryerjes së këtij farzi, haxhinjtë lirohen prej të gjitha ndalesave të ihramit, përveç marrëdhënieve intime me gratë e tyre.

Gratë gjatë kryerjes së haxhit veprojnë si edhe meshkujt, përveç që kanë disa lehtësime, të cilat mund t'i kryejnë:

mund ta mbulojnë kryet,

Haxhxi është detyra e pestë kryesore islame, e cila për-bëhet nga: veshja e ihramit - nijjeti; rrotullimi rreth Qabes - tavafi; ecja e shpejtë ndërmjet Safasë dhe Merves- sa'ji; qëndrimi në Arafat - vukufi dhe ritet tjera të haxhxhit.

mund të veshin ihrame të qepura dhe veshje të tjera të për-shtatshme dhe të pranura me Sheriat,

nuk do të qethen, por vetëm do t'i presin pak flokët,

nuk do të ecin me të shpejt rreth Qabes dhe në sa'j etj.

Pas kryerjes së tavaful-veda'it, rrotullimit lamtumirës rreth Qabes, haxhxhinjtë i përfundojnë ceremonitë e haxhxhit.

VAXHIBET E HAXHXHIT JANË:

qëndrimi në Muzdelife, sa'ji ndërmjet Safasë dhe Merves, remj-gjuajtja e guralecave në Mine,

tavaful-veda'i - tavafi lamtumirës (përveç mekasve),

rruarja e kokës ose qethja, dhe prerja e thonje...

Sunnetet e haxhxhit janë:

falja e dy rekateve nafile me rastin e veshjes së ihrameve në mikat,

larja në mikat,

veshja e dy çarshafëve të bardhë - ihrameve,

leximi i telbijes - Lebbejke...

ndarja e lëmoshës më me shpirtmadhësi.

Kefaretet

Meqë ekziston një sërë ritesh të përcaktuara dhe shtrëngimesh, ekziston edhe mundësia që disa prej tyre të shkelen me qëllim ose pa qëllim, për çka është i përcaktuar kefareti - shpagimi, i cili për-bëhet nga therrija e kurabanit - devesë, dashit, ose nga ndarja e lëmoshës, varësisht nga pesha e

kundërvajtjes që është bërë. Për disa kundërvajtje haxhxhin duhet përsëritur.

KUPTIMI DHE RËNDËSIA E HAXHXHIT

Duke u falur pesë herë në ditë muslimani kthehet drejt Qabes e cila ndodhet në Meke e që është simbol i ibadetit dhe xhamia e parë në tokë në të cilën, All-llahu xh.sh. ka urdhëruar t'i bëhet ibadet dhe të lartësohet Qenia e Tij.

Qabja është faltore e All-llahut xh.sh. të cilën sipas urdhërit të Tij, e ndërtuan Ibrahim dhe Ismaili alejhisselam që të jetë vend ku do të tubohen njerëzit e tërë botës...

"Shtëpia (xhamia) e parë e ndërtuar për njerëz, është ajo në Bekë (Mekë), e dobishme udhërrëfyese për mbarë njerzëimin. Aty ka shenja të qarta: vendi ilbrahimit, dhe kush hyn në te, ai është i sigurt. Për hirë të All-llahut, vizita e shtëpisë (Qabes) është obligim për atë që ka mundësi udhëtimi te ajo, e kush nuk e beson (ai nuk e viziton); All-llahu nuk është i nevojshëm për (ibadetin që e bëjnë) njerëzit." (Ali Imran, 96-97)

Haxhxi është udhëtim fetar dhe i vetmi ibadet, i cili lë gjurmët më të ndërshme në shpirtin e muslimanit.

Haxhxhin i fshin mëkatet, i mbulon mangësitë dhe i ndriçon anët e errëta të jetës së njeriut.

Muhammedi alejhisselam thotë: "Kush e kryen haxhxhin në rregull dhe pa gabime, bëhet i pastër, sikur të jetë i lindur nga nëna përsëri".

Haxhxi ka vështirësi, të cilat muslimani i tejkalon me një kënaqësi të veçantë, sepse është i vetëdijshëm se me këtë shpreh përkulshmëri ndaj Zotit të vet.

Haxhxi është ushtrim për durimin e mundimeve dhe të ngarkimeve, ndaj për këtë arsye është pjesë përbërëse e luftës në rrugën e Zotit.

Në haxhxi tubohen me miliona muslimanë nga të gjitha vendet e botës. Gjatë kohës së haxhxhit të gjithë njerëzit janë të njëjtë: nuk ka dallim sipas racës, kombit, pozitës shoqërore... Të gjithëve u rri në zemër dhe në gjuhë vetëm All-llahu ekber, Lebbejkall-llahumme lebbejk...

Pamja në Arafat është e pashembullt. Pa mëdyshje ta përkujton Ditën e Kijametit, qëndrimin dhe përgjegjësinë para All-llahut xh.sh.

HAXH-XHI BEDEL

Dispozita të shpërndara

“Me qenë se haxh-xhi bedel, kryhet për tjetrin e jo për vete, atëherë i autorizuari për kryerjen e këtij haxh-xhi duhet në përpikshmëri ti përmbahet porosisë nga i cili autorizohet dhe nuk guxon të ndryshojë porosinë sepse po nuk iu përmbajt porosisë atëherë bartë përgjegjësinë morale dhe fetare si dhe pasojat materiale

Nga: Jusuf ZIMERI

Një nga pesë shtyllat esenciale të islamit mbi të cilat ngrihen dhe ndërtohen dispozitat praktike të jurisprudencës islame është Haxh-xhi. Haxh-xhi për dallim nga adhurimet- ibadetet tjera është obligim jetësor, që nënkupton se besimtari islam i cili i plotëson kushtet e obligueshmërisë së haxh-xhit, shkarkohet nga ky obligim, nëse atë e kryen vetëm një herë në jetën e tij.

NDARJA E ADHURIMEVE

Sipas parimeve të përgjithshme të jurisprudencës islame, të gjitha format e adhurimeve për nga forma dhe mënyra e zbatimit të tyre kryesisht ndahen në tre lloje që janë;

a – Adhurimet që kryerja e tyre ka karakter trupor - fizik, siç janë namazi dhe agjërimi, në këto lloje të ibadetit dijetarët islam janë unik se nuk lejohet zëvendësimi, sepse qëllimi i këtij ibadeti është ndjeshmëria dhe lodhja fizike e kjo nuk arrihet me zëvendësim.

b – Adhurimet që kryerja e tyre ka karakter të pastër ekonomik siç janë dhënia e zeqatit, kefareteve, kurbaneve, sadekave të ndryshme etj, dhe juristët islam janë unik në mendimet e tyre se zëvendësimi është i lejuar islamikisht në këto lloje të ibadeteve, sepse qëllimi i tyre është dobë e tjerëve, andaj me zëvendësim arrihet ky qëllim.

c - Adhurime të cilat në kryerjen e tyre kombinohet elementi trupor fizik dhe ekonomik, siç është haxh-xhi, andaj edhe në kryerjen e këtij lloji të ibadetit lejohet zëvendësimi por me kushte të veçanta që do të përmenden më pas.

Sipas dijetarëve të medhhebit hanefij, personi të cilit i është bërë obligim (farz) haxh-xhi porse për zbatimin e tij praktik nuk ka mundësi fizike për shkak të

sëmundjes apo pleqësisë e ndoshta edhe vdekjes së tij, lejohet kryerja e haxh-xhit për te nga dikush tjetër, pra të bëhet zëvendësimi. Nga kjo nënkuptohet se zëvendësimi lejohet vetëm në rastet e pamundësisë së zbatimit personalisht, kurse në rastet e mundësisë nuk lejohet zëvendësimi. Pra që kryerja e haxh-xhit të zëvendësohet me dikë tjetër kushtëzohet me pamundësinë që zgjatë deri në vdekje, dhe zëvendësimi për haxh-xh pas vdekjes i bazuar në testament.

Nga kjo që u tha deri tani nënkuptohet se haxh-xhi bedel sipas fukahave hanefij mund të bëhet për personin i cili jeton dhe i ka plotësuar kushtet e obligueshmërisë së haxh-xhit por nuk i plotëson kushtet e zbatimit të haxh-xhit, që nënkupton se haxh-xhi për te është farz, por zbatimin nuk mund ta përballoj, ose për personin i cili haxh-xhin e ka pasur obligim – farz porse ka vdekur para se ta kryejë këtë obligim.

Argument për lejimin e zëvendësimit të haxh-xhit nga dikush tjetër që në terminologjinë e sheriatit njihet me termin Haxh-xhi Bedel është hadithi i transmetuar nga Ibni Abasi dhe të tjerë ku thuhet: Një grua nga fisi Hath'am i kishte thënë të dërguarit të All-llahut (sal-lall-llahu alejhi ve sel-leme): O i dërguari i All-llahut, Vërtetë babait tim i është bërë obligim (farz) haxh-xhi, porse ai është në moshë shumë të shtyer dhe nuk mund të qëndrojë mbi shpinën e devës në udhëtim. Pejgamberi (sal-lall-llahu alejhi ve sel-leme) i tha: “**Bëre ti haxh-xhin për te**”.

Në një hadith tjetër të transmetuar poashtu nga ibni Abasi r.a. thuhet: kishte ardhur një grua nga fisi Xhuhejne te pejgamberi (sal-lall-llahu alejhi ve sel-leme) dhe i kishte thënë: Vërtetë nëna ime kishte premtuar

të bëjë haxh-xhin, por nuk shkoi në haxh-xh dhe kishte vdekur, a të bëjë haxh-xhin për te? Pejgamberi s.a.v.s. tha: **Po, bëre haxh-xhin për te, si mendon nëse nëna jote do ti kishte borxh diku, a do t'ia kishte spaguar ate, kurse borxhi i All-llahut është më prioritar për shpagim**”.

Këto hadithe të Pejgamberit s.a.v.s në mënyrë të qartë na bëjnë me dije se kryerja e haxh-xhit për të tjerët pavarësisht se bëhet fjalë të moshuarin në moshë që nuk ka mundësi udhëtimi apo edhe për të vdekurin është veprim i lejuar sipas normave islame.

KUSHTET E HAXH-XHIT BEDEL.

Dijetarët - fukahat e medhhebit hanefij për lejimin e haxh-xhit bedel që ai të jetë i vlefshëm dhe të arrij frytin e tij përveç kushteve primare për çdo adhurim që janë Islami, moshapuberteti dhe mendja, për haxh-xhin bedel kanë kushtëzuar disa kushte shtesë që janë:

1. Nijeti i haxh-xhit nga i autorizuari të bëhet për personin të cilin e zëvendëson, sepse i autorizuari haxh-xhin e kryen për tjetrin e jo për veti, andaj patjetër duhet theksur **“e bëra nijet haxh-xhin për filanin”** Ajo që më së paku plotëson kushtin në këtë rast është nijeti zemërorë.

2. Personi i cili e autorizon tjetrin për kryerjen e haxh-xhit, duhet që vërtetë të jetë i pamundur për kryerjen e haxh-xhit, sepse po që se ai ka mundësi vetë për kryerjen e tij, atëherë haxh-xhi i bedelit është i pavlefshëm. Ky është mendimi i të gjithë dijetarëve islam, me përjashtim të Malikive të cilët në asnjë mënyrë nuk lejojnë haxh-xhin bedel për personin i cili është i gallë.

3. Pamundësia e kryerjes së haxh-xhit duhet të vazhdojë deri në vdekje, sepse nëse evitohet pamundësia dhe kthehet në

gjendje të rëndomtë, atëherë haxh-xhi bedel është i pa vlefshëm dhe ai personalisht duhet ta kryej haxh-xhin.

4. Personi i cili e autorizon tjetrin për kryerjen e haxh-xhit në vend të tij, duhet ta ketë obligim haxh-xhin, sepse po nuk e pati haxh-xhin obligim, haxh-xhi bedel nuk konsiderohet i vlefshëm. Nga kjo nënkuptohet se nëse një njeri i cili nuk ka pasuri të mjaftueshme dhe haxh-xhin nuk e ka obligim porse e autorizon dikë për kryerjen e haxh-xhit bedel, kurse më vonë vjen deri te pasuria, haxh-xhi bedel konsiderohet i pa vlefshëm dhe ky duhet përsëritur haxh-xhin.

5. Të gjitha shpenzimet apo shumica e tyre që i bënë bedeli për kryerjen e haxh-xhit duhet të jenë nga pasuria e atij që e autorizon me haxh-xh bedel, me përjashtim kur trashëgimtari nga vet pasuria e tij në mënyrë vullnetare shpenzon për atë që nga ai ka trashëguar. Nëse haxh-xhi bedel kryhet në bazë të testamentit – vasietit nga i vdekuri, dhe për te ka përcaktuar pasuri dhe vendin prej ku duhet të krhet haxh-xhi, atëherë veprohet sipas testamentit, e nëse në testament nuk ka përcaktuar asgjë as për pasurinë e as për vendin, haxh-xhi duhet ti kryhet nga vendi i të vdekurit dhe nga 1/3 e pasurisë së tij, ose nga vendi prej

ku mjafton pasuria e tij për ta kryer haxh-xhin. Nga kjo nënkuptohet se për haxh-xhin bedel që është farz, ai duhet të kryhet nga vendi që i është bërë farz e jo nga ndonjë vend tjetër, duke u bazuar në analogjinë – Kijasin me namazin.

6. Personi i cili autorizohet me kryerjen e haxh-xhit bedel, duhet që haxh-xhin ta kryej personalisht dhe nuk posedon të drejtën që për kryerjen e këtij haxh-xhi të autorizoj dikë tjetër, me përjashtim nëse për këtë e lejon autorizuesi. Në rastin e parë nëse i autorizuari pa lejen e autorizuesit e obligon dikë tjetër për kryerjen e këtij haxh-xhi, ky haxh-xh është i pa vlefshëm, kurse i autorizuesi bartë përgjegjësi fetare dhe morale si dhe pasojat materiale duke kompensuar harxhimet për autorizuesin e parë.

7. Personi i cili autorizohet të kryej haxh-xhin bedel, duhet të ketë kryer haxh-xhin e tij për vete, ngase nuk lejohet të shkohet për tjetrin në haxh-xh nëse ate nuk e ka kryer për vete. Ky është mendimi i të gjithë dijetarëve islam, i cili mbështetet në hadithin e transmetuar nga Ibni Abasi r.a. ku Pejgamberi (sal-lall-llahu alejhi ve sel-leme) e kishte dëgjuar njërin duke thënë “Lebejke an Shubreme” Pejgamberi e pyeti:

Kush është Shubreme ? Ai iu përgjigj: Një vëlla i imi. Pejgamberi (sal-lall-llahu alejhi ve sel-leme) i tha: **a e ke bërë haxh-xhin për vete ?** Tha jo. Pejgamberi (sal-lall-llahu alejhi ve sel-leme) i tha: **Bëre haxh-xhin për vete, e pastaj për Shubremen.** Në këtë çështje distancohen dijetarët e medhhebit hanefij të cilët lejuan shkuarjen në haxh-xh për tjetrin pa e kryer këtë obligim për vete, porse ky veprim është i urretur – Mekruhi tahrimen. Dijetarët hanefij mendimin e tyre e ndërtojnë në përgjithshmërinë e hadithit të Hath’amt sepse pejgamberi a.s. i kishte thënë: **Bëre haxh-xhin për babanë tënd,** pa e pyetur se ajo kishte bërë haxh-xhin për vete apo jo. Megjithatë edhe dijetarët hanefij këtë veprim nuk e preferuan, porse këtë veprim e lejuan me urrejte të rëndë duke e afruan shumë afër haramit.

8. I autorizuari duhet të niset për në haxh-xh nga vendi ku ka jetuar personi që e ka autorizuar nëse për këtë mjafton 1/3 e pasurisë së tij, e nëse nuk mjafton 1/3 e pasurisë së të vdekurit atëherë i autorizuari haxh-xhin e kryen prej vendit ku mjafton pasuria e tij.

9. Nëse haxh-xhiu që shkon bedel për tjetrin, gjatë haxh-xhit

kryen ndonjë veprim që e prishë haxh-xhin tërësisht, atëherë barra e përgjegjësisë bie mbi personin e autorizuar dhe i njëjti ka për obligim që shpenzimet ti kompensoj autorizuesit në mënyrë që ai të keq mundësit a përsërisë atë. Gjykohet kështu ngase i autorizuari është autorizuar të kryej haxh-xhin e plotë, e jo haxh-xh të prishur. Në anën tjetër nëse haxh-xhiu bedel bënë ndonjë veprim që dëmton haxh-xhin dhe për përmirësimin e haxh-xhit, duhet therrë kurban apo ndonjë kefare të tjetër, bedeli është ai i cili kefaretet apo shpenzimet i bartë nga pasuria e tij.

10. I autorizuari për haxh-xhin bedel, duhet të bëjë nijet vetëm për një haxh-xh, pra nuk guxon të ketë më shumë se një bedel, andaj nëse një person autorizohet nga dy persona për kryerjen e haxh-xhit dhe i njëjti bënë nijetin për të dy, haxh-xhi i tyre është i prishur kurse i autorizuari patjetër duhet të bartë përgjegjësi dhe pasojat materiale duke ua kompensuar të dyve shpenzimet e haxh-xhit.

11. I autorizuari për haxh-xhin bedel, është i detyruar të kryej atë lloj të haxh-xhit me të cilin është autorizuar, andaj nëse është autorizuar të kryej haxh-xhin Ifrad duhet të veproj sipas autorizimit, sepse nëse ai ka autorizim për ifrad

dhe e bënë nijet për haxh-xhin Temet-tu ose Kiran, ky haxh-xh sipas ebu Hanifes është i pa vlefshëm dhe i autorizuari obligohet të kompensoj shpenzimet, sepse nuk i është përmbajtur porosis së autorizuesit. Megjithatë sipas mendimit të dy nxënësve të ebu Hanifes, imam ebu Jusufit dhe imam Muhamedit ky haxh-xh është i vlefshëm sepse vërtetë i autorizuari ka ndryshuar porosinë por ndryshimi është bërë ë të mirë, andaj edhe haxh-xhi është i vlefshëm.

Me qenë se haxh-xhi bedel, kryhet për tjetrin e jo për vete, atëherë i autorizuari për kryerjen e këtij haxh-xhi duhet në përpikshmëri ti përmbahet porosisë nga i cili autorizohet dhe nuk guxon të ndryshojë porosisë sepse po nuk iu përmbajt porosisë atëherë bartë përgjegjësinë morale dhe fetare si dhe pasojat materiale. Nga kjo nënkuptohet se personi i dëshiron të autorizoj dikë për kryerjen e haxh-xhit bedel, duhet të jetë vigjilent dhe të zgjedh personin i cili mirë i dinë rregullat dhe dispozitat e haxh-xhit bedel, të jetë i sinqertë dhe të dinë rolin dhe rëndësinë e përgjegjësisë. Këto çështje dijetarët islam i kanë elaboruar dhe shkoqitur në detaje, andaj edhe duhet përmbajtur këtyre rregullave.

Haxhi i Lamtumirës

Fjalimet e mbajtura nga Profeti i Bekuar gjatë “Haxhxit të Lamtumirës” kishin të gjitha një gojëtarë e bukuri të madhe, duke i përmbledhur mësimet e Islamit dhe Sunne-tin e tij, të cilin ai do ia linte porosi bashkësisë islame.

Sejjid Husein Nasr

Aty nga fundi i vitit 10 H. Profeti i Bekuar vendosi të bënte haxhxin e parë plotësisht islam në Mekë, në të cilin muslimanët do të ishin të pranishëm në Shtëpinë e Zotit dhe në rrethinat e saj sipas praktikës së ndjekur që atëherë. Ky pelegrinazh, që e përcaktoi haxhxin si një institucion të pastër islam, që destinuar gjithashtu të ishte “Haxhxi i Lamtumirës”. Ai shënoi arritjen përfundimtare të karrierës së pasqorë të krijesës më të përsosur të Zotit. Thelbi i ligjëratës së paharueshme të Profetit të Bekuar me këtë rast, që ka ushtuar nëpër zemrat dhe mendjet e muslimanëve ndër kohëra, përmbahet në këto vargje të famshme kur'anore, të cilat gjithashtu i kanë dhënë emrin Islam fesë së sjellë nga Muhammed ibn 'Abdullāh - paqe e bekime pastë mbi të. **{Tashmë ata që mohuan e kanë humbur shpresën për (ta lënduar ndonjëherë) fenë tuaj, ndaj mos iu frikësoni atyre, por Mua! Sot përsosa fenë tuaj për ju dhe i plotësova favorët e Mia ndaj jush e zgjodha për ju si fe ISLAMIN}** (V: 3). Fjalimet e mbajtura nga Profeti i Bekuar gjatë “Haxhxit të Lamtumirës” kishin të gjitha një gojëtarë e bukuri të madhe, duke i përmbledhur mësimet e Islamit dhe Sunne-tin e tij, të cilin ai do ia linte porosi bashkësisë islame. Kjo është ndoshta më e paharuar e ligjëratave, e mbajtur më 9 Dhu'l-Hixhheh të vitit 10 H., afër fundit të ceremonive të “Haxhxit të Lamtumirës”, në ‘Arafat: Lavdet janë për Allahun. Ne e madhërojmë Atë, kërkojmë ndihmën dhe faljen e Tij; dhe i kthehemi Atij. Kërkojmë strehim tek Allahut nga të këqijat e vetes sonë dhe pasojat negative të veprimeve tona. S'ka kush e shmang atë që Allahu e ka udhëzuar në të drejtë dhe s'ka kush e udhëzon atë që Ai e ka shmangur. Dëshmoj se nuk ka zot përveç Allahut, që është i Vetëm e i Pashoq dhe dëshmoj se Muhammedi është shërbëtori dhe i dërguari i Tij. Ju këshilloj, o robër të Allahut, t'i frikësoheni Allahut dhe ju nxis t'i bindeni Atij dhe e hap fjalën me atë që është e mirë.

Tani duke vazhduar, o njerëz,

më dëgjoni; do t'ju kumtoj një mesazh. Sepse nuk e di nëse do të kem rastin për t'ju takuar ndonjëherë në këtë vend, pas këtij viti.

O njerëz, padyshim që gjaku juaj, prona juaj dhe nderi juaj janë të shenjtë e të padhunueshëm deri kur të shfaqeni përpara Zotit tuaj, porsì shenjtëria e kësaj dite tuaj, në këtë qytet tuajin. Vërtet, do ta takoni Zotin tuaj dhe Ai do t'ju pyesë për veprimet tuaja. Pa shihni, a e përcolla mesazhin? O Allah, dëshmo.

Prandaj ai që mban me vete ndonjë amanet, duhet t'ia rikthejë personit që ia ka lënë atë.

Bëni kujdes; askush nuk është përgjegjës për kryerjen e një krimi përveç atij që e bën atë. Asnjë bir nuk përgjigjet për krimin e të atit dhe as babai nuk përgjigjet për krimin e të birit.

Vini re, o njerëz, dëgjoni fjalët e mia dhe kuptojini ato! Duhet ta dini se muslimani është vëllai i muslimanit dhe muslimanët janë një vëllazëri. Asgjë nga përkatësitë e të vëllait nuk është hallall për muslimanin, përveç asaj që ai ia lejon vetë. Prandaj, nuk duhet t'i bëni padrejtësi vetes. O Allah, a e përcolla mesazhin?

Dëgjoni, gjithçka nga *xhāhiliyye*-ti është nën këmbët e mia. Gjaktarrjet e Kohës së Injorancës hiqen. Vërtet, gjaktarrja e parë që po anulloj është gjaktarrja e Ibn Rabī'eh ibn Hārithit të rritur në fisin e Sa'dit, që u vra nga Hudheili. Kamata e Kohës së Injorancës hiqet. Por do të merrni kapitalin tuaj. Mos bëni zullum se nuk do ju bëhet zullum. Allahu ka urdhëruar se nuk ka kamata. Kamata e parë që po anulloj është e 'Abbās ibn 'Abdul-Muttalibit. Vërtet, ajo anulohet krejtësisht.

O njerëz, kijeni frikë Allahun lidhur me gratë tuaja. Ju i keni marrë në amanet nga Zoti dhe ju janë bërë të lejuara pjesët e tyre intime me fjalën e Zotit. Pa dyshim që ju janë dhënë disa të drejta mbi gratë tuaja dhe grave tuaja disa të drejta mbi ju. E drejta juaj mbi to është se ato nuk duhet të lejojnë askënd që ju nuk e pëlqeni të shkelë shtretërit tuaj, dhe ato s'duhet të lejojnë askënd që ju nuk doni në shtëpitë tuaja. Nëse kryejnë një veprim të tillë, atëherë Allahu ju lejon t'i qortoni, t'i mbani të

veçuara në shtretër dhe t'i rrahni, por jo rëndë. Nëse heqin dorë, ato duhet të marrin furnizim dhe veshje të drejtë nga ju.

Kujdes, merreni me butësi reko-mandimin e dhënë për gratë. Sepse ato janë ndihmëse për ju. Ato nuk zotërojnë asgjë për vete dhe ju s'mund të keni prej tyre më tepër se aq. Nëse ju binden kësaj, atëherë nuk duhet t'i trajtoni padrejtësisht. Pa shihni, a e përcolla? O Allah, dëshmo.

O njerëz, dëgjoni e binduni edhe nëse një skllav i gjymtuar abisinas bëhet sundimtari juaj, që ekzekuton Librin e Allahut mes jush. O njerëz, padyshim Allahu ia ka caktuar gjithkujt hakun e vet. Nuk i vlen testamenti asnjë trashëguesi dhe nuk lejohet testament (*wasijet*) për më shumë se një të tretën (e pronës).

Fëmija i takon shtratit (martesor) dhe për kurorëshkelësin është gurrëzimi. Ai që ia mvesh gje-nealogjinë një tjetri përveç të atit ose pretendon përkatësi ndaj tjetërkujt veç të zotit, mallkimi i Allahut, i engjëjve dhe i njerëzve - i të gjithë atyre - goftë mbi të. Allahu nuk do të pranojë prej tij as pendim, as vepra të mira.

O njerëz, padyshim Shejtani është i zhgënjyer nga të qenit i adhruar ndonjëherë në këtë tokë tuajën. Por ai është i kënaqur që t'i bindeni në çështje të tjera që ju i menden si vogëlsira nga veprimet tuaja. Prandaj ruajuni atij në fenë tuaj.

Vërtet, kam lënë pas në mesin tuaj atë që, nëse kapeni pas saj, nuk do të shmangeni kurrë më pas - diçka të spikatur: Librin e Allahut dhe Sunne-tin e të Dërguarit të Tij.

O njerëz, Xhibra'ili më erdhi me *selām* nga Zoti im dhe tha: 'Vërtet, Allahu Fuqplotë e i Madhërishëm ua ka falur të metat njerëzve të 'Arafatit dhe të Faltores.

'Umer ibn el-Khattābi u ngrit dhe tha: 'O i Dërguari i Allahut, a vetëm neve?' Ai u përgjigj: 'Juve dhe atyre që do të vijnë pas jush deri në Ditën e Ringjalljes.'

Dhe kur të pyeteni për mua, çfarë do të thoni? Ata u përgjigjën: 'Dëshmojmë se e ke përcjellë mesazhin, kryer përgjegjësinë dhe tërhequr vërejtjen.'

Atëherë ai tha, duke ngritur gishtin e unazës drejt qiellit dhe

duke ua treguar njerëzve: 'O Allah, dëshmo; O Allah, dëshmo; O Allah, dëshmo.'

Gjatë kthimit nga Meka për në Medinë ndodhi një ngjarje madhore në Ghadīr Khumm, pranë një pellgu me ujë - një incident ky, që e ka ndikuar historinë e Islamit deri sot e kësaj dite. Ishte pikërisht në këtë vend që, sipas një pjese të muslimanëve të quajtur “mbështetësit e 'Aliut” (*shī'atu 'Alī*) dhe më vonë të njohur si shī'itët, Profeti i Bekuar e zgjodhi 'Aliun si zëvendësin dhe trashëguesin e tij. Edhe burimet sunnite e tregojnë ngjarjen e Ghadīr Khummit, por natyrisht e interpretojnë atë në një mënyrë tjetër. Për ta, lavdërimi i 'Aliut nga Profeti i Bekuar edhe si “trashëgim-tari” i tij nuk donte të thoshte zëvendësim politik në mënyrën siç do ta kuptonin më vonë çështjen juristët sunni. Gjithsesi, ky incident është ngjarja historike që simbolizon dhe gjithashtu kristalizojnë perspektivat e ndryshme të sunnizmit dhe shī'izmit, madje edhe gjatë jetës së Profetit të Bekuar dhe në njëfarë kuptimi shpalos së jashtmi atë që ekzistonte që më përpara në shpirtin e themeluesit të fesë. Sepse pa dyshim, këto dy interpretime madhore të Islamit - që të dyja ortodokse dhe të vendosura nga duart e Providencës brenda shpalljes islame, për të integruar mentalitete dhe lloje të ndryshme në perspektivën njësuere të Islamit - pasqyrojnë dy dimensionet përbrenda shpirtit të Profetit të Bekuar dhe ishin reflektuar te shokët e tij më të ngushtë. Asnjë fe që është e destinuar të përfshijë shumë kombe dhe popuj nuk mund të kufizohet në vetëm një interpretim. Uniformiteti nuk është unitet, por antiteza e tij. Megjithë luftërat dhe tensionet historike, uniteti i Islamit nuk u shkatërrua më shumë nga divergjenca sunni-shī'i sesa nga katër shkollat sunnite të ligjit. Megjithatë, ky unitet kërcënohet sot nga depërtimi i modernizmit në të gjitha format e tij, përfshi fanatizmin fetar sipas modeleve të huaja dhe manipulimin e dallimeve sunnite-shī'ite nga forcat politike ndërkombëtare, e jo nga interpretimet e Ghadīr Khummit që shënon kristalizimin e jashtëm të dallimeve sunnite-shī'ite [dhe] i cili vetëm e shpalosi së jashtmi, në çastin prov-

idencial, atë që ishte shkruar ta manifestonte veten përmes ecures së historisë islame. Sidoqoftë, më poshtë vijon tregimi i ngjarjes së Ghadër Khummit dhe i ligjëratës së famshme të Profetit të Bekuar, sipas një burimi tradicional shī'i: Kur ceremonitë e haxhxit përfunduan, Profeti (paqe pastë mbi të dhe pasardhësit e tij), i ndjekur nga 'Aliu dhe muslimanët, u nisën për në Mekë. Para se të mbërrinin në Medinë, ai u ndal, edhe pse ai vend nuk kishte qenë kurrë vendndalesë për karvanet, sepse nuk kishte as ujë, as gjelbërim. Arsyeja e fushimit në një vend të tillë ishte se vargjet e ndritura të Kur'anit i zbritën fuqishëm, duke e urdhëruar që ta vendoste 'Aliun në kalifat. Ai kishte marrë më parë shpallje në po këtë drejtim, por jo që ta kishin përcaktuar shprehimisht kohën e kurorëzimit të 'Aliut, kurorëzim të cilin pra, ai e kishte shtyrë që të mos nxitej ndonjë kundërvënie dhe disa të braktisnin fenë. Sikur turma e haxhinjve ta kishte kaluar Ghadër Khumin, ata do të ishin shpërndarë nëpër vendet e tyre të ndryshme; prandaj Zoti i botërave dëshiroi që ata të mbledheshin në këtë vend, në mënyrë që të gjithë ta dëgjonin se ç'do t'i thuhej prijësit të besimtarëve dhe që dëshmia për çështjen në fjalë të ishte e plotë, e që asnjë musliman të mos kishte ndonjë shfaqësime për të mos e dëgjuar emërimin. Ky ishte mesazhi nga Më i Larti: **{O i Dërguar, kumtoje atë që t'u zbrit nga Zoti yt, sepse nëse nuk e bën, nuk do ta kesh kumtuar aspak shpalljen; dhe Zoti do të të mbrojë nga njerëzit, sepse Zoti nuk e udhëzon popullin mohues}** (V: 67) Duke u urdhëruar kështu pre-razi për ta caktuar 'Aliun si zëvendësin e tij dhe duke u kërcënuar me dënim nëse e shtynte, kur Vetë Zoti ishte bërë siguresi i tij, Profeti ndaloi në këtë vend të pazakontë dhe muslimanët zbritën rreth tij.

AMANETI

Meqenëse dita ishte shumë e nxehtë, ai i urdhëroi ata të strehoheshin nën disa pemë me gjemba. Pasi u kërkoi që samaret e deveve të grumbulloheshin për të bërë një *minber*, ai urdhëroi muezinin e vet t'i thërriste njerëzit rreth tij. Shumica prej tyre i kishin hedhur pelerinat mbi këmbë për t'u mbrojtur nga të nxehtit e madh. Kur u mbledhën të gjithë, Pejgamberi u ngjiti në minberin prej samareve dhe, duke e thirrur pranë vetes prijësin e besimtarëve, e vuri atë në të djathtë. Muhammedi - paqe e bekime pastë mbi të dhe familjen e tij - i shprehu falënderimin Allahut dhe atëherë u drejtoi njerëzve një ligjëratë elokuente, në të cilën parashikoi vdekjen e vet dhe tha: 'Jam thirrur te porta e Zotit dhe është afruar koha kur do të nisem për te Zoti, fshehur qoftë prej jush,

dhe për t'i dhënë lamtumirën kësaj bote të pavlerë. Po lë mes jush dy gjëra, të cilave po t'u përmbaheni nuk do të devijoni kurrë: Librin e Allahut dhe pjesëtarët e familjes sime (Ehlu'l-Bejtin), që nuk do të ndahen nga Libri i Allahut gjersa të takohen me mua te bazeni i Keutherit.' Atëherë, me një zë të lartë, ai pyeti, 'A nuk kam më tepër autoritet mbi ju sesa vetë ju?' dhe njerëzit pohuan. Pastaj, ai mori dorën e 'Aliut dhe e ngriti aq lart, sa që iu duk e bardha e sqetullës dhe tha: 'Kujtdo që më merr mua për *mawla*-in [mbikëqyrësin, kujdestarin, prijësin] e tij, 'Aliu i është *mawla*. O Zot, bëhu mik i atij që e miqëson 'Aliun dhe bëhu armiku i tërë armiqve të tij; ndihmoji ata që e ndihmojnë atë dhe braktisi ata që e braktisin atë.' Ishte gati mesditë dhe pjesa më e nxehtë

e ditës, dhe Pejgamberi zbriti nga minberi e fali dy rekate derisa hyri dreka e me t'u thirrur ezani, Pejgamberi dhe muslimanët falën drekën, me ç'rast ai shkoi në çadrën e vet, përbri së cilës urdhëroi të ngrihej një çadër për prijësin e besimtarëve. Kur 'Aliu u ul në çadër, Profeti i Bekuar i urdhëroi muslimanët, grupe-grupe, të prisnin 'Aliun, ta uronin për ngjitjen në Imamet dhe ta përshëndesnin me fjalën *emir* (prijës) dhe mbret i besimtarëve. E gjithë kjo u bë si nga gratë ashtu edhe nga burrat, ku askush s'dukej më i gëzuar për emërimin e 'Aliut sesa 'Umeri... "Hadithet që po ndjekim tani pohojnë se Profeti i Bekuar urdhëroi të ndërtohej këtu [në Ghadër Khumm] një *minber* me gurë, në të cilin ai u ngjiti dhe tha, 'Zoti është i denjë për falënderim dhe madhërim, duke

qenë i Lartësuar në Njëshmërinë e Tij dhe i Lavdishëm në sovranitet; madhështia e Tij i është shpalosur të gjitha krijesave të Tijja, gjithdija e Tij shtrihet mbi çdogjë dhe plotfuqia e Tij sundon mbi të tërë. Ai është përjetë Zot i madhërisë së Tij dhe i denjë për çdo lavdërim e adhurim. Ai i krijoi qiejt e lartë dhe shtroi tokat e ulëta. Ai është më i shenjtë dhe pafundësisht i pastri nga çdo e metë, Zoti i engjëjve dhe i Shpirtit (*rūh*). Ai është bujar ndaj të gjitha krijesave të Tijja dhe u dhuron mirësi të gjithë atyre që i afron në portën e pendesës së Tij. Ai i sheh të gjithë sytë, por ato s'e shohin dot. Ai i furnizon mëshirshëm krijesat e Tij dhe është Zoti i dijes e i dinjitetit. Mëshira e Tij shtrihet mbi gjithçka dhe çdo gjë i detyrohet mirësisë së Tij. Ai dënon sipas drejtësisë. Hakmarrja e Tij

nuk nxiton dhe Ai ndëshkon me më pak se ç' meritohet. Ai i njeh të fshehtat e të gjitha zemrave dhe prej Tij asgjë nuk është e fshehur. Atij asgjë nuk i është sekret ose e dyshimtë. Ai përfshin të gjitha gjërat dhe është Fuqplotë mbi të gjithë. Asgjë nuk i ngjan Atij. Ai krijoi gjithçka kur nuk kishte akoma asgjë. Ai është i përjetshëm e i pasosur. Ai sundon me drejtësi ndër njerëz. Nuk ka Zot përveç Tij. Ai është i plotfuqishëm me hak për të ekzekutuar çfarëdo që të deklarojë dhe të gjitha veprat e Tij janë me urti. Ai di çdo çështje të imët që bëhet dhe është Krijuesi i thërmijave më të vogla. Në atë që është e dukshme dhe e qartë është e pamundur të përshkruhet madje edhe një pjesë nga përsosja që Ai shpalos. Mënyra e Tij e të qenit është e panjohur dhe rreth mistereve të Tij nuk njihet asgjë, përveç asaj që Ai shpall. I dëshmoj njerëzimit, pasha natyrën e Tij të shenjtë, se Ai është Zoti përveç të Cilit nuk ka Zot tjetër dhe asnjë qenie tjetër s'është e denjë për t'u adhuruar. Ai e ka mbushur botën me shpalosjet e shenjtërisë, kul-lueshmërisë, dritës dhe pranisë së Tij e që nga përjetësia në përjetësi Ai i ndriçon të gjithë. Ai është Zoti, që ekzekuton vendimet e Veta pa këshillën e asnjë qenieje inteligjente dhe nuk ka shok në urdhërimin e veprave të Tij, as kundërshti në këshillat e Tij. Ai i krijoi të gjitha gjërat pa ndonjë model dhe i solli në ekzistencë pa u trazuar lidhur me të. Ai e krijoi njeriun nga mosekzistenca dhe përveç Tij nuk ka Krijues. Ai i vendosi fuqimisht veprat e Tij dhe i dhuntisi me peshqeshe krijesat e Veta. Ai është i Drejti, që nuk shtyp kurrë dhe më i Mëshirshmi, tek i Cili kthehen të gjitha gjërat. Dëshmoj se Ai i nënshtron të gjitha gjërat para madhërisë së Vet me anë të madhështisë së Tij të jashtëzakonshme. Ai është Mbreti universal, i Cili ndërtoi qiejt dhe e udhëzon diellin e hënën për të mirën e krijesave të Tij, trupat e të cilëve do të rrotullohen deri në një kohë të caktuar. Ai ul perden e natës mbi faqen e ditës dhe perden e ditës mbi faqen e natës. Ai është dërmuesi i çdo armiku dhe shkatërruesi i çdo djalli. Asgjë nuk përkon me Atë dhe nuk është si Ai. Ai është Një, Zoti i të gjitha krijesave, i Vetmi të Cilit mund t'i drejtohen në nevojat e tyre. Ai as nuk është atësor e as birësor në natyrën e Tij dhe nuk i nënshtrohet rastësisë. Ai adhurohet në Njëshmërinë e Tij dhe është Zoti i madhërisë. Ai synon e vepron; dëshiron e pas-taj urdhëron dhe njeh e numëron të gjitha gjërat. Ai bën të vdesë dhe pas vdekjes rikthen në jetë. Ai pasuron dhe varfëron. Ai bën të qeshet dhe të qahet. Ai afron dhe largon. Nganjëherë ndalon dhe nganjëherë lejon. Sovraniteti është privilegji i Tij i veçantë. Ai është i denjë për adhurimin më të mirë. Gjithçka është në dorën e Tij dhe Ai është i Plotfuqishëm mbi të gjithë.

Ai është ngadhënjës dhe falës, Dëgjuesi i lutjes, Dhënësi i madh i mirësive. Ai numëron frymëmarrjet dhe është Ruajtësi i xhinnëve e i njerëzimit dhe asgjë nuk është e vështirë a e mundimshme për Atë e as që e lodhin Atë ngulmimet e kërkuesve. Ai është mbrojtësi i të mirëve dhe u dhuron të mira të përparuarve. Ai është Zoti i besimtarëve dhe ruajtësi i gjithësisë; Zoti të Cilit i takon falënderimi i të gjitha krijesave të Tij, si në kohën e begatisë së tyre, ashtu dhe në stinën e fatkeqësisë së tyre më të madhe. Unë besoj në Atë dhe në engjëjt, librat dhe profetët e Tij. Unë i dëgjoj urdhrat e Tij, u bindem atyre, nxitoj për të bërë gjithçka që e kënaq Atë dhe pranoj çdo gjë që Ai dëshiron të dërgojë; e tillë është dëshira ime për të kryer urdhrin e Tij dhe e tillë është frika ime për hakmarrjen e Tij; sepse Ai është Zoti, prej zemërimit të të Cilit nuk ka strehim, ndonëse shtypja është e pamendueshme prej Tij. E mbaj veten shërbëtor të Tij. E deklaroj Atë si mbrojtësin Tim dhe shpall atë që Ai më ka kumtuar, i frikësuar se, po të mos e bëja, një ndëshkim i madh do të binte mbi mua, të cilin askush, sado i stërvitur në dredhi, nuk mund ta mënjanojë, sepse nuk ka Zot përveç Tij. Vërtet, Ai më ka shpallur se nëse nuk e kryej atë që më ka urdhëruar, nuk do t'i jem besnik profetësisë së Tij; padyshim, Ai më garanton siguri nga dëmi i njerëzve dhe është i aftë ta largojë ligësinë e tërë armiqve. Ai tregon mëshirë ndaj miqve të Tij. Zoti, o njerëz, më ka shpallur një urdhër, të cilin nuk kam gabuar duke mos jua kumtuar deri më sot, e të cilin tani po jua komunikoj. Tri herë më ka vizituar Xhibra'ili me një përshëndetje nga Zoti im dhe më ka urdhëruar që duhet të ngrihem këtu dhe t'u deklaroj të gjithëve, të bardhë e të zinj, se 'Alī ibn Ebī Tālibi është vëllai, trashëguesi, dhe zëvendësi im, si dhe udhëheqësi pas meje. Pozita dhe marrëdhënia e tij ndaj meje është si ajo e Harunit ndaj Mūsait, vetëm se nuk do të ketë profet pas meje. Ai është ligjërues mbi ju, me autoritetin për të komanduar, pas Zotit dhe profetit të Tij. Ky është kuptimi i ajetit, që më i Larti më ka shpallur në Kur'an: **{Vërtet, kujdestari juaj është Zoti, dhe i Dërguari i Tij, dhe besimtarët që e falin namazin dhe e japin zekatin duke bërë ruku'}** (V: 55)...

DALLIMET

E di se i Lartësuar i nuk do të jetë kënaqur përderisa të mos e kryej atë që më ka urdhëruar. Dijeni atëherë o njerëz, se Zoti i gjithësisë e ka caktuar 'Alīun të jetë prijësi dhe sunduesi juaj, imami e udhëheqësi juaj dhe e ka bërë të bindurit ndaj tij të detyrueshëm për muhaxhirët dhe ensarët, qytetarët dhe beduinët, arabët dhe persianët, të lirët dhe robërit, të voglin e të

madhin, të bardhin e të ziun, për të gjithë ata që e adhurojnë Zotin në Njëshmërinë e natyrës së Tij. Mbi të gjithë këta zgjatet autoriteti i 'Alīut dhe mbërrijnë urdhrat e tij. Kushdo që nuk i bindet atij është i mallkuar dhe të gjithë ata që ia japin hakun bindjes ndaj tij do të gëzojnë mëshirën e Allahut. Dhe këdo që dëshmon për të vërtetën dhe të drejtat e tij, e dëgjon dhe i bindet atij, Zoti do ta falë. O njerëz, kjo është hera e fundit që po rri në një tubim të tillë; atëherë dëgjojin fjalët e mia, bindjuni udhëzimeve të mia dhe pranojin urdhrat e Zotit tuaj. Vërtet, Zoti është Mbikëqyrësi i jetës suaj dhe Krijuesi juaj e pas Tij pejgamberi i Tij Muhammedi është mbikëqyrësi juaj, i fuqizuar për të drejtuar, për t'i udhërrëfyer këshillimet tuaja dhe deklaruar të nevojshmen. Pas meje, 'Alīu është prijësi dhe udhëheqësi juaj, në ndjekjen e urdhëresave të Zotit të gjithësisë..."—**—Versioni sunni i këtij episodi është sigurisht jo identik me atë shī'i por ka një mori referencash në literaturën sunnite të *hadith*-it lidhur me marrëdhënien e veçantë të Profetit të Bekuar e 'Alīut si dhe me ngjarjet e Ghadīr Khummit, të cilat sigurisht janë interpretuar në një mënyrë tjetër nga juristët sunni. Për shembull, i famshmi *hadith ul-menzileh*, ku Sa'd ibn Ebī Wakkāsi tregon se Profeti i Bekuar iu drejtua 'Alīut me fjalët: "A nuk je i kënaqur të jesh për mua siç ishte Hārūni për Mūsain, veçse se nuk do të ketë profet pas meje?" është parë të transmetohet në mëse njëqind versione nga burimet sunnite. Përsa i përket vetë *hadith*-it të Ghadīr Khumm-it, burime të tilla të mirënjohura si *Sunen*-et e Ibn Māxhes, Tirmidhiut dhe *Musned*-i i Ahmed ibn Hanbelit e përmendin atë në veçanti. Tek Ibn Māxheh (*el-Mukaddimeh*, bāb 11, *hadith* nr. 116, vëll. I, Kairo, 1954) në një *hadith* që i referohet 'Alīut, Profeti i Bekuar thotë: "Dhe ai është *mawlā*-i i kujtdo që unë i jam *mawlā*." Tek Tirmidhiu (*Kitāb el-menākib*, bāb 20, vëll. V, fq 633, Kairo, p.d.) dhe Ahmed ibn Hanbeli (vëll. I, ff. 1, 84, 118, 119, 152, 331 dhe vëll. IV, ff. 281, 327, 370; e madje edhe në mjaft vende të tjera, Beirut, p.d.) ky *hadith* përsëritet në formën: "Kujtdo që unë i jam *mawlā*, vërtet 'Alīu i është *mawlā*." Prandaj, çështja thelbësore nuk është vërtetësia e ngjarjes së Ghadīr Khumm-it apo zgjedhja e 'Alīut si *mawlā* përpara bashkësisë islame, e konfirmuar nga aq shumë burime sunnite dhe shī'ite, por domethënia e fjalës *mawlā*, e cila u kuptua në mënyra të ndryshme nga bashkësitë sunnite e shī'ite, përkatësisht. Kjo fjalë vjen nga rrënja *w-l-j* në arabisht dhe termat *walī* e *mawlā* shfaqen në Kur'anin Fisnik, ku edhe janë interpretuar në mënyra të ndryshme nga komentues të ndryshëm. Termat e nxjerrë nga

kjo rrënjë nënkuptojnë njëherësh mik, sundimtar, kujdestar e trashëgimtar dhe shumë koncepte të tjera kyç, që janë shtjelluar ndër shekuj nga mendimtarë islamë, ku termi *welājeh/wilājeh* është një nga më kompleksët në mendimin islam. Prandaj, s'ka dyshim se *mawlā* me siguri e përmban në të vërtetë kuptimin e kujdestarit dhe trashëgimtarit, por ajo nëse ai nënkupton edhe udhëheqës i bashkësisë në sensin politik si zëvendës i Profetit të Bekuar apo jo është pika mbi të cilën nuk është rënë dakort gjatë caktimit të 'Alīut si "zëvendës" i tij.

MIRËKUPTIMI MES MUSLI-MANËVE

Sot, ajo që ka rëndësi është krijimi i një mirëkuptimi më të thellë ndërmjet sunnive dhe shī'itëve mbi bazën e fakteve historike të kuptuara tradicionalisht, por me interpretime të freskëta në drejtim të harmonisë mes të gjitha shkollave të mendimit islam dhe duke iu referuar vetë Profetit të Bekuar në qenien, mendimet dhe veprimet e të cilit u njësuan të gjitha shpalosjet e vërtetësishme të Islamit në një unitet që duhet t'u shërbejë si pikë referimi dhe model tërë brezave të muslimanëve e veçanërisht të sotmit, që ka aq shumë nevojë për bashkim. Sidoqoftë, Ghadīr Khummi mbetet një nga çastet më domethënëse të jetës së Profetit përsa i përket historisë së mëvonshme të bashkësisë islame.

Pas kësaj ngjarjeje madhore, Profeti i Bekuar u kthye në Medine duke i patur plotësuar detyrat e tija tokësore dhe prandaj, ndonëse dukej në shëndet të plotë e në fakt po përgatitej për një fushatë në veri dhe po kryente punët e shtetit, ai u rithirr të Zoti i tij. Ai u sëmur papritur, duke u kapluar nga ethet. Pas tri ditësh sëmundjeje të fortë ai kaloi në duart e Krijuesit, më 13 Rebī' ul-ewwel të vitit 10 H. duke lënë pas vetes një punë që ishte sa e qëndrueshme aq edhe madhështore. Me Vullnetin e Allahut, jetimi i gjorë i Mekës e kishte shndërruar përgjithmonë tërë historinë njerëzore. Trupi i tij tokësor u varros nga 'Alīu, Fātimja dhe anëtarët e tjerë të familjes së tij në po atë shtëpi ku ai jetoi, ndërkohë që disa medinas po debatnin të ardhmen e bashkësisë islame në xhaminë aty pranë. Shpirti i tij i lartësuar u ngjit në qiellin më të lartë, te Prania Hyjnore, për të ruajtur dhe mbrojtur me Dëshirën e Allahut fazën e fundit të udhëtimit të karvanit të jetës së atij segmenti madhor të njerëzimit që është destinuar të ndjekë fenë e sjellë nga ai në këtë botë, fenë e Islamit e cila do të zgjasë gjersa në këtë botë të jetojnë dhe të marrin frymë njerëz.

Paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi atë që ishte vetë mëshirë për botën.

Ibrahimi dhe Ismaili shëmbëlltyrë e sakrificës

“

Ibrahimi, babai i pejgamberëve, është dashur të sprovohet me një sprovë të jashtëzakonshme, sepse ai ishte prej Ulul azmit dhe ishte halilullah (mik i Allahut). Ai është i njohur në histori si shkatërrues i madh i idhujve, kampion i monoteizmit të pastër dhe luftëtar i pakompromis kundër miteve e injorancës politeiste. Ai qe njeri i sakrificës, demaskues i shtypësve, tiranëve, hipokritëve dhe ego-istëve.

Ajni Sinani

Gjatë gjithë jetës së tij në shërbim ndaj Allahut Ibrahim a.s. lutej që të ketë pasardhës, dhe sa më shumë që kalonin vitet dhe plakej aq më shumë i shtohet dëshira për të pasur fëmijë: “Zoti im, më dhuro mua (një fëmijë) prej të mirëve!” (Es Saffat: 100). Allahu ia plotësoi dëshirën në pleqëri dhe e mëshiroi duke e gëzuar me Ismailin a.s.: “Ne e gëzuam atë me një djalë që do të jetë i butë (i sjellshëm).” (Es Saffat: 101). Për Ibrahimin a.s. Ismaili i vogël nuk ishte vetëm një fëmijë i shumëpritur, por ishte kurorëzim i një dëshire pas një kohe të gjatë vuajtjesh, fryt i jetës së tij dhe

manifestim i mëshirës së Zotit ndaj tij. Ismaili u rrit në shtëpinë e Ibrahimit a.s. plot gëzim, i rrethuar me dashurinë atërore të babait. Por Allahu kishte një plan dhe kishte vendosur që gjërat të merrnin një rrjedhë tjetër për Ibrahimin dhe Ismailin.

ENDRRA

Ibrahimi a.s. pa në ëndërr se iu urdhërua ta bëjë kurban, për hir të Zotit, birin e tij, Ismailin 13 vjeçar. Atij i ishte dashur të priste 83 vjet që t'i lindte një djalë dhe të ndiente e të manifestonte dashurinë atërore ndaj tij. Kjo ishte një sprovë e vështirë për të. Ibrahim i ishte nënshtruar dhe dorëzuar Allahut plotësisht me tërë qenien e tij dhe pa kushte, sepse ai bartte në vete fuqinë e besimit dhe premtimin e dhënë. Fuqia e fesë dhe imani i tij i paluhatshtëm kishin bërë që ai të ishte i gatshëm ta çonte në vend vullnetin e Allahut dhe të jepte çdo gjë nga vetja e tij. Allahu duke e vënë në sprovë Ibrahimin deshi që ai të dëshmonte besimin dhe fenë e tij.

Është vështirë të përshkruhet gjendja e Ibrahimit. Mjafton të përfytyrohet ajo skenë dhe na kaplon rrëqethja. Si mund ta merrte Ibrahim djalë të tij, frytin e jetës, gëzimin e zemrës, që e kishte pritur gjithë jetën, ta shtrinte në tokë dhe të vendoste thikën në qafën e tij për ta therur atë!? Mirëpo, kur Allahu ia kërkoi Ibrahimit një gjë të tillë, ai nuk u mundua të gjente pretekste të ndryshme për t'iu shmangur punës dhe as që u përpoq ta kuptonte arsyen e urdhrit, por vendosi të realizonte atë në emër të Zotit dhe për hir të Tij. Ky ishte një veprim madhështor, sepse për Zotin duhet të sakrifkohet çdo gjë, madje edhe më shumë se jeta personale. A e kuptojmë ne dhe a e vlerësojmë si dhe sa duhet personalitetin madhështor të Ibrahimit a.s.?

Ibrahimi do ta kishte më lehtë që të therej nga Ismaili! Dhe jo ta therte Ismailin e ri, kurse babai plak të jetonte. Por ky ishte urdhër i Zotit. Prandaj, Ibrahim ia tregon të birit këtë gjë dhe kërkon të marrë mendimin e tij. Kështu në Mina ndodhi një bisedë e jashtëzakonshme mes babait dhe të birit: “... ai (Ibrahimi) tha: “O djali im, unë kam parë (jam urdhëruar) në ëndërr të të pres ty. Shiko pra, çka mendon ti?” (Es Saffat: 102).

Fjalë të frikshme! Ismaili ka

pasur mundësi që të mos përgjigjej, apo të kërkonte prej babait të tij që të përmbahej nga një gjë e tillë dhe të shihte mundësinë për ndonjë zgjidhje tjetër. Mirëpo, Ismaili i vogël qe pajisur me forcën e imanit, prandaj nuk u hamend dhe nuk tregoi pavendosmëri për asnjë çast, por kërkoi nga i ati që ta kryente urdhrin e Allahut. Ismaili me këtë vendosmëri të tij tregoi një shembull vetëfljimi të paparë për hir të asaj që është e shenjtë. Ai iu nënshtrua plotësisht vullnetit të Allahut dhe për t'i dhënë zemër të atit i tha fjalët ngushëlluese: “O babai im, punojë atë që urdhëroresh, e ti do të më gësh mua, nëse do All-llahu, prej të durueshmëve!” (Es Saffat:102).

Ibrahimi a.s. mund të tentonte t'i bënte interpretime të ndryshme ëndrrës së tij, në mënyrë që t'i shmangej zbatimit të urdhrit duke e interpretuar urdhrin për “therjen” e Ismailit në kuptimin metaforik, se me të kërkohej mbytja e “egos” e jo e Ismailit, apo diçka e ngjashme. Por, ashtu sikurse i biri, edhe i ati iu nënshtrua urdhrit të Allahut pa kurrfarë luhatjeje. Kështu ai e vendosi dashurinë ndaj Allahut mbi dashurinë ndaj vetes, pejgamberinë mbi djalë të tij dhe bindjen ndaj Zotit mbi bindjen ndaj familjes.

Përmes hedhjes së gurëve tek tri shtyllat gjatë haxhit, ne e gjuajmë iblisin e mallkuar që u mundua ta mashtronte Ibrahimin a.s që të mos e zbatonte urdhrin e Allahut. Ibrahim a.s. e kishte lidhur zemrën me Allahun. Shkoi tek vendi i prerjes. Këmbët i kishin ngrirë, por megjithatë eci dhe nuk u kthye. E vendosi Ismailin të shtrirë në fytyrë në tokë që të gjente forcë për zemrën e thyer dhe duart e shtangura. Thika me mëshirën e Allahut nuk e preu Ismailin. Atij iu dhuroi një dash dhe Allahu i thirri duke i thënë: “O Ibrahim! Ti tashmë e zbatove ëndrrën! Ne kështu i shpërblejmë të mirët! (Es Saffat: 104, 105).

Urdhri nuk ka pasur për qëllim që të flijohet jeta e Ismailit a.s. por ishte një këshillë që njerëzimi ta kuptojnë esencën e vërtetë të kësaj jete kalimtare. Ishte sinjalizim se dashuria ndaj Allahut është mbi çdo dashuri tjetër. Allahu në Kur'anin fisnik thotë: “Pasuria dhe fëmijët janë stoli e jetës së kësaj bote”. (El-Kehf: 46). Këto dy gjëra e bëjnë jetën të bukur. Nga të gjithë ne Allahu ka kërkuar që të flijojmë pasurinë, gjënë e dytë. Kurse vetëm

nga Ibrahim a.s. ka kërkuar të flijonte gjënë e parë, fëmijën e tij. Gatishmëria e Ibrahimit a.s. për të flijuar djalë e tij, do të ishte një mësim për njerëzimin se për hir të Allahut duhet të sakrifikohet pasuria dhe çdo gjë në këtë botë.

Nga ndodhia e Ibrahimit a.s. me Ismailin a.s. kuptojmë se kur ekziston vullneti për t'u kryer urdhëri i Allahut, shpërblimi mund të arrihet edhe nëse nuk realizohet sakrifica. Allahu e lartësoi Ibrahimin a.s. në shkallën më të lartë të sakrificës pa e flijuar Ismailin. Ai e ngriti Ismailin në shkallën më të lartë të flijimit të vetes për Zotin, pa u realizuar një gjë e tillë, sepse veprat vlerësohen sipas qëllimit.

BESNIKËRIA ABSOLUTE

Në ditët e sotme pjesa dërrmuese e njerëzve ia përkushtojnë jetën e tyre karrierës, pozitës, popullaritetit, famës dhe të mirave materiale. Lojalitetin e tyre ia dedikojnë familjes, popullit dhe atdheut të tyre. Shembulli i Ibrahimit a.s. dhe Ismailit a.s. na tregon se lojalitetin dhe besnikërinë absolute jemi të obliguar t'ia dedikojmë vetëm Zotit. Përmes bindjes sonë ndaj Zotit ne kuptojmë se çfarë pozicioni duhet të kemi ndaj familjes, atdheut, kombit apo të mirave të kësaj bote dhe assesit të kundërtën. Ngjarja e Ibrahimit a.s. dhe Ismailit a.s. nuk flet për vuajtjen e njeriut, por na udhëzon në përsosjen e anës njerëzore, të liruuarit nga burgu i instinktit dhe egoizmit, drejt lartësimit dhe fisnikërimit të shpirtit.

Mendësia sekulariste kërkon që besnikëria dhe lojaliteti të shprehet ndaj kombit, shtetit dhe familjes, kurse Islami na mëson se e gjithë jeta jonë duhet të jetë në shërbim të përmbushjes së obligimeve të Krijuesit. Allahu i madhërishtëm ka dashur që Ibrahim a.s. t'u mbajë leksion njerëzve. Ai na mësoi të sakrifikojmë jetën, pasurinë e fëmijët tanë për hir të çështjeve të shenjta. Meqenëse Ibrahim a.s. e dha këtë provim, sepse ai qe në gjendje të bënte atë që nuk është kërkuar prej asnjë njeriu tjetër, Allahu xh.sh. atë e quajti ummet, i barabartë me një popull të tërë. Ai u quajti ummet, sepse ai e dha provimin e gjithë ummetit:

“Vërtet, Ibrahim ka qenë shëmbëlltyrë e të mirave, adhures i Allahut, besimtar i drejtë dhe nuk ka qenë nga idhujtarët.” (En-Nahl: 120).

Tek Ibrahim, Ismaili dhe Haxheri kemi shembullin e një familjeje të nënshtuar ndaj urdhrave të Allahut. Ibrahim a.s. duhet të jetë shembull i yni se si duhet ta edukojmë familjen në bindje ndaj Krijuesit, në situata të mira dhe të vështira. Fëmijëve tanë duhet t'ia rrëfejme historinë e Ismailit i cili me forcën e imanit të tij qe i gatshëm të flijonte veten.

Kush mban Përgjegjësi

“O ti Pejgamber, qëndro i fortë në besnikëri ndaj Allahut, e mos i përfill jobsimtarët dhe hipokritët, se vërtet Allahu është i gjithëdijshëm...” (El Ahzabë – 1)

Rexhep Ziberi

Nëse i analizojmë shkaqet e shqetësimeve të ndryshme në mesin e muslimanëve të tërë Botës, në shikim të parë do të na duken si përplasje interesash, por po shikuam pak më thellë dhe me më kujdes do të shohim se aty ka vend lufta në mes të mirës dhe të ligës. Në veçanti pamja e kësaj lufte në trojet tona shqiptare është kjo:

SULMET

Nga njëra anë sulmi i komunizmit që vite me radhë u shtrua mbi Islamin dhe nderin e muslimanit dhe nga ana tjetër viteve të fundit dhuna e krizës terizimit të muslimanëve me dëshirën dhe vullnetin e tyre nën perden e transformimeve duke marrë shembujt e Botës jo-islame.

Sa i takon të parës, sistemi komunist ishte ai që dikur “intelektualët” tonë që u ushqyen me helmin e tij, sistemin në fjalë e mbivlerësonin mbi çdo gjë, mirëpo ja që tani erdhi koha kur të gjithë njëzëri e mallkojnë! A thua ç'ndodhi me këta njerëz!

Për ne interpretuesit fetarë edhe atëherë edhe sot po edhe nesër ky do të jetë ai sistem anti-fetar i cili deshi t'ia mbyll të gjitha dyert islamit, sa për ilustrim le të na shërbej fakti që në Shqipërinë Enveriste në kohën kur ky i printe Shqipërisë, brenda një pas dreke u rrënuan mbi 1750 minare, u dogjën me tonelata libra fetare islame, që kishin qenë të shkruara nga autorë të ndryshëm shqiptar, u burgosën hoxhallarë me dekada nëpër burgjet e Shqipërisë socialiste dhe ç'është me rëndësi u rrahën dhe burgosën musliman të pafajshëm, vetëm e vetëm pse u qante shpirti dhe zemra kur shikonin xhamit e mbyllura me dry, sepse vite me radhe kishin kryer namazin brenda nëpër ata xhami. Rast konkret kemi me një Tiranë të shtyrë në moshë, i cili ishte afuar afër derës së xhamisë së Ed-hem Beut në Tiranë, ishte kapur për shufrat e derës së xhamisë dhe me lot në sy shikonte xhaminë e mbyllur. I habitur nga kjo iu afrua një polic dhe e pyeti se ç'shikonte? Ky i'a ktheu, shikoj xhaminë që e keni mbyllur, sepse mu në këtë xhami dyzet vite me radhë kam bërë namaz! Vetëm për këtë fjalë e dënuan njëzet vite burg! Këtë e ka dëshmuar vetë personi deri sa ishte gjallë, po tani e dëshmojnë edhe familjarët e tij. Këtij fati nuk i shpëtuan as muslimanët e vendit tonë, por as ata të Republikës së Kosovës. Por ja që deshi Zoti i Lartëmadhërishtëm që edhe ky Sistem perëndoi dhe përsëri falet Bajrami në xhamin e Ed-hem Beut në sheshin e Tiranës! Përsëri mësuesit tonë haptazi agjërojnë muajin e Ramazanit! Përsëri interpretuesit tonë fetarë haptazi e thonë të vërtetën, pa mos nguruar nga askush!

Për paraqitjen e sistemeve të këtilla në rruzullin

tokësorë na foli mësuesi i njerëzisë para paraqitjes së tyre, Ai në hadithin e tij tha: “Pas vdekjes time hilafeti me të drejtën e Allahut do të punon tridhjetë vjet” I thanë ashabët: pas tridhjetë viteve çdo të behet o i dërguar i Allahut? Tha: “Pas atyre vijnë ata që do ta tërheqin sundimin secili kah vetvetjasa dhe do tu delë gënjeshtër në shesh” Pas kësaj thanë o i dërguar i Allahut ç'bëhet? Tha: “Më pas vijnë Sulltanët” (perandoria osmane), I thanë e pas tyre kush vjen? tha: pastaj vjen sistemi diktatorial (sistemet aktuale në skenën botërore) dhe do të zgjatë aq sa do të zgjatë, dhe pas tyre e ka radhën ligji i Allahut f.p”

Është më se e vërtetë se në skenën botërore të gjithë këto sisteme kaluan dhe deshën ose nuk deshën njerëzit, tani e ka radhën fjala e Allahut fuqplotë.

MËSUESI I NJERËZISË

Ajo që duhet të na brengosë më tepër është e dyta, imitimi botës jo islame, duke ndjekur ata në ç'do hap të jetës së tyre duke lënë anësh kulturën tonë kombëtare dhe fetare. Nga Kultura jonë kombëtare asnjëherë nuk ka qen dalja e femrës në rrugë me veshjen e sodit që faktikisht është imitim i verbër i atyre që kanë humbur ndjenjat njerëzore dhe familjare.

Poeti tha: “Popull i thonë përderisa ka moral dhe mbulesë në mesin e tyre, ndërsa si të humb morali dhe mbulesa nga ai popull,

ai ka humbur atributet e Popullit, Atij më nuk i thonë popull! Ata në atë rast janë meshkuj dhe femra, a ju betohem në Allahun se meshkuj dhe femra janë edhe kafshët!”

Mësuesi i njerëzisë kur foli për anomalitë që do të paraqiten pas vdekjes së tij në mesin e muslimanëve në transmetimin e Ebu Seid El Hudrit tha: “Do ti pëlqeni aq shumë adetet e huaja në familje ashtu siç pëlqehet nallania me nallanen në mes veti, do të ndiqni rrugën e atyre që ishin para jush pëllëmbë pas pëllëmbë, hap pas hapi, dhe përsëri në mbrëmje do të jeni të brengosur se mos vallë ju shpëtoi diç pa marrë, nëse ata hynë në birën e gjarprit edhe ju do të hyni pas tyre.”

Ashabët i thanë o i dërguar i Allahut a do t'i ndjekin jehudët dhe të krishterët tha i dërguari a.s: “E kënd tjetër pos ata”. (Ebu Isa Tirmidhiu)

Hadithi flet për dobësinë e kohës tonë për largimin e muslimanëve të sodit nga rruga islame dhe shkeljen tonë në gjurmët dhe fërkemat e atyre që nuk janë muslimanë. Kjo është sprovë dhe fitne e cila fatkeqësisht, momentalisht ka kapluar umetin Muhamedit a.s.

Përballë kësaj dhune të transformuar ne muslimanët që për shekuj kemi kryer detyrën e islamit në mesin e kombin tonë, momentalisht jo vetëm që nuk kryejmë diçka aktive por s'jemi në gjendje për ta mbrojtur brezin tonë nga anomalitë anti-islame dhe anti-njerëzore që e kanë kapluar!

Muslimani i kohës sonë nuk mund të jetë i sigurt për asgjë. Ai ndodhet nën të gjitha rreziqet që mundë të mendohen. Ideja e Islamit. Rryma e Islamit që në fakt është më e drejta dhe më e fuqishmja, në planin e përpjekjeve njerëzore sot është më e braktisura. Pejgameri a.s para pesëmbëdhjetë shekujsh na tha: “Do të vijë një kohë e tillë në mes njerëzve, ata që do të jenë të lidhur pas fesë do të jenë sikur mbajnë prush në duar” Ahmed Ibni Hambeli në Sunen.

Përballë intrigave të sotme e shmangësve nga rruga islame është bërë shumë vështirë që besimtari ta mbaj dhe ta vazhdoj fenë e vetë.

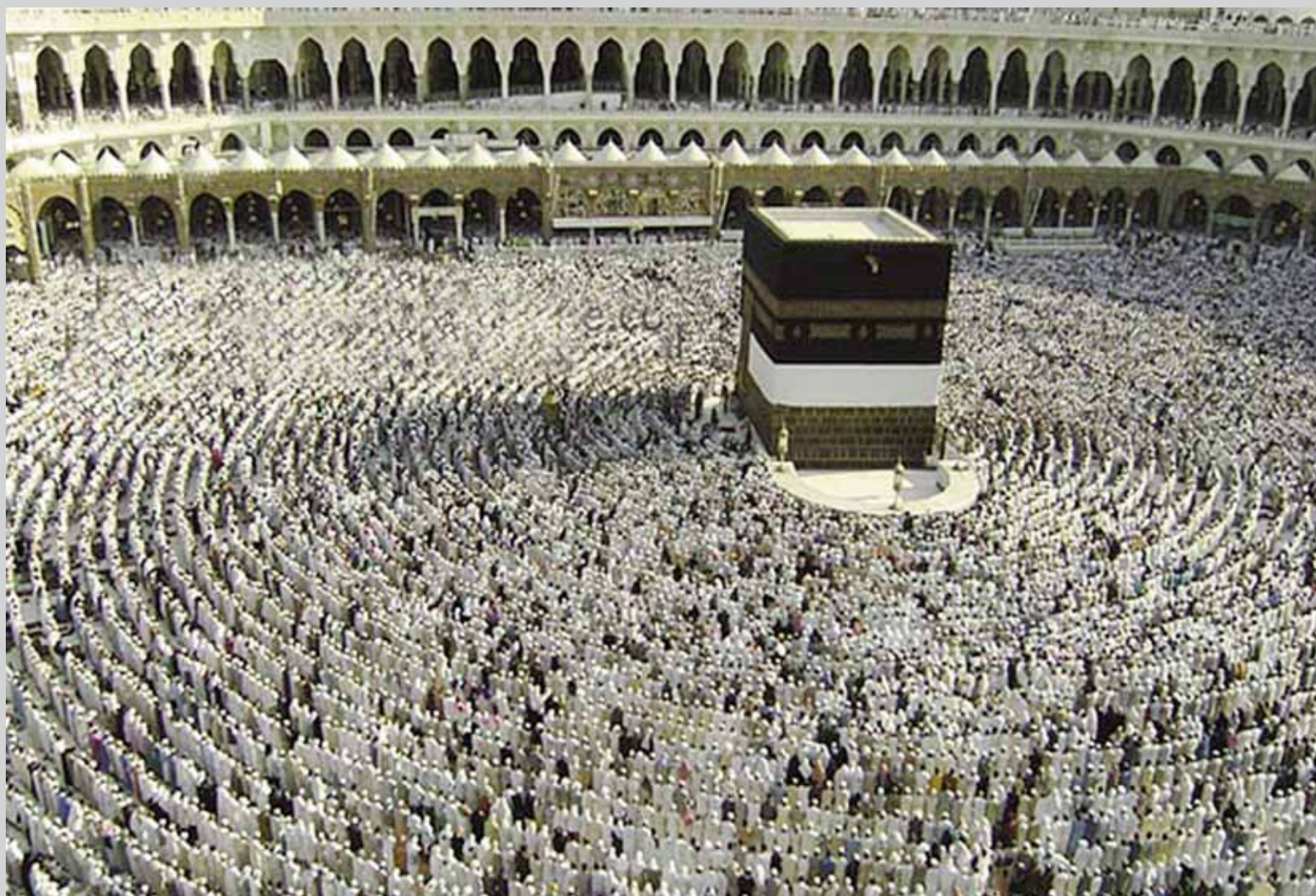
I dërguari a.s tha: “Pas meje do të ndodhin intriga të tilla, saqë personi që do të zgjohet besimtar, do të shkel në mbrëmje si mohues!” transmeton imam Muslimi.

Është një e vërtetë e dhimbshme që feja si çështja më e lartë dhe më serioze në vendin tonë është shndërruar në çështje të thjeshtë. Njerëz që s'kanë njohuri rreth islamit e mbi të gjitha që nuk kanë interes dhe respekt për të, shfaqin gjykime mbi çështjet më të rëndësishme të fesë dhe japin konkluzione e vendime. Përballë kësaj gjendjeje disa nga shërbyesit tonë fetarë heshtin ndërsa të tjerët shfrytëzojnë rastin të shkelin mbi normat islame. I dërguari i Allahut f.p në hadithin e tij na tha: “Personi që e fshehtë atë që di e për të cilën pyetet, ditën e kijametit Allahu f.p do ti verë një gozhdë prej zjarri” transmeton Ebu Davudi.

Haxhinjëve duhet patur parasyshtë se janë duke kryer një ibadet shumë të rëndësishëm islam dhe me anë të këtij ibadeti para se gjithash duhet synuar që të arrihet pëlqimi i Allahut e jo realizimi i interesave të kësaj bote

Feja është mbi të gjitha dhe sido që të jetë gjendja shoqërore ekonomike dhe politike e popullit, ç'do interpretues fetar duhet të sakrifikojë çdo lloj opinionin personal për ta thënë të vërtetën hap-tazi, sepse e kemi amanet dhe përgjegjësi nga vetë Allahu f.p., prandaj, po nuk intervenuam në raste të tilla, në me vetëdije e kemi tradhtuar amanetin e detyrës me të cilën jemi ngarkuar.

KUR'ANI

i Mrekullueshem(2)

nga Dr. Gary Miller

Nje tjeter rast qe flet per konfidencen e Muhamedit (s) ne profetesine e tij dhe ne nje force qeillore qe do ta mbronte ate dhe mesazhin e tij ishte kur ai la Meken dhe u fsheh bashke me Ebu Bekrin ne nje shpelle gjate emigrimit te tyre per ne Medine. Qe te dy i pane disa njerez qe po vinin per ti vrare, bile Ebu Bekri ishte shume i frikesuar. Padyshim, nese Muhamedi (s) ishte nje mashtrues qe perpiqej tua hidhte te tjereve ne ate qe ai ishte profet, gjithkush do te priste qe ne nje rast te tille ai do ti thonte shokut te tij: "Ej Ebu

Beker, shiko mos ka ndonje dalje tjeter nga kjo shpelle," apo "Ulu, zer nje qosh dhe mos bej zhurme". Megjithate ajo cfare ai i tha Ebu Bekrit illustroi konfidencen e tij. Ai tha: "Qetesohu, Allahu eshte me ne, dhe Allahu do te na shpetoje". Nese dikush mundohet te mashtroje te tjeret, ku e gjen ai kete natyre te shprehuri? Ne fakt, kjo strukture mendimi nuk eshte aspak karakteristike e mendjes se nje gjeneshitari e mashtruesi.

Pra, ashtu sikurse eshte permendur edhe me siper, jo-muslimanet vijne rrotull e rrotull nje qarku te mbyllur, duke kerkuar nje shpjegim – nje menyre qe

shpjegon te dhenat ne Kur'an pa ia atribuar ato origjines se tij te vertete. Ne njeran ane, te henen te merkuren dhe te premten ata thone qe ai ishte nje gjeneshitar, dhe ne anen tjeter, te marten, te enjten dhe te shtunen ata thone qe ai ishte i cmendur. Cfare ata refuzojne te pranojne eshte qe personi nuk mund ti kete te dyja; por pamvaresisht nga kjo, ata kane nevoje per te dy teorite per te shpjeguar permbajtjen e Kur'anit.

TAKIM ME NJE MINISTER

Rreth shtate vjet me pare, nje minister vizitoi shtepine time.

Pikerisht ne dhomen ne te cilen ne ishim ulur, mbi tavoline, i kthyer mbrapsht, qendronte nje Kur'an. Ministri nuk mund ta shikonte se cili liber ishte. Ne mes te nje diskutimi, une i tregova librin dhe i thashe: "Une kam besim ne kete liber." Duke pare nga Kur'ani dhe duke mos ditur se cili liber ai ishte, ai u pergjigj: "Degjo, nese nuk eshte Bibla, atehere ai eshte shkruar nga nje njeri". Si pergjigje te asaj qe ai tha, une vazhdova: "Me ler te them se cfare ka ne kete liber", dhe brenda 3 apo 4 minutash, une i tregova atij per disa gjera qe Kur'ani permend. Tamam, fill pas atyre 3 apo 4 minutave, ai

*Jo te gjithë ne duhet
te jemi eksperte per
te verifikuar ate qe
Kur'ani permban.
Besimi i dikujt shtohet
ndersa ai kerkon
dhe konfirmon te
vertetat ne Kur'an.
Dhe kjo eshte ajo qe
duhet bere gjate
gjithe jetes.*

ndryshoi pazicionin e tij duke thene: “Ke te drejte. Ate liber nuk e ka shkruar njeriu. Ate e ka shkruar Djalli”. Ne te vertete, nje person me mendime te tilla eshte shume i pafate per nje arsyetim te shendoshe. Se pari, ajo eshte nje kunderpergjigje e shpejte dhe e pa matur mire. Ajo eshte nje dalje e shpejte nga nje situatë e komforte.

Faktikisht, eshte nje histori ne Bibël qe permend se si disa cifute ishin deshmitare kur Jezusi (s) ngjalli nje te vdekur. Personi kishte 4 dite qe kishte vdekur, dhe kur Jezusi mberriti ne vend, ai tha ‘ngrihu’ dhe personi u ngrit dhe shkoi. Ne nje situatë te tille, disa cifute qe ishin prezent thane me mosbesim: “Ky eshte Djalli. Djalli e ndihmoi ate”. Sot kjo histori perseritet shume shpesh neper kisha, ne te gjithë boten dhe njerezit derdhen lote duke thene: “Ah, te kisha qene i pranishem, nuk do te kisha qene aq budalla sa cifutet.” Por ironikisht, keto persona bejne te njejten gje qe cifutet bene, kur, per tre minuta, ti u tregon atyre vetem nje pjese te vogel nga Kur'ani. Ata thone: “Djalli e beri ate. Djalli e shkroi ate liber”. Vetem sepse ato zihen ngushte ne nje qosh dhe nuk kane se cfare te thone, ata i kthehen rrugedaljes me te lehte dhe te pamatur.

BURIMI I KUR'ANIT

Nje tjeter shembull qe flet per adoptimin e ketyre rrugedaljeve ne situatë te tilla, eshte shpjegimi i **Burimit** te mesazhit te Muhamedit nga Mekasit. Ata shpesh here thonin: “Djajte i sjellin Muhamedit Kur'anin”. Dhe ashtu sikurse dhe ne shume raste te tjera, Kur'ani e jep pergjigjen per kete: Nje verset ne Kur'an (Sure El-Kalem, 68:51-53) **“E ata qe nk besuan gati sa nuk te zhduken ty me shikimet e tyre, kur e degjuan Kur'anin thane ‘Ai eshte i marre!’ Por ai nuk eshte tjeter vetem se keshille per boten”**. Keshtu ai ofron nje argument per tu pergjigjur kesaj teorie. Ne fakt ka shume ajete ne Kur'an qe kundershtojne haptas sugjerimin qe Muhamedi e merrte kete mesazh nga djajte. Per shembull, ne kapitullin 26, Allahu (swt) haptazi afirmon: **“Ate Kur'anin nuk e sollen djajte. Atyre as nuk u takon e as nuk kane mundesi. Pse ata jane penguar edhe per ta degjuar!”** (Sure Esh-Shuara). Ne nje vend tjeter (Sure En-Nahl, 16:28) ne Kur'an, Allahu ne meson: **“Kur te lexosh Kur'anin, kerko mbrojtjen e Allahut prej shejtanit te mallkuar.”**

A eshte kjo menyra qe shejtani e shkruan nje liber? Ai i thote personit: “Para se te lexosh librin tim, kerkoi Zotit te te mbroje nga une.” Kjo eshte vertet shume e ngaterruar. Vertet nje njeri mund ta kishte shkruar dicka te tille, por jo Djalli. Shume njerez thone qe ata nuk mund ti japin nje zgjidhje ketij problemi. Ne njeren ane ata thone qe Djalli nuk do ta bente dicka te tille, bile edhe nese do te mundte, Zoti nuk do ta lejonte ate, por ne te njeten kohe, ata e vene Djallin pothuajse ne te njeten pozite me Zotin. Ne nje fare menyre ata thone qe Djalli mund te beje cdo gje qe Zoti ben. Si rezultat, kur ata shikojne Kur'anin, ndonese te mahnitur me mrekulline e tij, ata akoma insistojne qe “Djalli e shkroi ate!”

Falenderimet i qofshin Allahut (swt) qe muslimanet nuk kane te njetin qendrim. Ndonese Djalli mund te kete disa munde-si, ato perseri qendrojne shume larg nga mundesite e Allahut. Dhe asnje musliman nuk do te jete i tille derisa nuk e beson kete. Dihet nga te gjithë, bile edhe nga jo-muslimanet qe Djalli shume thjesht mund te gaboje dhe do te ishte shume e mundur qe ai do te binte ne kontradikte me vetveten nese ai do te shkruante nje liber. Per kete Kur'ani t h o t e : **“A nuk e perfillin ata Kur'anin? Sikur te ishte prej dikujt tjeter, pervec prej Allahut, do te gjenin ne te shume kunderthenie.”**

MITOMANIA

Nje tjeter sulm qe ka lidhje me arsyetimet e jo-muslimaneve ne perpjekjet e tyre te kota per shpjegimin e disa ajeteve ne Kur'an, eshte edhe nje kombinim i te dy teorive qe Muhamedi (s) ishte i cmendur dhe genjeshtar. Keta njerez propozojne qe Muhamedi ishte i cmendur dhe si rezultat i kesaj ai mashtronte dhe i shtynte njerezit ne rruge te gabuara. Ka nje emer per kete ne psikologji dhe ai eshte Mitomania. Personi qe vuan me kete lloj semundje thote genjeshtra dhe me pas i beson edhe vete ato. Kjo sipas jo-muslimaneve, eshte semundja nga e cila Muhamedi (s) vuante. Por problemi me kete propozim eshte qe personi qe vuan nga mitomania, absolutisht nuk mund te flase me fakte, dhe Kur'ani eshte i teri i bazuar ne fakte. Cdo gje qe perfshihet ne te mund te provohet si e vertete. Perderisa faktet jane problemi kryesor per nje mitomaniak, terapia qe perdoret per kurimin e saj eshte ballafaqimi i personit me fakte.

P.sh. nese dikush eshte i cmendur dhe thote “une jam

mbreti i Anglise” psikologu nuk e kundërshton ate duke i thene , “jo ti nuk je mbret. Ti je i cmendur”. Ne fakt ai e ballafaqon ate me fakte dhe thote: “Dakort. Ti thua qe je mbret i Anglise. Atehere nuk me thua ku ndodhet mbreteresha sot? Ku eshte kryeministri yt dhe ku jane turperoret?” Ne kete rast, kur personi ka probleme per tja dale me faktet, atehere ai do te filloje te nxjerre arsye te kota, duke t h e n e : “Mmm...mbreteresha...ajo ka shkuar ne shtepine e se emes. Nnnndersa...kryeministri...ne fakt ai vdiq”. Eventualisht ai kurohet sepse nuk mund tja dale dot me faktet. Nese psikologu vazhdon ti paraqese atij fakte, ai ndeshet me realitetin dhe thote: “Mendoj qe une nuk jam mbret i A n g l i s e ” .

Ne Kur'an eshte perdorur pothuajse e njejta menyre qe psikologu perdor per te kuruar mitomane. Nje ajete ne Kur'an (Sure Junus, 10:57) thote: “Oh ju njerez! Juve ju erdhi nga Zoti juaj keshilla (Kur'ani) dhe sherimi i asaj qe gjendet ne kraharoret tuaj, edhe udhezim e meshire per besimtare.”

Ne pamje te pare ajeti duket i pa qarte, megjithate, per dike qe e shikon ate nen driten e shembullit qe permendem me larte, kuptimi i ajetit del mese i qarte. Ai qe e lexon Kur'anin sherohet nga deziluzionet. Ai eshte nje terapi ne thelb. Literalisht, ai i kuron njerezit e deluzionuar duke i paraqitur atyre fakte. Nje menyre trajtimi qe te bie ne sy ne Kur'an eshte ajo qe thote: “Oh ju njerez, ju thoni kete e kete per kete gje; e c'mendoni per kete tjetren? Si mund ta thoni kete gje kur dini ate tjetren?” e keshtu ne vazhdim. Kjo e detyron dike te shikojme cfare eshte e rendesishme dhe ne te njeten kohe ajo e cliron personin nga iluzione qe e bejne ate te mendojne qe faktet e prezantuara nga Allahu mund te shpjegohen shume thjesht me teori dhe arsyetime te kota.

ENCIKLOPEDIA E RE KATOLIKE

Eshte pikerisht kjo gje – konfrontimi me fakte – qe ka terhequr vemendjen e shume jo-muslimaneve. Ne fakt, ne Enciklopedine e Re Katolike, ekziston nje reference e re qe flet per kete subjekt. Ne nje artikull qe flet per Kur'anin, Kisha Katolike thote: Pergjate shekujve, shume teori jane ofruar per te shpjeguar origjinen e Kuranit...Sot asnje njeri i arsyeshem nuk i pranon keto teori... Ja pra, se si Kisha Katolike, qe ka ekzistuar per kaq shekuj, i mohon te gjitha ato perpjekje per shpjegimet e kota te Kur'anit. Ne te vertete, Kur'ani

është një problem serioz për Kishën Katolike. Ajo thotë që Kur'ani është një revelatë dhe për këtë ata e studiojnë atë. Pa dyshim ata do të donin të gjenin prova që ai nuk është, por nuk mundën. Ata nuk mund të gjejnë një shpjegim që qëndron. Por të paktën ata janë të drejtë në kerkimet e tyre dhe nuk i pranojnë interpretimet jo-thelbesore me të cilat ata mund të ndeshen. Kisha thotë që gjatë ketyre 14 shekujve nuk është prezantuar asnjë shpjegim i arsyeshëm. Të paktën ajo pranon që Kur'ani nuk është dicka që mund të kalohet pa i kushtuar vemendjen. Ndërsa ka njëzëz që janë shumë me pak të sinqertë dhe që menjëherë thonë: "Kur'ani vjen nga kjo, Kur'ani vjen nga ajo." Bile në pjesën me të madhe të rastëve ata as që e ekzaminojnë kredibilitetin e asaj që thonë.

Natyrisht, një thenie e tillë nga Kisha Katolike e bën një kristian të sotëm të ndeshet me veshitësi të shumta. Situata mund të jetë që një person ka një ide të veten për sa i përket origjinës së Kur'anit, por si pjesëtar i Kishës, ai nuk mund të veprojë sipas asaj që ai mendon. Kjo, sepse një veprim i tillë do të ishte në kundërshtim me bindjen, betimin dhe besnikërinë që Kisha kërkon. Për sa kohë që ai është pjesëtar i saj, personi duhet të pranojë pa pyetje dhe të praktikojë si pjesë e rutines së perditeshme atë që Kisha Katolike deklaron. Në thelb, nese Kisha Katolike thotë: "Mos i besoni keto informata të pa konfirmuara për Kur'anin, çfarë mund të themi atëherë për pikeveshtrim Islamik". Nese, vetë jo-muslimanet e pranojnë që ka dicka për Kur'anin – dicka që duhet konsideruar – pse atëherë njëzëzit behen aq koqeforte dhe armiqësor kur Muslimanet avancojnë pikërisht të njëjtën teori? Pa dyshim, kjo është për tu thelluar dhe për ata që janë të arsyeshëm dhe të zotët e mendjes.

DESHMIA E NJE INTELEKTUALI

Kohet e fundit, një nga intelektualët më në zë të Kishës Katolike – një person i quajtur Hans – studioi Kur'anin dhe opinionin e tij për atë që kishte lexuar. Hansi është një figurë e njohur dhe shumë i respektuar në Kishën Katolike. Pas një studimi të kujdesshëm ai prezantoi rezultatet duke perfunduar: "Zoti i foli njeriut nepermjet njeriut, Muhamedit." Perseri ky është një konkluzion i arritur nga një jo-musliman – pikërisht nga një intelektual shumë i njohur në Kishën Katolike. Une nuk besoj që Papa bie dakort me këtë, megjithatë opinionin e një figure

kaq të njohur për publikun duhet të peshojë disi në krahun e Muslimanëve. A duhet të duartroketet për atë që ai u ndesh me realitetin dhe Kur'ani nuk është dicka që mund të lihet menjëherë dhe që, në fakt Zoti vetë është origjina e atyre fjaleve. Ashtu sikurse edhe u bë e qartë nga informacioni i përmendur më lartë, të gjitha alternativat u konsumuan, kështu që shansi për gjetjen e ndonjë shpjegimi tjetër për mohimin e Kur'anit është i pamundur.

PESHA E PROVES MBI KRITIKUN

Nese libri nuk është revelatë, atëherë ai është mashtrim; dhe nese është mashtrim në duhet të pyesim, "Cila është origjina e tij? Çfarë është ajo me të cilin ne po mashtrohem?" Vertet, përgjigjet e vertetë të ketyre pyetjeve hedhin dritë mbi vertetësinë e Kur'anit dhe bëjnë të heshtin atë thenie të paqëndrueshme të pabesimtareve. Tek e fundit, nese njëzëzit insistojnë në atë që Kur'ani është një mashtrim, ata duhet të ofrojnë evidenca për këtë. Pësja e proves bie mbi ta, dhe jo mbi ne. Askush nuk mund të avancojë një teori nese nuk mund ta shfaqojë atë me fakte; kështu që une i them: "Me tregoj ndonjë mashtrim. Me tregoj çfarë është ajo me të cilin Kur'ani me mashtron mua. Me tregoj...ose përndryshe mos thuaj që ai është një mashtrim!"

ORIGJINA E UNIVERSIT DHE JETES

Një karakteristike e vecantë e Kur'anit është menyra se si ai shqyrton fenomene që i përkasin jo vetëm të kaluarës por edhe ditëve të sotme. Në fakt, Kur'ani nuk ishte vetëm një problem i vjetër. Ai akoma paraqet një problem – problem për jo-muslimanet. Sepse çdo ditë, çdo javë, çdo vit sjell evidenca të reja për atë që Kur'ani është një forcë që duhet ta pranojë – që është i vertetë dhe kjo vertetësi nuk mund të sfidohet. Psh. një ajet në Kur'an (Sure El-Enbija, 21:30) thotë: "**A nuk e dinë ata të cilët nuk besuan se qiejt e toka ishin të ngjitura, e Ne i ndame ato të dyja dhe ujin e beme baze të jetes se çdo sendi; a nuk besojnë?**" Si për ironi, ky ishte informacion për të cilin – një çift pabesimtarësh – u nderuan me Cmimin Nobel në 1973.

Kur'ani shpalos të vertetën mbi origjinën e universit – se si filloi nga një pjesë e vetme – dhe njëzëzit vazhdojnë ta verifikojnë këtë deri në ditët e sotme. Për më tepër, fakti që baza e jetes është uji nuk do të mund të perdorej lehtë për të bindur njëzëzit 14

shekuj më parë. E si mund të qëndronte dikush para 1400 vjetësh në shkretëtirë dhe të tregonte shokut të tij: "I gjithë ky (duke bërë me shenjë nga trupi i tij) është i përbërë në pjesën me të madhe prej uji. Askush nuk do ta besonte. Nuk kishte asnjë provë derisa u arrit zbulimi i mikroskopit. Ata duhet të presnin derisa të zbulonin që citoplazma, substanca baze e qelizës, ishte e përbërë prej 80% uje. E pra evidenca erdhi, dhe Kur'ani perseri i qëndroi provës së kohës.

ME GJERE MBI TESTIN E FALSIFIKIMIT

Në lidhje me testin e falsifikimit që kemi përmendur më sipër, duhet të theksojmë që edhe ato i kanë rezistuar të kaluarës dhe të tashmës. Disa nga ato janë përmendur si ilustrime të fuqisë dhe dijes së Allahut, ndërsa disa të tjera vazhdojnë të rezistojnë sfidave të ndryshme të ditëve tona. Një shembull i të parit është c'ka Kur'ani thotë për Ebu Lehebin. Kjo, fare qartë ilustron atë që Allahu, i Cili e njeh të fshehtën, e dinte që Ebu Lehebi nuk do të ndërronte kurrë mendim dhe të pranonte Islmain, dhe për këtë Allahu lajmëroi që ai do të denohej përgjithmone në Zjarr. Ky kapitull ishte një ilustrim i dijes madhështore të Allahut ashtu sikurse ishte një paralajmërim për të gjithë ata që ishin si Ebu Lehebi.

IDHTARET E LIBRIT

Një tjetër shembull i testit të falsifikimit që gjendet në Kur'an është pjesa që përmend mardhëniet ndërmjet muslimanëve dhe ciftëve. Ky verset është dhënë në menyre të atillë që të mos preke mardhëniet ndërmjet individëve të të dy feve. Në fakt ai bën një përmbledhje mbi mardhëniet midis dy grupeve perkatëse. Në thelb, Kur'ani thotë që Kristianet gjithmone do të trajtojnë Muslimanet shumë më mirë sesa Cifutet i trajtojnë ato. Në të vertetë, influenca e plote e këtij verseti mund të vihet re vetëm duke veshtruar atë me një kujdes të vecantë. Është e vertetë që shumë Kristiane dhe shumë Cifute kanë pranuar Islamin, por në përgjithësi, komuniteti Cifut është për tu parë si një armik i rezikshëm i Islamit. Për më tepër, vetëm pak njëzëz e kuptojnë qellimin e një deklaratë të tillë në Kur'an. Kjo do të kishte qenë një shans i mirë për Cifutet të sfidonin vertetësinë e Kur'anit – atë që ai nuk është një revelatë e shenjtë. Ajo cka ata duhet të bëjnë është të organizohen, të trajtojnë muslimanet mirë për disa vjet dhe me pas të thonë:

“Cfare atehere thote libri juaj i shenjte per miqte tuaj – jane ata Kristianet apo Cifutet? A e shikoni se cfare kane bere Cifutet per ju? Kjo eshte cfare ata mund te kishin bere per ta mohuar vertetesine e Kur’anit. Por kjo nuk eshte bere per 1400 vjet me rradhe. Megjithate oferta eshte gjithmone e hapur.

BLETA FEMER

Ne kapitullin e 16 (Sure En-Nahl, 16:68-69) Kur’ani thote qe *bleta femer e le folene ne kerkim te ushqimit*. Por nje person do ta kete te veshtire te gjeje me hamendje nese bleta qe fluturon eshte mashkull ose femer. “Ma do mendja ajo eshte femer” thote ai. Padyshim, shanset qe ai te kete dhene nje hamendje te sakte jane nje me dy. Qellon qe Kur’ani ka dhene nje informacion te sakte. Por qellon qe kjo nuk eshte ajo qe shume njerez besonin perpara zbritjes se Kur’anit. Si mund te dallohet nje blete femer nga nje blete mashkull. Ne fakt duhet nje specialist ta beje ate, megjithate eshte zbuluar qe bleta mashkull nuk del kurre nga foleja per te siguruar ushqimin. Por ne dramen e shekspirit, Henri IV, disa nga karakteret pershkruajne bletet dhe ata thone qe bletet jane ushtare dhe kane nje mbret. Kjo eshte ajo cka njerezit mendonin ne kohen e Shekspirit – qe bletet te cilat ne i shikojme duke fluturuar jane meshkuj dhe ato japin llogari perpara nje mbreti. Sidoqofte kjo eshte totalisht e gabuar. Ato jane femra dhe japin llogari perpara nje mbreteshe. Dhe per te arritur ketu duheshin zbulimet shkencore te vetem 300 vjeteve me pare. Pra ne listen e hamendjeve, Kur’ani kishte nje shans per 50/50 per te qene drejte ndersa parashikimet ishin nje me dy.

DIELLI

Kur’ani, pervec bletes, ka dhene informacion edhe per *diellin dhe menyren se si ai leviz ne hapesire*. Kur dielli leviz ne hapsire, ka dy opsione; ai ose mund te levize ashtu sikurse leviz nje gur i hedhur nga dikush ose ai mund te levize ne nje menyre te caktuar. Kur’ani ofron te dyten duke thene qe dielli leviz per shkak te levizjes se tij (Sure El-Enbija 21:33). Per kete, Kur’ani ka perdorur fjalen “saba-ha” e cila pershkruan levizjen e diellit ne hapsire. Per ta bere kete fjale Arabe me te kuptueshme per lexuesin ne po japim nje shembull. Nese dikush eshte ne uje dhe ne perdorim fjalen sabaha per te pershkruar levizjen e tij, atehere kuptohet qe personi eshte duke notuar ne nje drejtim te caktuar dhe jo si rezul-

tat i ndonje force qe e shtyn ate. Me nje fjale ai leviz vete. Keshtu qe kur fjala ‘sabaha’ perdoret per te pershkruar levizjen e diellit, atehere kjo nuk do te thote qe dielli eshte duke fluturuar jashte kontrollit ne hapesire sepse ai eshte hedhur apo shtyre nga dicka. Ajo thjesht do te thote qe dielli kthehet dhe rrotullohet ndersa liviz. Kjo eshte ajo per te cilen Kur’ani na siguron, por a ishte kjo e lehte per tu zbuluar? A mundet nje person i thjeshte te thote qe dielli rrotullohet? Vetem kohet e fundit u be e mundur shpikja e nje pajisje qe mund te projektonte imazhin e diellit ne kompjuter ne menyre qe studiuesit ta shikonin ate pa u verbuar. Nepermjet ketij procesi u arrit te zbulohet qe ne diell ka shenja dhe qe keto shenja levizin cdo 25 dite. Kjo levizje i referohet rrotullimit te diellit ne aksin e tij dhe provon, ashtu sikurse Kur’ani tha me teper se 1400 vjete me pare, qe me te vertete dielli rrotullohet dhe leviz ne hapsire. Pra ne listen e hamendjeve, shanset per gjetjen e pergjigjeve te sakta ne te dy situatat – bleta mashkull apo femer dhe levizja e diellit – jane nje me kater.

ZONAT KOHORE

Nese do ta hidhnim veshtrimin tone ne historine e 1400 vjeteve me pare do te kishim pare qe njerezit ne ate kohe nuk dinin shume persa i perket ndryshimit te kohes/ores ne vende te ndryshme, dhe ajo cka Kur’ani ka ofruar per kete subjekt eshte vertete per tu habitur. Fakti qe nje familje eshte duke ngrene mengjesin kur dielli eshte duke lindur, ndersa nje familje tjetere eshte duke shijuar ajrin e fresket te nates eshte dicka qe te mrekullon, bile edhe ne ditin tona. Eshte mese e vertete qe, para 1400 vjetesh, nje person nuk mund te udhetonte me teper se 30 mijle ne dite, dhe per kete nje udhetim nga India per shembull per ne Marok do te merrte muaj te tere. Dhe padyshim, ndersa ishte duke ngrene darke ne Marok, personi mendonte “Ashtu sikurse une dhe famijla ime duhet te jete duke ngrene darken ne kete moment”. Kjo ndodh sepse ai nuk e kuptonte qe kur udhetonte, ai levizte ne kohe dhe hapesire. Perseri, vetem sepse ato jane fjalet e Allahut, te Gjithedijshmit, Kur’ani e paraqet dhe informon per kete fenomen.

Ne nje ajet shume interesant thuhet qe kur historise ti kete ardhur fundi dhe Dita e Gjykimit te kete arritur, gjithshka do te ndodhe brenda nje momenti. *Ky moment do ti kape disa gjate dites e disa gjate*

nates. Kjo ilustron dijen e gjere te Allahut dhe ate qe Ai e dinte qe me pare ekzistencen e koheve te ndryshme ne zona te ndryshme, megjithese kjo ishte dicka qe nuk dihej 14 shekuj me pare. Pa dyshim ky fenomen do te mjaftonte si nje prove per vertetesine e Kur’anit.

PERFUNDIM

Per tju kthyer edhe nje here listes se hamendjeve, parashikimet apo shanset per dhenien e nje informacioni te sakte ne te tre subjektet – bletet, livizja e diellit dhe ekzistenca e zonave kohore – ishin nje me tete. Keto shembuj mund te vazhdonin e vazhdonin, duke ndertuar nje liste te gjate hamendjesh te sakta; dhe pa dyshim raporti do te rritej me rritjen e numrit te cdo subjekti qe diskutohet ne Kur’an. Por ajo qe asnjeri nuk mund te mohojte eshte qe probabiliteti qe Muhamedi (s), nje i pashkolluar, te jepte me hamendje nje informacion te sakte per mijera e mijera subjekte pa bere asnjehere asnje gabim, eshte aq i vogel saqe te gjitha teorite qe flasin per autoresine e tij ne Kur’an, duhet te hidhen poshte – bile edhe nga armiqte me te ashper te Islamit! Ne fakt Kur’ani e pret nje sfide te tille. Nuk do te ishte cudi qe nese nje person, ne momentin qe ai shkel ne nje toke te huaj, i thote nje tjetri: “Une e njoh babane tend”, personi tjetere do te dyshonte ne fjalet e te huajit, duke thene; “Ti sapo ke ardhur ketu. Si mund ta njohesh ti babane tim?” Si rezultat ai do te filloje te pyese; “a nuk me thua, eshte babai im i shkurter apo i gjate, bjond apo brun? Si ngjan ai?” Natyrisht, nese vizitori vazhdon duke dhene pergjigje te sakta, atehere skeptiku nuk ka asnje rruge tjetere por te thote: “Ma do mendja qe ti vertete e njeh babane tim, ndonese une nuk e di se si.” Situata eshte e njejte edhe me Kur’anin. Ai thote qe ai vjen nga Ai qe krijoi cdo gje. Keshtu qe cdo kush ka te drejte te thote: “Me bind mua! Nese autori i ketij libri me te vertete krijoi jeten dhe cdo gje ne qiej dhe ne toke, atehere Ai pa dyshim duhet te dije per kete apo ate tjetren.” Dhe dikush qe do te studionte Kur’anin do te arrinte ne te njejtat te verteta. Per me teper ne duhet te dime dicka: Jo te gjitha ne duhet te jemi eksperte per te verifikuar ate qe Kur’ani permban. Besimi i dikujt shtohet ndersa ai kerkon dhe konfirmon te vertetat ne Kur’an. Dhe kjo eshte ajo qe duhet bere gjate gjithe jetes.

Lutem qe Zoti ti drejtoje te gjithe drejt te vertetes.

SHTËPIA E PARË NË BEK-KE

Allahu i Lartësuar e bëri Mekën e bekuar vend të shpalljeve, burim të Islamit. Vlera e saj është një vlerë e madhe dhe shenjtërimi i saj është shenjtërim nga Krijuesi i gjithësisë. Ky qytet këto vlera do t'i ketë deri në fundin e kësaj bote.

Falënderimet dhe lavdërimet janë për Allahun, Zotin e gjithë botëve. Paqja, mëshira dhe bekimet janë për Muhammedin, për familjen dhe për shokët e tij deri në Ditën e Gjykimit.

Thënia më e vërtetë është thënia e Allahut, ndërsa udhëzimi më i mirë është udhëzimi i Muhammedit, paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të. Veprat më të këqija janë ato të shpikurat, çdo shpikje është bidat dhe çdo bidat është lajthitje e çdo lajthitje të çon në zjarr.

Të nderuar besimtarë!

Allahu i Lartësuar e zgjodhi Muhammedin sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem që të jetë vula e të Dërguarve. Ai po ashtu e zgjodhi Mekën qendër të ndriçimit botëror. Lindja e Muhammedit sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem ndodhi në Mekë, edhe mesazhi i peygamberisë i erdhi në Mekë, dhe për një kohë të gjatë përhapi thirrjen islame në Mekë. Allahu i Lartësuar deshi që Meka të ketë vlerë dhe nder. Ai deshi që ky vend i bekuar të vlerësohet lart nga besimtarët islamë nga të katër anët e botës.

Në këtë hutbe do të veçojmë

disa ajete që flasin për vlerën e Qabesë dhe të Mekës. Kur'ani na mëson disa emërtime të këtij vendi të shenjtë dhe në vazhdim po i kujtojmë së bashku të nderuar besimtarë.

-Në Kur'an quhet Mekë;

Allahu i Lartësuar thotë: "Dhe Ai është që pengoi duart e tyre prej jush dhe duart tuaja prej tyre brenda në Mekë." (Fet'h, 24).

-Në Kur'an quhet Bek-ke;

Allahu i Lartësuar thotë: "Me të vërtetë që, Shtëpia e parë (për adhurim e lutje) e caktuar për njerëzimin ishte ajo në Bekke (Mekë), gjithë bekime e mirësi dhe udhëzuese për gjithë alemin (njerëzimin e xhinët). Në të ka shenja të qarta, (si për shembull) Mekami i Ibrahimit (vendqëndrimi i Ibrahimit); kushdo që hyn në të (Ka'abë) fiton sigurinë." (Ali Imran, 96-97).

-Në Kur'an quhet Mesxhidul-Haram (Xhamia e Shenjtë);

Allahu i Lartësuar thotë: "Ata janë të cilët mohuan dhe ju ndaluan ju nga El-Mesxhid El-Haram (Xhamia e Shenjtë në Mekë)." (Fet'h, 25).

-Në Kur'an quhet Ummul-

Kura;

Allahu i Lartësuar thotë: "...për të këshilluar Nënë e Qyteteve (Mekën) dhe të gjithë (botën) rreth saj." (En'amë, 92).

-Në Kur'an Allahu i Lartësuar betohet për këtë qytet:

Betohet duke thënë: "Betohem Unë për këtë qytet (Mekën)! Dhe ti je i lirë në këtë qytet (Mekë)." (Beled, 1-2).

-Në Kur'an cilësohet si qytet i sigurisë;

Allahu i Lartësuar thotë: "Pasha fikun dhe ullirin! Dhe (kodrën) Turi Sina-en! Dhe këtë qytet të sigurisë (Mekën)!" (Tinë, 1-3).

Të nderuar besimtarë!

Allahu i Lartësuar e bëri Mekën e bekuar vend të shpalljeve, burim të Islamit. Vlera e saj është një vlerë e madhe dhe shenjtërimi i saj është shenjtërim nga Krijuesi i gjithësisë. Ky qytet këto vlera do t'i ketë deri në fundin e kësaj bote. Po ashtu, duhet të kujtojmë se njëra ndër shtyllat e Islamit është edhe haxhi, një obligim që jetësohet vetëm në Mekë.

"Allahu e ka bërë Kabën, Shtëpinë e Shenjtë, vend sigurie

dhe përfitimi (si vizita për haxh ose umre) për njerëzimin." (Maide, 97).

Kështu Allahu i Lartësuar e madhëroi Qabënë në Meke në zemrat e robërve të Tij. Muhammedi sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem thotë:

"Allahu e ka bërë të shenjtë Mekën në ditën kur ka krijuar qiejt dhe tokën dhe ky shenjtërim i Allahut do të vazhdojë deri në Ditën e Kiametit." (Shënon Buhariu).

Të nderuar besimtarë!

Kini frikë Allahun e Lartësuar, falënderojeni Atë për dhuntitë e dhuruara dhe adhuron vetëm Zotin e Qabesë dhe për këtë jemi të urdhëruar. Vetëm në këtë mënyrë do ta fitojmë sigurinë në këtë botë dhe në botën tjetër.

"Unë jam urdhëruar ta adhuroj vetëm Zotin e këtij qyteti, të cilin Ai e bëri të shenjtë, se Atij i takon çdo send, dhe jam urdhëruar të jem prej besimtarëve të singertë." (Neml, 91).

"Pra, le ta adhurojnë Zotin e kësaj shtëpie, i Cili i ushqeu pasurisë dhe i siguroi prej çdo frike!" (Kurejsh, 3-4).

JETA E PROFETIT MUHAMMED S.A.S.

THIRRJA NË ISLAM JASHTË MEKËS

Në muajin dhul-ka'de, të vitit dhjetë të pejgamberllëkut, Resulull-llahu a.s. u kthye në Mekë për të vazhduar prezentimin e Islamit fiseve të ndryshme dhe individëve. Mbase afrohej koha e haxhshit, njerëzit masivisht vinin në Mekë, mbi deve të lodhura, nga vise të largëta, që të kryejnë ritualin e haxhshit, që të kenë leverdi për vete dhe që, në ditët e caktuara, me rastin e therjes së kurbaneve, me të cilët i ka furnizuar All-llahu xh.sh., të përmendin emrin e Tij.

Taifi është qytet afër gjashtëdhjetë mila larg Mekës. Këtë distancë Resulull-llahu a.s. e kaloi këmbë. Së bashku me të u nis edhe robi i tij i liruar Zejd b. El-Harithi. Gjatë rrugës Resulull-llahu i thërriste në Islam fiset të cilat i hasnin. Por asnjë fis nuk iu përgjigj thirrjes së tij. Kur arriti në Taif, i takoi tre djemtë e prijësit të fisit Thekaf. Këta ishin: Abdu Jalijel, Mes'udi dhe Hubejbi, djemtë e Amër b. Umejr Es-Thekafit. Resulull-llahu a.s. u ul me ta dhe i thirri në Islam, i thirri që t'i besojnë All-llahut xh.sh. dhe ti ndihmojnë fesë së Tij. Njëri prej tyre tha: "Unë do ta shkuli mbulojën e Ka'bes, po qe se me të vërtetë të ka dërguar All-llahu. "I dyti tha: "A thua All-llahu nuk pati tjetër kënd përveç teje?", e i treti tha: "Pasha Zotin, kjo është hera e parë dhe e fundit që jam duke folur me ty. Nëse ti vërtetë je Pejgamber, atëherë mua nuk më ka hije të flas me ty, e nëse nuk je, ti gënjen për Zotin, atëherë as që duhet të flas me ty." Resulull-llahu a.s. u ngrit dhe tha: "Ju thatë çka patët për të thënë, por mos i tregoni askujt për mua."

Resulull-llahu a.s. qëndroi në Taif dhjetë ditë. Askend prej njerëzve autoritativ nuk e thërriste në Islam e të mos shkonte personalisht tek ai e të fliste me të. Ata thanë: "Lëshoje vendin tonë dhe ik", dhe i nxitën horrat e vet kundër tij. Duke dalë nga Taifi horrat dhe skllëvërit e përcoleshin duke e sharë dhe bërtitë. Kështu rreth tij u mblodh një mori njerëzish, të cilët u rendisën në dy shpalire nga ana e majtë dhe e djathtë e tij. E gjuanin me gurë dhe e ofendonin me fjalë fyese. Dikush e goditi në kordhë mbi themër dhe gjaku i rridhte në këpucë. Zejd bin El-Harithi e mbronnte me trupin e vet. Resulull-llahu a.s. ndiente dhembje në kokë nga zhurma e madhe, britmat dhe goditjet. Ai dhe Zejdi u mbështetën në gardhin e një kopshti, pronar i të cilit ishin Utbe dhe Shejbe,

djemtë e Rebia's, të cilët jetonin tre mila larg Taifit. Pasi që u fshehën

pas këtij gardhi, vagabondët u kthyen në Taif. Resulull-llahu a.s. hyri në kopsht dhe u ul nën rrush afër një muri. Pasi pushoi pak dhe u këndell nga ajo çka i ndodhi, këndoi duan (lutjen) e njohur e cila dëshmon për pikëllimin dhe dhembjen që e ndiente në zemër pas ngjarjes së tmerrshme. Resulull-llahu a.s. ishte i pikëlluar sepse askush prej tyre nuk e pranoi Islamin.

DUAJA E NJOHUR E TAIFIT

"O Zoti im, të lutem të më japish fuqi dhe të më nxjerrish nga kjo situatë tejet e rëndë në të cilën gjendem. Të lutem të më mbrosh nga poshtërimi njerëzor. O më i Mëshirueshmi! Ti je Mbrojtësi i të dobtëve. Ti je Mbrojtësi im. Të lutem, mos më le në mëshirën e të huajve, të cilët më pritën armiqësisht. O Zoti im, mos më le në duart e tyre!"

O Krijuesi im, nëse Ti nuk je i hidhëruar në mua, atëherë nuk mërzitem për të gjitha këto vuajtje. Kujdesi Yt ndaj meje është tejet i madh, i mbështetem dritës së fytyrës Tënde, me të cilën e ke shpërndarë errësirën, dhe me ndihmën e të cilës qeverisë me këtë botë dhe me botën e ardhshme, dhe të lutem hiqe hidhërimin Tënd nga unë! Më pajis me mëshirën Tënde gjersa nuk arrijë kënaqësinë Tënde. Askush nuk ka fuqi dhe forcë, përveç Teje!"

Kur e panë djemtë e Rebia's, në këtë gjendje aq të mjerë, tek ata u zgjuan ndjenjat e mirësisë, andaj e thirrën robin e tyre, djaloshin e krishter, të quajtur Addas, e i thanë: "Çoja këtë kalavesh rrushi atij njeriu." Djaloshi iu afrua Resulull-llahut a.s. dhe ia dha kalaveshin, ndërsa Resulull-llahu a.s. e zgjati dorën, tha Bismilahi - në emër të All-llahut, e pastaj e hëngri.

Addasi tha: "Kështu nuk flet populli i këtyre anëve." Resulull-llahu a.s. e pyeti: "Prej kah je ti dhe

cilës fe i takon?" Ai tha: "Unë jam i krishter nga Niniva." Resulull-llahu a.s. shtoi: "Ti qenke, pra, nga fshati i njeriut të mirë, Junus b. Meteji." Ai tha: "E prej nga e di ti se kush është Junus b. Meteji?" Resulull-llahu a.s. u përgjigj: "Ai është vëllai im. Ai është Pejgamber, e edhe unë jam Pejgamber. "Addasi e përqafoi Resulull-llahun a.s. dhe filloi t'ia puth kokën, duart dhe këmbët, ndërsa djemtë e Rebia's shikonin tërë këtë dhe i thanë njëri-tjetrit: "Ai atje ta prishë djaloshin. Nuk do të të dëgjoj më!"

Kur u kthye Addasi, e pyetën: "Vaj për ty, çka të ndodhi?" Ai u përgjigj: "O zotëri, ky njeri është person çfarë nuk ekziston sot në Tokë. Më tregoi diçka që nuk mund ta dije askush që nuk është Pejgamber." Që të dy i bëritën: "I mjeri ti, o Addas, nga feja jote do të të shpie në fenë e vet, e feja jote është më e mirë se e tij."

Pas kësaj ngjarjeje Resulull-llahu a.s. doli nga vendstrehimi dhe u nis për në Mekë, me zemër të shkallmuar, plotë mërzi dhe pikëllim. Kur iu afrua vendit Karnul-Menazil, afër qytetit, All-llahu xh.sh. ia dërgoi Xhibrilin së bashku me engjëllin e kodrave i cili i tha nëse më urdhëron t'i rrëzojë dy kodrat - El-Ahsheban - (të quajtura Ebu Kubais dhe el-Ahner) në banorët e Mekës do ta bëjë atë.

Buhariu gjerësisht transmeton këtë rrëfim me senedin (vargun e transmetuesve) e vet nga Urvete b. Zubejri, të cilit i ka treguar Aishja r.a. se i ka thënë Resulull-llahu a.s.: "A ke pasur ditë më të vështirë se ajo në Uhud (beteja në Uhud)?" Ai u përgjigj: "Gjithçka kam përjetuar nga ky popull i yt, por më së keqi më kanë pranuar në Taif, ku e kam vuur vetën në ultësi ndaj Ibni Abdi Jalilimit. Ai nuk iu përgjigj dëshirës dhe thirrjes sime të pranojë Shehadin, e pasi që nuk e bëri këtë, u largova prej tij i bren-gosur dhe i shqetësuar. Kam qenë në dremetje (kllapi) derisa nuk mbërrijta tek vendi Karnul-Menazil. Aty ngrita kokën dhe mbi kokën time pash një re të vogël që më bënte hije, andaj shikova më mirë dhe pash se në të qëndronte Xhibrili, i cili mu drejtua: "All-llahu ka dëgjuar çka u ke thënë atyre dhe çfarë përgjigje të kanë dhënë. All-llahu ta dërgon engjëllin e kodrave, të cilit mund t'i urdhë-rosh t'u bëjë çka të duash atyre." Pastaj dëgjova zërin e engjëllit, i cili më tha: "O Muhammed, qe tek jam. çka dëshiron të bëjë? Nëse dëshiron t'i rrëzojë këto dy kodra - El-Ahsheban - mbi ta, vetëm thuaj." Resulull-llahu a.s. tha: "Dëshiroj që All-llahu xh.sh. prej tyre t'i shpie në rrugë të drejtë ata të cilët do të besojnë All-llahun e Lartësuar, Një të Vetmin, dhe nuk do të bëjnë shirk, përkatësisht, nuk do t'i përshkruajnë Atij zota të tjerë." [2] Në këtë përgjigje të Resulull-llahut a.s. pasqyrohet personaliteti i tij i jashtëzakon-

shëm i endur me vlerat më të larta morale, madhësia e të cilave vështirë diktohet. Resulull-llahu a.s. u këndell plotësisht dhe zemra iu qetësua nga gëzimi për ofrimin e ndihmës nga All-llahu xh.sh. prej kateve qiellore. Pastaj vazhdoi rrugën për në Mekë dhe kur mbërriti në luginën Nahël, u ndal dhe aty qëndroi disa ditë. Në atë luginë gjendeshin dy vende të përshtatshme për qëndrim: Përroi i madh malor dhe fusha pjellore. Duke hulumtuar nëpër libra, nuk mundëm të vërtetojmë se ku gjendet saktësisht ky vend. Gjatë qëndrimit në këtë luginë, All-llahu xh.sh. ia dërgoi Resulull-llahut a.s. një grup xhinnësh. Për këta xhinnë All-llahu xh.sh. flet në dy vende në Kur'an:

Në suren El-Ahkaf: "Dhe, (kujtoju atyre kohën) kur t'i dërguam ty disa xhinnë për të dëgjuar Kur'anin. Kur morën pjesë (në të dëgjuarit e Kur'anit), ata i thanë (njëri-tjetrit) "Heshtni". E, kur përfundoi (të lexuarit), u kthyen te populli i tyre si paralajmërues. Ata thanë: "O populli ynë! Na dëgjuam Librin, të shpallur pas Musait, i cili vërteton se janë të vërteta edhe ato para tij, i cili udhëzon kah e vërteta dhe në rrugën e drejtë. O populli ynë, përgjigjuni ju grishtarit të All-llahut dhe besoni Atij! Ai do t'ua falë disa mëkate dhe do t'ju shpëtojë prej dënimit të dhembshëm (46, 29-31).

Në suren El-Xhinn: "Thuaj (o Muhammed!): Mua m'u ka shpallur se disa prej xhinnëve kanë dëgjuar dhe kanë thënë: "Me të vërtetë, kemi dëgjuar (një) Kur'an të mrekullueshëm, i cili udhëzon në rrugën e drejtë - e ne kemi besuar në te, dhe assesi më nuk do t'i bëjmë shok askënd Zotit tonë." (72,1-2).

Nga këto ajete të cekura, si dhe nga traditat të cilat kanë rezultuar nga komentimi i këtyre bisedave, na bëhet e qartë se Resulull-llahu a.s. nuk ka qenë i njoftuar për ekzistimin e xhinnëve. Për ta ka ditur vetëm pas shpalljes së këtyre ajeteve. Kjo ka qenë hera e parë që është gjetur në shoqërinë e xhinnëve. Teksti i traditave më të vonshme përmbanë njohurinë për atë se ata kanë ardhur më shpesh pas këtyre ngjarjeve.

Në të vërtetë, Kur'ani ia ka zbuluar Resulull-llahut a.s. botën e xhinnëve, dhe me këtë ia ka bërë me dije aspektin e ri të ofrimit të ndihmës dhe thesarin e panjohur të Gajbit (të panjohur dhe të pakuptueshëm për ne). Ndihmesa me ushtri, të cilën nuk e di as nuk e sheh askush përveç Tij, është vërtetuar në ajetet e shpallura, në të cilat paralajmërohet suksesi i da'vetit të Resulull-llahut a.s. Me këtë njohuri të re gjithashtu është vërtetuar që kurrnjë fuqi e kësaj bote nuk është në gjendje t'ia zë rrugën Islamit dhe suksesit të tij. All-llahu xh.sh., thotë:

"E ata të cilët nuk i përgjigjen

grishtarit të All-llahut, të atillët nuk do të mund t'i ikin Atij në Tokë dhe për ta s'ka mbrojtës, pos All-llahut. Ata janë në humbje të madhe" (46, 32). "Dhe ne e kemi ditur se nuk do të mund t'i shpëtojnë All-llahut në Tokë dhe nuk mund ta lodhin Atë duke ikur (në qiell)." (72, 12)

Pas kësaj ndihme, pas kësaj fitoreje dhe pas këtyre paralajmërimeve, u shpërndanë retë e errësirës, trishtimit dhe pikëllimit, të cilat e përcillnin Resulull-llahun a.s. që nga dalja prej Taifit, ashtu të demoralizuar dhe të pikëlluar, e derisa nuk vendosi të kthehet në Mekë, me bindje të thellë që të vazhdonte misionin e filluar rreth interpretimit të Islamit dhe pranimin të Shpalljes së amshueshme të All-llahut xh.sh., me elan, fuqi, vullnet dhe me entuziazëm të ri.

Atëherë, Zejd b. Harithi i thotë Resulull-llahut a.s. për afërsisht kështu: "Si do të shkosh përsëri në Mekë pasi të kanë dëbuar prej andej?" Ai u përgjigj: "O Zejd, siç po e sheh edhe vet, All-llahu ka zgjidhje për çdo gjë dhe sjellë lehtësime. Ai do ta ndihmojë Fenë e vet dhe do ta lartësojë Pejgamberin e Vet."

Pastaj Resulull-llahu a.s. vajti në shpellën Hira, prej ku e dërgoi një njeri nga familja Huza'ah tek Ahnes b. Shurejke që ta merr nën mbrojtje. Ai u përgjigj: "Unë nuk jam vendas, vetëm vendasit mund të marrin dikënd nën mbrojtjen e vet." Pastaj e dërgoi njërin tek Suhejl b. Amri, e ky tha: "Vërtetë, familja Benu Amir nuk mund ta mbrojë familjen Benu Ka'b." Pastaj e dërgoi tek El-Mut'am b. Adijji, e ky u përgjigj: "Po, unë e marr atë nën mbrojtjen time." Mandej ky i thirri djemtë e vet dhe fisin e vet

dhe u tha: "Armatosuni që të gjithë dhe shpërndahuni nëpër qoshet e Ka'bes, sepse e kam marrë Muhammedin nën mbrojtjen time." Pastaj dërgoi që ta thërrasin Resulull-llahun a.s. e të hyjnë në Mekë. Kur Resulull-llahu a.s. u paraqit me Zejd b. Harithin dhe kaloi gjer në mesxhidul-Haram, ku u ndal, Mut'am b. Adijji u ngrit në devenë e vet dhe briti: "O kurejshitë, unë e kam marr Muhammedin a.s. nën mbrojtjen time, prandaj askush prej jush nuk guxon ta ofendojë." Në atë moment Resulull-llahu a.s., i cili bënte tavaf rreth Ka'bes, arriti te qoshja dhe e këndoi duanë. Pastaj i fali dy rekate namaz dhe vajti në shtëpinë e vet, gjersa Mut'ami dhe njerëzit e tij të armatosur e përcollën deri aty.

Ekziston rrëfimi se Ebu Xhehli e ka pyetur Mut'amin: "A je mbrojtës i tij apo ithtar i tij?" Ai përgjigjet: "Vetëm mbrojtës." Atëherë Ebu Xhehli tha: "Atë që e mbronë ti edhe ne do ta konsiderojmë të mbrojtur."

Resulull-llahu a.s. kurrë nuk e ka harruar këtë vepër të mirë të Mut'amt, andaj në Bedër, përkitazi me robërit e luftës ka thënë: "Po t'ishte gjallë Mut'am b. Adijji, e të ndërmjetësonte për këta këtu, të gjithë këta do t'ia lëja atij."

TË PREZENTUARIT E ISLAMIT FISEVE DHE INDIVIDËVE

Në muajin dhul-ka'de, të vitit dhjetë të pejgamberllëkut, Resulull-llahu a.s. u kthye në Mekë për të vazhduar prezentimin e Islamit fiseve të ndryshme dhe individëve. Mbase afrohej koha e haxhë, njerëzit masivisht vinin në Mekë, mbi deve të lodhura, nga

vise të largëta, që të kryejnë ritualin e haxhxit, që të kenë leverdi për vete dhe që, në ditët e caktuara, me rastin e therjes së kurbaneve, me të cilët i ka furnizuar All-llahu xh.sh., të përmendin emrin e Tij.

Resulull-llahu a.s. e shfrytëzon këtë rast dhe i viziton të gjitha fiset veç e veç, i njofton me bazat e Islamit dhe i thërret në fenë e All-llahut. Këtë e bënte me të njëjtën fuqi, me të njëjtin elan dhe me të njëjtën metodë sikur që pat vepruar nga viti i katërt i peygamberllëkut.

Ez-Zuhri ka thënë: "Resulull-llahu a.s. i vizitonte fiset dhe i thërriste në Islam duke iu ofruar Shenjat e Kur'anit dhe veprimtarinë e vet që të pendohen e të largohen nga politeizmi. I ka vizituar këto fise: Benu Amir b. Sa'sa'a, Muharib b. Hasfeh Fezzerah, Gassan, Meret, Hanifeh, Sulejm, Abes, Benu Nasër, Benu-l-Bukai, Kindeh, Kelb, El-Harith b. Ka'b, Udhreh, El-Hadarimeh, dhe asnjëri prej këtyre nuk pranoi Islamin." Këto fise, sipas El-Zuhrit, nuk kanë kontaktuar për të parën herë me Resulull-llahun a.s. e as për të parën herë nuk u është prezentuar Islami në vitin e dhjetë, por Resulull-llahu a.s. këtë e bënte çdo vit, duke filluar prej të katërtit, prej kur edhe pranon imperativin që të paraqitet dhe vepron publikisht, e deri në sezonën e fundit të haxhllëkut para Hixhretit. Prandaj nuk mund të thuhet për asnjë fis se është thirrur në Islam në vitin e caktuar. Dijetari El-Mensur Fevri përmend disa fise të cilat për të parën herë janë thirrë në Islam në vitin dhjetë të peygamberllëkut, kurse Ibni Is'haku i shpjegon edhe metodat e thirrjes dhe mospranimin e tyre. Ja shkurtimisht në lidhje me këtë:

1. Benu Kelb: Resulull-llahu a.s. ka shkuar tek një familje e tyre e cila është quajtur Benu Abdullah. U ka bërë thirrje që ta besojnë All-llahun xh.sh. dhe atë si Pejgamber a.s. duke u thënë: "O Benu Abdullah, All-llahu i ka dhënë emër të bukur babës së juaj, kurse ju nuk pranoni atë që po ju ofrohet."

2. Benu Hanife: "Ai i ka vizituar këta në shtëpi e i ka thirrë në Islam dhe ta besojnë atë si Pejgamber. Askush prej arabëve nuk e ka refuzuar më vrazhdë se ata."

3. Benu Amir bin Sa'sa'a: është fis te i cili ka shkuar Resulull-llahu a.s. dhe i ka thirrë t'i besojnë All-llahun Një xh.sh. dhe ta pranojnë atë si Pejgamber të All-llahut. Njëri nga familja, i quajtur Behireh b. Firas, tha: "Pasha Zotin, sikur ta lëshoja këtë të ri kurejshit, gjallë do t'a hanin arabët." Pastaj shtoi: "Çka mendon o Muhammed, nëse ty të njohim si Pejgamber dhe pranojmë Islamin, e pastaj All-llahu të ndihmon e i mposhtë kundërshtarët, a do të mund të të trashëgojmë?" - "Përcaktimi i pushtetit është në duart e All-llahut. Ai jep pushtet kujt të do vet." - "Atëherë nuk kemi nevojë për ty." Edhe ata e refuzuan.

Kur u kthyen në shtëpitë e veta i treguan prijësit të tyre, i cili për shkak të pleqërisë nuk kishte shkuar në haxh, çka u ka ndodhur dhe i thanë: "Na vizitoi një i ri nga fisi Kurejsh, prej beni Abdul-Muttalibit, i cili vetën e konsideronte si Pejgamber. Na thirri që ta mbrojmë dhe që ta marrim me vete në vendin tonë." Plaku u kap për koke dhe tha: "O bijtë e Amrit, çfarë marrëzie keni bërë? Sa dëm të madh keni bërë! Pasha Zotin, diç të tillë kurrë nuk do të trillonte një Ismailit (me origjinë nga Ismaili). Ai e ka folur të vërtetën. Ku e keni pasur mendjen?"

BESIMTARËT ISLAM JASHTË MEKËS

Resulull-llahu a.s. iu ka ofruar Islamin fiseve dhe delegacioneve të ndryshme, por nuk i ka harruar as individët, sikurse disa personalitete të dalluara. Disa janë përgjigjur pozitivisht, kështu që pas periudhës së haxhxit, shumë njerëz e pranuan Islamin. Ja disa prej tyre:

1. Suvejd bin Samiti ka qenë poet i shquar nga Jethribi. Bashkëvendësit e quanin Kamil (i plotë) për shkak të talentit poetik, dinjitetit dhe origjinës së tij. Në Mekë ka ardhur për shkak haxhxit apo umres, ku Resulull-llahu a.s. e thirri në Islam. Ai u përgjigj: "Ndoshta atë që posedon ti është e njëjtë me atë që posedoj unë." Resulull-llahu a.s. e pyeti: "E çka posedon ti?" Ai tha: "Urtësinë e Llukmanit." "Më thuaj çka di." i tha Resulull-llahu. Ai tha atë që dinte, e Resulull-llahu iu drejtua: "Ky ligjërim është i bukur, por ajo që posedoi unë është më e vlefshme, unë i kam ajetet Kur'anore të cilat mua mi ka shpallur All-llahu i Madhëruar. Pastaj Resulull-llahu a.s. ia këndoi një fragment nga Kur'ani dhe e thirri në Islam. Ai përsëriti pas Resulull-llahut a.s. kelimet-shihadetin dhe kaloi në Islam e tha: "Këto janë fjalë të mrekullueshme. Pastaj u kthye në Medinë, por së shpejti pas kësaj vritet afër vendit Bu'ath.

Suvejdi pranoi Islamin në fillim të vitit njëmbëdhjetë të peygamberllëkut.

2. Ijjas bin Mu'adhi ka qenë një djalë i ri, me prejardhje nga Jethribi. Në Mekë erdhi me një delegacion të fisit El-Evs. Delegacioni kishte për qëllim lidhjen e marrëveshjes mes kurejshitëve dhe fisit të tyre kundër fisit El-Hazrexh, në prag të luftës së njohur Bu'ath, në fillim të vitit njëmbëdhjetë të peygamberllëkut. Zjarri i armiqësisë kishte shpërthyer ndërmjet dy fiseve të përmendura në Jethrib.

Fisi El-Hazrexh ishte numerikisht më i madh se fisi El-Evs. Kur Resulull-llahu a.s. kuptoi se evsasit kishin ardhur në Mekë, shkoi te ata, u ul dhe tha: "A dëshironi të keni dobi nga kjo ardhje e juaj?" U përgjigjën: "E si kështu?" Ai tha: "Unë jam Pejgamber i All-llahut xh.sh., i dërguar për besimtarët. Unë i thërras t'i besojnë All-llahut dhe mos t'i përkrahajnë Atij shok. Mua ma ka zbritur Librin." Pastaj ua shpjegoi Islamin dhe këndoi një fragment nga Kur'ani. Atëherë Ijjas b. Mu'adhi tha: "O popull, më mirë do t'ishte sikur të kishim ardhur për këtë se sa për marrëveshje." Një anëtar i delegacionit, i quajtur Ebu-l-Hajser Enes b. Rafi, e merr një grusht pluhur dhe ia gjuan Ijjasit në fytyrë dhe i thotë: "Ik prej nesh! Pasha jetën, ne kemi ardhur këtu me qëllim tjetër." Ijjas heshti, e Resulull-llahu a.s. u ngrit dhe u largua prej tyre. Këta pastaj janë kthyer në Medinë pa kryer punë. Nuk kanë mundur të lidhin marrëveshje me kurejshitët.

Pas kthimit në Jethrib, Ijjas së

shpejti vdes duke rënë shehadet, duke thirrë tekbir dhe duke madhëruar dhe falënderuar All-llahun xh.sh. Askush nuk dyshon në atë se Ijjas ka vdekur si mysliman i vërtetë.

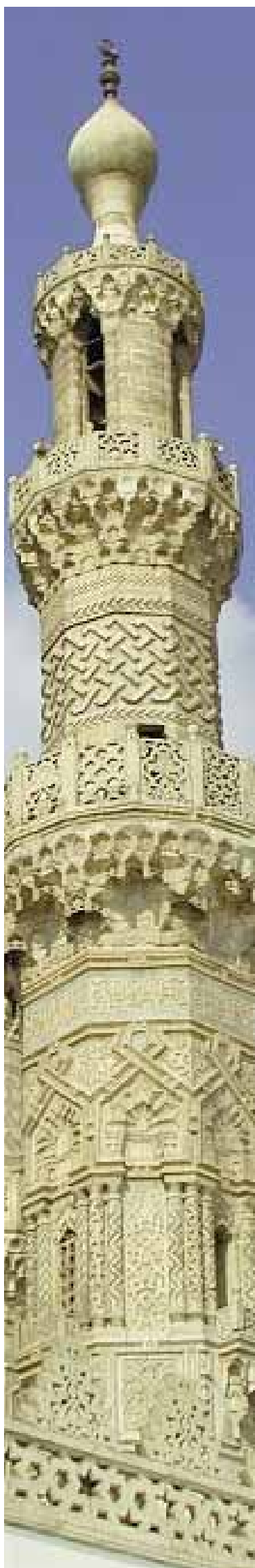
3. Ebu Dherr El-Gaffari ka qenë banor nga rrethina e Jethribit. Kur ka arritur në Jethrib lajmi për peygamberllëkun e Muhammedit a.s., përmes Suvejdit dhe Ijjasit, Ebu Dherrit kjo i flenë në zemër dhe pranon Islamin.

Buhariu transmeton nga Ibni Abbasi i cili ka thënë: "Ebu Dherrri ka thënë: Unë jam nga familja Gaffar. Kemi dëgjuar lajmin se në Mekë është paraqitur një njeri i cili vetën e konsideron Pejgamber. Andaj, iu drejtova vëllait tim: "O vëllai im, shko tek ai njeri, fol me të dhe kthehu të më informosh për të." Ai shkoi, e pa Resulull-llahun a.s. e pastaj u kthye në shtëpi dhe unë e pyeta: "Me çfarë lajmesh ke ardhur?" Ai u përgjigj: "Pasha All-llahun, e kam parë njeriun i cili urdhëron të bëhen vepra të mira e të pengohen ato të këqijat." Unë atëherë i thashë: "Nuk më ke kënaqur me përgjigje." Atëherë u furnizova me ujë, e mora shkopin dhe u nisa për në Mekë. Kur mbërrijta atje, fillova ta kërkoj Muhammedin. Nuk e njihja, e të pyesja e kisha mëni. Qëndroja në mesxhid duke pirë ujë Zem-zem. Pastaj, pranë meje kaloi Aliu e tha: "Si duket ky njeri është i huaj?" U përgjigja: "Po." Pastaj ai më ftoi në shtëpi të vet e unë u nisa me të. Nuk më pyeste kurrëgjë e as unë nuk e pyetsha atë. Atë natë bujta tek ai, e në mëngjes u nisa për në mesxhid për të pyetur për Muhammedin. Gjer atëherë kurrkush nuk më tregoi diç për të. Pastaj, përsëri Aliu kaloi pranë meje e më tha: "Ende nuk ke gjetur ku të vendosesh?" Thashë: "Jo." Ai tha: "Eja me mua." E pastaj më pyeti: "Kush je? Ç'të solli në këtë qytet?" I thashë: "Nëse nuk më tradhton do të të tregojë." Aliu tha: "Mirë." Unë i thashë: "Kam dëgjuar se këtu jeton një njeri i cili vetën e konsideron Pejgamber të Zotit. E dërgova vëllanë të bisedonte me të, por u kthye pa kryer punë. Dëshiroj që personalisht ta shoh atë njeri." Aliu më tha: "Ja, tani e ke gjetur përcjellësin. Unë mu tani jam duke shkuar tek ai. Ku të hyj në, hyn edhe ti. Nëse e shoh dikënd të rrezikshëm për ty, do të ndalem e do të mbështetem në mur kinse po i rregulloj këpucët e mia, e ti vazhdo." Aliu eci e unë pas tij, gjersa nuk hyri në një shtëpi, e unë pas tij. Me të hyra tek Pejgamberi i All-llahut, dhe i thashë: "Ma shpjego Islamin." Ai ma shpjegoi. Pastaj pranova Islamin në të njëjtin çast, e ai më tha: "O Ebu Dherr, mos i trego kujt për këtë. Kthehu në vendin tënd, e kur dëgjon se jemi forcuar, atëherë na u bashko. Ende nuk dihet se çdo të bëhet me ne dhe me punën tonë, por ti puno." Unë thashë: "Pasha Atë, që ta ka zbritur të Vërtetën, tani të gjithëve do tu them me zë të lartë." Dhe shkova në mesxhid ku i

takova kurejshitet të tubuar. Brita me zë të lartë: "O popull Kurejshit, unë dëshmoj se nuk ka Zot tjetër, përveç All-llahut dhe dëshmoj se Muhammedi është i Dërguari i Tij dhe Pejgamber i Tij." Ata britën: "Ngrituni ta zëmë këtë renegat!" U ngritën dhe më rrahën gjer në alivanosje. Abbasi më gjeti në atë gjendje, u përku mbi mua, pastaj u kthye kah ata dhe tha: "Vaj halli për ju. A mos, vallë, do te mbytni njeriun nga familja Gaffar, ndërsa tregtitë e juaja dhe rruga juaj kaloninë përmes tokës së tyre?" Pas kësaj, ata më lanë të qetë. Të nesërmen në mëngjes, u ktheva në mesxhid dhe i përsërita ato fjalë që i thashë dje. Ata thanë: "Sillni këtë renegat", u ngritën dhe vepruan në të njëjtën mënyrë sikurse dje. Përsëri erdhi Abbasi, u përku mbi mua dhe e përsëriti fjalimin e djeshit.

4. Tufujl b. Amër Ed-Deysi ka qenë njeri i ndershëm dhe bujar, poet i talentuar dhe prijës i fisit Devs. Fisi i tij ka pasur njëfarë dominimi mbi disa krahina të Jemenit. Mekën e ka vizituar në vitin njëmbëdhjetë të pejgamberllëkut. Me atë rast banorët e Mekës i kishin përgatitur pritje me nderime të mëdha. Ata i thanë: "O Tufujl, ke arritur në qytetin tonë ku gjendet një njeri misterioz dhe për ne i pakuptueshëm, i cili na ndanë në grupacione. Bëri të grindemi mes veti. Flet si magjistar. E ndau babain nga i biri, vëllanë nga vëllai, burrin nga gruaja. Kemi frikë për ty dhe përcjellësit tuaj se mos po ju ndodh diç sikur që na ndodhi neve. Mos bisedo me të dhe mos e dëgjo ç'flet." Tufejli tregon: "Pasha All-llahun, aq tepër ishin këmbëngulës, sa që vendosa të mos bisedoj me të e as mos ta dëgjoj atë. Kur u nisa të shkoj në mesxhid, i mbylla veshët me pambuk që të mos ndiej kurrë nga biseda e tij. Kur arrita në mesxhid, ai ishte duke u falur tek Ka'bja. U ndala pranë tij, e All-llahu nuk më la e të mos i dëgjoj disa nga fjalët e tij. Ligjërimi që e dëgjova ishte i këndshëm. Andaj, i thashë vetit: "Vaj halli për ty o Tufejl, se çdo të gjejë! Pasha Zotin, unë jam poet i talentuar, mirë e dalloj ligjërimin e mirë nga i keqi, çka më pengon të dëgjoj ligjërimin e këtij njeriu? Nëse flet diçka mirë, do ta pranojë, e nëse jo, nuk do ta përfilli atë." Ndejta aty gjersa ai nuk u nis për në shtëpi. E përcolla dhe kur hyri në shtëpi, hyra edhe unë pas tij. Pastaj i tregova se çka kam dëgjuar dhe çka flasin për të dhe kujdesin e njerëzve për mua. I tregova se i kam mbyllur veshët me pambuk, por megjithatë kam dëgjuar diç nga ligjërimi i tij. Pastaj i thashë: "Më trego si qëndron puna me ty." Ai ma prezantoi Islamin dhe këndoi nga Kur'ani. Pasha Zotin, kurrë gjer atëherë nuk kam dëgjuar diç më të bukur. Çfarë ligjërimi të mrekullueshëm. Menjëherë pranova Islamin, e shqiptova shehadetin e së vërtetës

dhe i thashë: "Mua më dëgjon populli im, andaj po kthehem në vendin tim dhe do t'i thërras në Islam, lute All-llahun të ma jap ndonjë shenjë." Resulull-llahu a.s. u lut." All-llahu xh.sh. ia dha shenjë e kërkuar. Kur u kthye në shtëpi All-llahu xh.sh. ia ndriti fytyrën me një shndritë. Ai tha: "All-llahu im, le të shndritë diç jashta fytyrës sime, frikësohem se njerëzit do të thonë: ky është magjistar. Drita u shndërrua në kamxhik. Ai i thirri në Islam babain dhe gruan e vet. Ata pranuan, por populli i tij nuk pranoi fenë e re. Megjithatë nuk e hoqën nga udhëheqja derisa ai vetë nuk u largua prej tyre pas betejës të Hendekut. Bashkë me të u shpërngulën edhe rreth tetëdhjetë familje të fisit. Në Islam ka përjetuar pleqëri të bukur. Ka rënë si shehid në betejën e Jemames.

5. Dimad El-Ezdi me origjinë nga fisi Ezd Shenueh nga Jemeni. Gjatë vizitës në Mekë i ka dëgjuar horrat duke thënë: "Muhammedi, vërtetë është i marrë." Ai mendoi në vete: "Sikur të shkoja tek ky njeri, ndoshta Zoti do ta shëronte me ndihmën time." Pastaj e gjeti Muhammedin a.s. dhe i tha: "O Muhammed, unë jam shëruar nga këto sëmurje, a dëshiron të të shëroj?" Resulull-llahu a.s. tha: "Falënderimi i takon All-llahut. Atij i falënderojmë dhe nga ai ndihmë kërkojmë. Atë që All-llahu e udhëzon kurrë nuk do të humbë, e atë që Ai e sjell në lajthitje, askush nuk mund ta shpie nga ajo. Unë dëshmoj se nuk ka Zot tjetër, pos All-llahut, Një, të Vetmit. Ai nuk ka konkurrent dhe dëshmoj se Muhammedi është rob i Tij dhe Pejgamber i Tij." "Tani, përsëritmi ato fjalë" tha El-Ezdi. Resulull-llahu a.s. ia përsëriti tri herë, e ky tha: "Kam dëgjuar fjalët e magjistarit dhe shortarit, pastaj edhe fjalët e poetit, por diç të këtyllë nuk kam dëgjuar. Fjalët tuaja tejkalojnë çdo ligjërim. Ma shtriej dorën që të zotohem në Islam", dhe e pranoi Islamin.

GJASHTË BANORËT E MIRË TË JETHRIBIT

Gjatë kohës të haxhshit, në vitin njëmbëdhjetë të pejgamberllëkut - në muajin gusht të vitit 620 të erës së re - Islami gjenë farë pjellore për idenë e vet, të cilat së shpejti rriten në trungje të degëzuara nën hijen e të cilave do të pushojnë myslimanët nga vuajtjet shumëvjeçare të tiranëve dhe zullumqarëve.

Resulull-llahu a.s. posedonte urtësi të thellë. Atij i shkonte përdore që, me gjithë përgënjeshtimet e ndryshme, vuajtjet dhe pësimet në Mekë, t'i vizitojë fiset Arabe dhe t'ua prezantojë Islamin. Këtë e bënte gjatë netëve të errëta, duke u përpjekur që të mos ndërhyjnë jobesimtarët mekasë mes tij dhe atyre fiseve.

Një natë, del bashkë me Ebu Bekrin dhe Aliun, për t'i vizituar fiset Dhuhel dhe Shejban b. Thalebe. U

flet për Islamin dhe i thërret në fe. Mes Ebu Bekrit dhe njerit nga fisi Dhuhel zhvillohet një dialog në formë pyetje-përgjigjesh të bukura. Benu Shejbanët shumë bukur janë përgjigjur në pyetje, megjithatë refuzuan të pranojnë Islamin. Pastaj Resulull-llahu a.s. shkon në Minne dhe atë në Aka'ba. Gjatë udhëtimit i dëgjon disa njerëz duke folur. Ngutet që t'i arrinë dhe t'i shoqërojë. Këta ishin gjashtë të rinj nga Jethribi, të gjithë nga fisi Hazrexh.

Këta janë:

1. Es'ad b. Zeraret, nga familja Beni Nexhxhar;
2. Avf b. El-Harith b. Rifa'ta Afra', nga Beni Nexhxharët;
3. Rafia b. Malik b. El-Uxhlan, nga Beni Zurejkët;
4. Kutbet b. Amir b. Hudejde, nga Beni Selemët;
5. Ukbet b. Amir b. Nabi, nga Beni Haram b. Ka'sët; dhe
6. Xhabir b. Abdullah b. Riab, nga Abid b. Ganemët.

Këta ishin djemtë e zotërinjëve medinasë. Nga robëreshat hebrenje në Medinë kishin dëgjuar se në shekullin e tyre do të të dërgohet një Pejgamber. "Ai do të paraqitet, ne do ta pasojmë atë kurse ju do t'u luftojmë sikur populli i Adit dhe Iremit."

Kur i arrinë, Resulull-llahu a.s. fillon bisedën duke pyetur: "Kush jeni ju?" Ata u përgjigjën: "Një grup i vogël hazrexhësh." Ai tha: "Jeni robër të hebrenjëve?" Ata u përgjigjën: "Po." Ai tha: "A doni të ulemi e të bisedojmë?" U përgjigjën: "Po." pastaj u ulën e Resulull-llahu a.s. ua prezantoi të vërtetën e Islamit dhe esencën e fesë. Pastaj i thirri që ta besojnë All-llahun e Lartësuar, dhe u këndoi një fragment nga Kur'ani. Ata biseduan mes veti: "Pasha Zotin ky është Pejgamberi, për të cilin flitnin hebrenjtë. Nuk guxojmë të lejojmë që të na tejkalojnë." Atëherë ata e pranuan Resulull-llahun a.s. për Pejgamber të All-llahut, dhe e pranuan Islamin. Kanë qenë ndër kokat më të mençura të Jethribit. I kishte molisur lufta vëllavrasëse e cila pak kohë më parë kishte mbaruar dhe e cila përsëri mund të shpërthente, andaj dëshiruan që feja dhe misioni i Resulull-llahut a.s. të jenë shkak për përfundimin e këtyre luftërave. Ata thanë: "Ne e kemi braktisur fisin tonë, sepse nuk mund t'i shikonim se çka janë duke bërë. Nuk ekziston kurrnjë popull siç janë ata, në armiqësi dhe në të këqija. Ndoshta All-llahu xh.sh. do t'i bashkojë rreth teje. Ne do t'ua shpjegojmë dhe ofrojmë Islamin, dhe do t'i thërrasim të të besojnë ty. Do t'ua shpjegojmë shkaku përse t'u përgjigjëm ty dhe përse hymë në radhën e ithtarëve tuaj. Nëse All-llahu i tubon rreth teje, do të jesh njeriu më i çmueshëm."

Kur u kthyen në Medinë, u kthyen si bartës të Islamit. Në Medinë nuk mbeti asnjë shtëpi ensarësh, pa u përmendur emri i All-llahut xh. sh. dhe Resulull-llahut a.s.

Trajtimi Biblik dhe Kuranor në lidhje me fjalën “Jezusi Bir i Zotit”

Senad Maku

Lindja e Isaut a.s. (Jezusit) dallon nga lindja e çdo të dërguari tjetër përveç Ademit a.s. që u krijua pa pasur prindër. Lindja e Isaut a.s. (Jezusit) është një mrekulli në vehte ku vet Allahu xh.sh. dëshiroj që ky i dërguar të lind nga një prindër, vetëm nga nëna e tij, pa pasur baba.

Allahu xh. sh. në Kuranin Famëllartë na shpjegon lindjen e Isaut a.s., mënyrën se si Zoti dërgoi tek Merjemja (Maria) melekun Xhebrail (Gabriell), për ta përgëzuar me lajmin, për lindjen e një fëmije si mrekulli nga ana e Zotit Fuqiplotë. Ku thotë:

“Ajo, vuri një perde ndaj tyre, e Ne ia dërguam asaj Xhebrilin, e ai iu paraqit asaj njeri në tërësi. Ajo tha: “Unë i mbështetem të Gjithëmëshirëshmit prej teje, nëse je që frikësohesh Atij (pra më le të lirë)!” Ai (Xhibrili) tha: “Unë jam vetëm i dërguar (melek) i Zotit tënd për të dhuruar ty një djalë të pastër (pejgamber)”. (Merjem 17-19)

“Përkujto kur engjujt i thanë: “Oj Mejreme, Allahu të përgëzon me fjalën e vet (me lindjen e një fëmije si rezultat i fjalës së Zotit) emri i të cilit është Mesih, Isa, bir i Merjemes, i famshëm në dunja e ahiret dhe nga të afërmit (e Zotit)”. (Ali Imran 45)

Në këtë ajet përmendet, “Fjalën e vet”, “Fjalë e Zotit”. Fjala nuk është “Logos”, ose ndonjë person tjetër në mendjen e Zotit, siç bëjnë të krishterët (që Logosi është Jezusi, zot), por është urdhër ose komandë e Allahut xh.sh.: “KUN”, që d.m.th. “BËHU”.

Thotë Allahu xh.sh.:

“Ai është shpikës i qiejve e i tokës (pa kurrfarë modeli të mëparshëm) e kur dëshiron diçka, ai vetëm i thotë: “Bëhu!” në atë moment bëhet”. (Bekare 117)

“Ajo tha: “Si do të kem unë djalë, kur mua nuk më është afruar njeri (nuk jam e martuar), e as nuk kamë qenë e pamoralshme”. (Merjem 20)

“Ajo tha: “Zoti im, si mund të kemë unë djalë e mua s’më ka prekur njeriu (nuk jam e

“

Po të marrim në dorë për të lexuar dhe shfletuar çdo literaturë të krishterë do të vërejmë që në shkrimet e tyre, e cekin Jezusin si djalë të Zotit (por në të njëjtën kohë edhe si Zot), duke ia atribuar Zotit, Bir. Konstatimi se Jezusi është “Bir” i Zotit, paraqet edhe një shtrembërim të mësimeve të Jezusit dhe me logjikë të thjeshtë kontradikton urdhërat Biblike.

martuar)? Ai (Allahu) tha: “Ja, kështu, Allahu krijon çka të dojë. Kur Ai vendos për një çështje, vetëm i thotë: Bëhu! Ajo menjëherë bëhet”. (Ali Imran 47)

“Ai (Xhibrili) tha: “Ja, kështu ka thënë Zoti yt; ajo për Mua është lehtë, e për ta bërë atë (djalë e krijuar pa babë) argument për njerëzit e edhe mëshirë nga ana e Jonë. Kjo është çështje e kryer!”. (Merjem 21)

Në suren Ali Imran ajeti 59, Zoti na sqaron në lidhje me Ademin a.s. dhe Isain a.s., duke iu larguar dyshimet e atyre që mendojnë se Jezusi është zot, sepse nuk ka pasur baba. Por çështja e Isait te Allahu është sikurse çështja e Ademit, ku thotë:

“Vërtet, çështja e Isait (të lindur pa baba) te Allahu është sikurse çështja e Ademit. Atë e krijoi Ai nga dheu, e pastaj atij i tha “Bëhu!” ai u bë”.

Lindja

Duke mos e zgjatur në lidhje me lindjen e këtij të dërguari të Zotit, veç dëshëm të theksojmë mënyrën se si erdhë deri tek ngjizja e Merjemes për të lindur Isain a.s. si një mrekulli nga ana e Zotit Fuqiplotë. Por ne do të elaburojmë një fjalë e cila është tepër e hapur dhe e përdorur në fenë e Krishterë dhe e cila sipas tyre po nuk besove në këtë nuk je besimtar i krishterë sipas të gjitha sekteve të tyre (krishtere). Kjo fjalë ka të bëjë në besimin se “Jezusi është Bir i Zotit”. Të krishterët, mrekullin e Zotit xh.sh. që bëri ndaj Isaut a.s. që të lindë vetëm nga nëna Merjeme, ato e konsideruan dhe shpifën ndaj Zotit që Isau a.s. (Jezusi) është Biri i Tij. (I pastër është Zoti nga ato që i shpifin)

Duke pasur parasysh këtë fjalë apo këtë besim të tyre në lidhje me Jezusin (Isaun a.s.) ne në vazhdim do të theksojmë disa nga argumentet Biblike dhe ato Kuranore dhe duke ua bërë të qartë atyre se, a është në të vërtetë “Jezusi Bir i Zotit”, dhe si e përshkruajnë këto dy libra këtë thënie të tyre.

Po të marrim në dorë për të lexuar dhe shfletuar çdo literaturë të krishterë do të vërejmë që në shkrimet e tyre, e cekin Jezusin si

djalë të Zotit (por në të njëjtën kohë edhe si Zot), duke ia atribuar Zotit, Bir. Konstatimi se Jezusi është “Bir” i Zotit, paraqet edhe një shtrembërim të mësimëve të Jezusit dhe me logjikë të thjeshtë kontradikton urdhërat Biblike. Po të marrim burimin e tyre Biblën do të vërejmë se Bibla i atribuon shumë bijë Zotit, p.sh.:

“djemtë e Perëndisë janë që vajzat e njerëzve ishin të bukura, dhe morën për gra të gjitha ato që i zgjodhën vetë”. (Zanafilla 6:2)

“Kështu thotë Zoti: Izraeli është biri im, i parëlinduri im”. (Exodi 4:22)

“...Efraimi është i parëlinduri im”. (Jeremia 31:9)

“Do të shpallë dekretin e Zotit. Ai më ka thënë: “Ti je biri im, sot më lide”. (Psalmi 2:7)

“Unë kam thënë: “Ju jeni perëndi, jeni të gjithë bijtë e Shumë të Lartit”. (Psalmi 82:6)

“Sepse të gjithë ata që udhëhiqen nga Fryma e Perëndisë janë bij të Perëndisë”. (Romakëve 8:14)

“Ju jeni bijtë e Zotit, Perëndisë tuaj...” (Ligji i Përtëritë 14:1)

“Lum ata që përpiqen për paqen, sepse ata do të quhen bij të Perëndisë”. (Mateu 5:9)

“Ai do të kërkojë ndihmën time, duke thënë: “Ti je Ati im, Perëndia im dhe Kështjella ime e shpëtimit”. Do ta bëj gjithashtu të parëlindurin tim, më të shkëlqyerin ndër mbretërit e dheut”. (Psalmi 89:26-27)

“Unë do të jem për të një baba dhe ai një djalë për mua...” (2 Samueli 7:14)

“Dëgjoni; o qiej; dhe dëgjo, o tokë, sepse Zoti ka folur: “Kam edukuar fëmijë dhe i rrita, ata u rebeluan kundër meje”. (Isaia 1:2)

“Ju nuk jeni populli im”, do t’u thuhet atyre: “Jeni bijtë e Perëndisë së gjallë”. (Hosea 1:10)

“...dhe do të jem si një Atë për ju, dhe ju do të jeni për mua si bijtë e bijat, thotë Zoti i Plotfuqishëm”. (2 Korintasve 6:18)

“por të gjithë atyre që e pranuan, ai u dha pushtetin të bëhen bij të Perëndisë, atyre që besojnë në emrin e tij”. (Gjoni 1:12)

“Një ditë ndodhi që bijtë e Perëndisë shkuan të paraqiten përpara Zotit”. (Jobi 2:1/1:6)

Për hebrejët fjala “Bir i Zotit” është përdorur për të emërtuar besimtarët e sinqertë të Zotit, shërbyesit e Tij, robt e Zotit. Në Bibël vetëm në dy vende ekziston ku Jezusi i referohet vehtes si “Bir i Zotit” në kaptinat 5 dhe 11 të Ungjillit të Gjoni¹. Jezusi shumë herë e ka quajtur vehten “bir i

njeriut” dhe atë mbi 80 herë, mbi 80 vende në Bibël.

Nëse ne e marrim termin “Bir i Zotit” si Zot, atëherë pra të gjithë jemi zotëra. Por fjala në Bibël “bir i zotit” kuptohet si rob të Zotit. Siç pamë më lartë nga citatet Biblike, fjala “bij” dhe fëmijë të perëndisë janë quajtur mjaft profet, njerëz të thjeshtë etj. Kuptimi i fjalës “Bir i Perëndisë” nuk është i drejtpërdrejt, por metaforik. Ato fjalë mund të përdoren për të gjithë ato që i do Perëndia. Jezusi ju tha se, Perëndia nuk është vetëm Ati i tij, por gjithashtu edhe Ati juaj:

“për të qenë bij të Atit tuaj, që është në qiej, sepse ai bën të lindë diellin e tij mbi të mirët dhe mbi të këqijtë, dhe bën të bjerë shi mbi të drejtët dhe të padrejtët.... Jini, pra, të përkryer, ashtu siç është i përsosur Ati juaj, që është në qiej”. (Mateu 5:45,48)²

“Mos më prek, sepse ende nuk u ngjita te Ati im; por shko te vëllezërit e mi dhe u thuaj atyre se unë po ngjitem tek Ati im dhe Ati juaj, te Perëndia im dhe Perëndia juaj”. (Gjoni 20:17)

Një prift nga Roma, Riccardo Di Segni, kur ia parashtuan pyetjen “A ishte Krishti bir i Perëndisë” ai u përgjigj natyrshëm: “Të gjithë jemi bij të Perëndisë, e në këtë aspekt Jezusi është si të gjithë. Nëse në atë kohë në aramaisht kalon fjala bir i Perëndisë, kjo kurr nuk ka pasur nuancat që më vonë i dhanë kongreset ikumenike, pasi në aramaisht “bir” e “rob”, ka të njëjtin kontekst”.

Fjalët Greke të testamentit të Ri të përdorura për “bir” janë “pías” dhe “paida”, të cilat kanë kuptimet “shërbëtor” apo “bir në kuptimin e shërbëtorit”. Shprehja “bir i Zotit” nuk mund të thuhet se ka ardhur nga vet Jezusi³, por është një shtrembërim që i është bërë testamentit të ri.

Holumtuesja e njohur Ulfe Azizus Samed për citatet që përmendin Jezusin si “bir” të Zotit, thotë: “Këto fraza nuk do të thonë tjetër, përveç “afërsi me Zotin në dashuri”. Themeluesi i krishterimit vet ka thënë se çdo njeri i cili punon sipas vullnetit të Atit në qiej është bir i Hyjit (Zotit). Këta janë ata, të cilët bëjnë jetë të devotshme, kanë fisnikëri, mirënjohje e cila e bën njeriun qenie të nënshtruar, të tillët quhen Bijë të Zotit.⁴ Këtë e vërtetojnë shumë thënie të Jezusit si:

“E unë po ju them: Doni armiq të tuaj, lutuni për ata që ju salvonë, për t’u bërë bijtë e Atit tuaj që është në qiell”. (Mateu 5:44-45)

Po ashtu ai tha: “Lum pajtuesit,

sepse do të quhen bijtë e Hyjit” (Mateu 5:9)

Ndërsa dijetari islam Ibn Tejmiye r.h., i cili ka radhitur disa pika konkluduese që e aludojnë përdorimin e termit “Bir” me konotacion metaforik. Ai thotë: “Fakti që Davudi a.s. është quajtur “Bir i Tij”, bëhet e qartë se termi “Biri” nuk është specifik vetëm për Mesihun a.s./ Jezusin, sepse janë emëruar edhe robërit tjerë të Tij me këtë. Prandaj, dihet se “Biri” nuk është prej cilësive të Zotit të Plotfuqishëm, por është emër për të gjithë ata robër që i përkushtohen Atij në adhurim”.⁵

Pas kërkimeve të shumta nëpër dokumentet e vjetra, Dr. Robert Alley nxorri në përfundim se: “Paragrafet e Biblës ku Jezusi flet për birin e Zotit janë shtesa të bëra më vonë.... ato që kisha thotë për të”.⁶

Nëse i shikojmë dhe i analizojmë me vëmendje citatet e lartpërmendura do të gjejmë edhe kontradikta në mes tyre, ne po paraqesim vetëm një, p.sh. tek Jeremia 31:9 thotë se Efraimi është biri i parë i Perëndisë, kurse tek Exodi 4:22 biri i parë u quajt Izraeli. Cili pra në të vërtetë është biri i parë i Perëndisë? Ndërsa te Mateu 1:1 tregon që Jezusi është biri i Davidit, birit të Abrahamit:

“Libri i gjenealogjisë së Jezu Krishtit, birit të Davidit, birit të Abrahamit”.

Ndërsa Allahu xh.sh. në Kuranin e Madhëruar dëshiron të na tregojë dhe t’i demantojë shpifjet që i bëhen Atij, duke i përshkruar fëmijë, ku thotë:

“Ju (jobesimtarë) vërtet sollët një fjalë shumë të shëmtuar. Aq të shëmtuar sa gati u copëtuan qiejt, gati pëlciti toka dhe gati u shembën kodra nga ajo (fjalë). Për atë se të Gjithëmëshirshmit i përshkruan fëmijë. E të Gjithëmëshirshmit nuk i takon të ketë fëmijë. Nuk ka tjetër, vetëm se gjithë çka është në qiej e në tokë ka për t’iu paraqitur Zotit si rob”. (Merjem 89-93)

NDRYSHIMI I TË VËRTETËS

Aspekti Islam ndaj birësisë hyjnore në përgjithësi dhe në këtë rast ndaj Isaut a.s./ Jezusit është qartë prerazi: Nuk mund të quhet Zot, ai që lind fëmijë, apo që lindet, dhe ai që ha dhe pi, sepse patjetër duhet të ndijë edhe nevojë për jashtëqitje, e si është e mundur të

jetë zot, ai që ndijën nevojë dhe dalin prej tij fëlliqësira!? Kjo është e qartë dhe absurde, sepse të lindurit fëmijë, do të thotë atribuim i dobësive njerëzore dhe antroporfizëm i Krijuesit. Dhe kjo nuk i përket të Lartmadhërishtit. Prandaj Allahu xh.sh. na lajmëron se nga atributet e Tij janë: as nuk është i lindur nga dikush, e as nuk e ka lindur dikend, dhe ai është që ushqen dhe që nuk ka nevojë të ushqehet.

Allahu xh.sh. na tregon në Kuranin Famëlartë ku thotë:

“**Ai, All-llahu është Një! All-llahu është mbështetja** (Atij i mbështetet çdo krijesë). **As s’ka lindur kë, as nuk është i lindur. Dhe Atij askush nuk i është i barabartë**”. (El-Ihlas 1-4)

Emri i Isait a.s. përmendet në Kuran 25 herë në 11 sure, kurse si Mesih përmendet 11 herë në 4 sure,

e gjithsej bëhen 36 herë në 12 sure.⁷ Në shumicën e rasteve emri i tij vjen i ngjitur me emrin e nënës, Isai biri i Merjemes, duke hedhur poshtë aludimin që Isai a.s./ Jezusi është bir i Zotit. Kontekstualisht është shumë interesante, sikurse siç thamë edhe më lartë, se si Allahu e shoqëron fjalën Mesih me fjalën Ibnu Merjem (Mesihu Ibnu Merjem- Mesihu/Isau djalë i Merjemes), në mënyrë që të shuhet çdo përgenjshtrim, ngase ai është djalë i Merjemes (Ibnu Merjem), e jo djal i Zotit (Ibnullah).

Por ne iu drejtohem atyre që mendojnë se Jezusi është bir i Zotit, apo Zot, ashtu siç është urdhëruar nga Allahu xh.sh. i dërguari i fundit Muhamedi s.a.v.s. që tju thojë Ithtarëve të Librit (të Krishterëve dhe Jehudive): “**O ithtarë të librit** (Tevrat e Inxhil), **ejani** (të bashkohemi) **te një fjalë që është e njejtë** (e drejtë) **mes nesh dhe mes jush: të mos adhurojmë, pos Allahut, të mos ia bëjmë Atij asnjë send shok, të mos konsiderojmë njëri - tjetrin zotër pos Allahut!**” (Ali Imran 64)

“**O ithtarë të librit, përse nuk i besoni ajetet (Kuranin) e Allahut, e duke e ditur të vertetën? O ithtarët e librit, përse, duke qenë se ju e dini të vërtetën e ngatërroni me gënjeshtërën dhe fshihni realitetin?**”. (Ali Imran 70-71)

Edhe në Bibël thuhet:

“**Ata e ndryshuan të vërtetën e Perëndisë në gënjeshtër dhe adhuruan dhe i shërbyen krijesës në vend të Krijuesit, që është i bekuar përjetë**”. (Romakët 1:25)

¹ Dr. Maneh Hammad Al Johani, “E vërteta rreth Jezusit”, Tiranë 1993, fq. 14

² Hasan Baxhil, “Dialog ndërmjet të krishterit dhe myslimanit”, Prishtinë 2001, fq. 42

³ Dr. Maneh Hammad Al Johani, vep. e cit., fq. 14

⁴ Ulfe Azizus Samed, “Islami dhe Krishterimi”, Prizren 1992, fq. 40

⁵ Ibn Tejmiye, “El-xhevabus-sahihu limen bed-dele dinel mesih”, pjesa e parë (pa

vend dhe vit botimi), fq. 2/238

⁶ Gazeta “The Washington Post”, 5 Janar 1978, sipas: Dr. Maneh Hammad Al Johani, vep. e cit., fq. 17

⁷ “Isai Biri i Merjemes a.s.”, Omer Myrta, Argumenti, revistë mujore e botuar nga shtëpia botuese “Mirësia”, Prishtinë, Shkurt 2006, fq. 16; shih edhe tek Hassan Hathout, “Leximi i mendjes së Muslimanit”, fq. 23

Edhe unë për nusen tonë...

- duke marrur shkas nga gjendja e rënduar e 'Xhamisë së Plumbit' -

Mirsad Sylja

Mbaj mend se kur isha i vogël, para 15-vitesh, gjyshja (pastë rahmet) më merrte përdore dhe sëbashku shkonim në një nga lagjet e vjetra të Shkodrës, aty gjendet një xhami madhështore, e bukur dhe e hijshme për nga arkitektura me të cilën është e ndërtuar. Shkonim në 'Xhaminë e Plumbit' për të falur namaz e për të dëgjuar Kur'an... Nga shtëpia ime deri në 'Xhaminë e Plumbit' ishte rrugë e gjatë, mirëpo çdo të mërkure unë bashkë me gjyshen shkonim atje dhe e përdornim si një piknik të përjavshëm në shtëpinë e Zotit të Madhëruar!...

Edhe pse isha i vogël, gjyshja më tregonte e më thoshte se kjo xhami u ndërtua në vitin 1773 dhe, është vepër e hirësisë së tij Mehmet Pashë Plaku. E merr emrin 'Xhamia e Plumbit', ngase të gjitha kupolat e saj ishin të mbuluara me plumb.

Mënyra se si u ndërtuar kjo xhami është unike dhe e veçantë në vetë llojin e vet. Xhamia është e ndërtuar nga guri dhe "i gjithë guri është i latuar, i bërë thuajse me masa të njëjta, çka krijon simetri ndërtimore. Ai sillet nga fshati Gur i Zi nga populli, i cili rreshtohet varg me kilometra të tëra, nga Gur i Zi e deri tek vendi ku po ndërtohet xhamia. Në ndërtimin e saj mori pjesë edhe Mehmet Pasha, nën kujdesin e të cilit skaliteshin gurët. Pothuajse çdo ditë ai zbriste nga kalaja për të ndjekë ritmikën e punimeve."

RËNDËSIA E XHAMISË

Imami i parë i kësaj xhamie ishte Haxhi Ahmet Misria. Haxhi Ahmeti ishte me origjinë nga Egjipti dhe nga kontaktet që kishte me Mustafa Pashë Bushatliun, ai vjen në Shqipëri, në Shkodër, dhe merr detyrën e imamit në xhaminë e Plumbit. Më pas kanë shërbyer hoxhallarë të tjerë në xhami, të cilët kanë shërbyer në shërbesat fetare, por edhe janë kujdesur për mirëmbajtjen e xhamisë, etj.

'Xhamia e Plumbit', në kohën e hershme për të cilën po flasim, kishte një rëndësi të madhe dhe ishte një objekt me vlera të larta. Ajo nuk ishte vetëm një objekt kulti në të cilin bëhesh adhurimet, ajo kishte një dimension e kuptim më të gjerë shoqëror e kulturor; luante një rol të rëndësishëm në jetën e qytetarëve shkodranë...

Mirëpo me kalimin e viteve, me degradimin dhe fillimin e shthurjes së shoqërisë njerëzore; 'Xhamia e Plumbit' filloi të humbiste atë

"'Xhamia e Plumbit' vazhdon të vuajë... Në muret e saj ka dalur bar, sikur në vetvete kërkon ta ruajë pranverën!... Ne vazhdojmë të jemi të hareshëm dhe të 'aminshëm' me të gjithë ata që abuzojnë dhe kërkojnë të tallen me ne, me të gjithë ata që kanë urrejtje për nusen tonë..."

nusërinë dhe madhështinë e saj! Ajo filloi të dëmtohej si ndërtesë dhe plumbi, i cili mbulonte kupolat e saj, rreth vitit 1900 filloi të vidhej... Më pas, në kohën e pushtimit austriak rreth viteve 1916-1917, organet ushtarake ia hoqën edhe shtresat e tjera të mbetura...

Që në këtë periudhë filloi prishja e kësaj xhamie! Një gjë e tillë pohohet edhe nga vetë konsulli austriak në Shkodër, Theodor Ippen, në librin e tij "Shqipëria e vjetër": "Sado që nuk është shumë më e vjetër se 100-vjeçare, ndodhet në një gjendje aq të shkretë, sa që nuk mund të përdoret më." Kësajsoj, që nga ajo kohë ka filluar shkatërrimi i kësaj xhamie, duke vazhduar nga viti në vit dhe, në vitin 1938, minareja e xhamisë ishte gjysmë e rrënuar... Në revistën "Zani i naltë", Shtator 1938, pohohet një gjë e tillë: "Më ra rasti, ndër këto

ditë, me vizitue 'Xhaminë e Plumbit' në Shkodër, e cila për fat të keq ndodhet në shkatërrim e sipër prej vërsuljeve që i bën Drini çdo vit, sa të thuash krejt xhamia brenda është mbushur me dhë; gjithashtu edhe minareja e kësaj xhamie, mbas pak kohe shifet se ka me u rrezue, mbasi i kanë ra disa gurë afër sharaftit e mbas tashit është frikë me hy në këtë minare."

Nuk kaloi shumë kohë dhe minareja u shemb..., në këtë mënyrë ra edhe një element tjetër i veçantë i xhamisë!

DEGRADIMI

Periudha e komunizmit e të tilla si kjo, ndërprenë funksionimin e xhamisë; e për të bërë diçka për të, as që bëhej fjalë. Vetëm se e falënderojmë xhaxhin për mëshirën e tij të madhe që nuk e

rrënoi dhe, që 'Xhamia e Plumbit' nuk pësoi atë fat që patën xhamitë e tjera në Shqipëri...

Më 16.11.1990, kjo xhami i parapriu xhamive të tjera në të gjithë Shqipërinë për rihapjen e fesë në vendin tonë. Pikërisht në këtë xhami u bë tubimi i parë fetar pas 23 vitesh ndërprerje (1967-1990), nga zotëria e tij Hafiz Sabri Koçi (pastë rahmet).

Edhe pse kjo xhami çdoherë ishte koherente me ngjarjet, edhe pse është e lashtë dhe madhështore për nga historia e për nga arkitektura, ajo vazhdoi çdo ditë të degradohej, deri në ditët e sotme. Vazhdon sërish, nuk ndalet!...

Sot akoma nuk kemi një gjë konkrete për restaurimin e saj, akoma nuk e ka vënë kush ujin në zjarr për të. Akoma vazhdojmë të vuajmë nga paradoksisma e drejtuesve të institucioneve që janë përgjegjëse për restaurimin e saj. Tallen me nusen tonë, po e restaurojmë sot, por e restaurojmë nesër, kaq fonde sot e aq nesër; sot riparojmë këtë dritare, pas dy vitesh riparojmë tjetrën!...

Myftinia e Shkodrës me këmbëngulje ka kërkuar dhe vazhdon të kërkojë ndihmë në institucionet përgjegjëse për restaurimin e kësaj xhamie, por më kot... Për çdo gjë tjetër ka fonde dhe ndihmë, për këtë xhami nuk ka asgjë... Jo se nuk e meriton, por...

Pretendohet se ka projekte për rehabilitimin e saj, "por këto projekte nuk dihet në do të fillojnë ndonjëherë dhe në do të zbatohen një ditë, sepse bashkëpunimi mes dikastereve në fjalë është i ngrirë. Zakon i hershëm i institucioneve tona."

Për imoralitet ka fonde sa të doni, vetëm paraqitni një projekt prestigjioz, dhe ja paratë! Për koncerte degjeneruese, për lojëra, për emisione të shpifura, për çdo gjë; ama për restaurim të kësaj xhamie jo, s'ka!... Është me të vërtetë e pakuptimtë që nuk u restaurua tamam kjo xhami që në 1900-ën..., por kjo është një sprovë për të gjithë ne, sa bëjmë për të, sa kontribuojmë për ndryshimin e gjendjes së saj. Sa e ngrisim zërin përballë fëlliqësirave që tallen me të!

'Xhamia e Plumbit' vazhdon të vuajë... Në muret e saj ka dalur bar, sikur në vetvete kërkon ta ruajë pranverën!... Ne vazhdojmë të jemi të hareshëm dhe të 'aminshëm' me të gjithë ata që abuzojnë dhe kërkojnë të tallen me ne, me të gjithë ata që kanë urrejtje për nusen tonë...

Shkodër, më 24. 10. 2008

